SVĚTOVÉ KULTURNÍ A PŘÍRODNÍ DĚDICTVÍ UNESCO

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚSTŘEDNÍ PRACOVIŠTĚ

SVĚTOVÉ KULTURNÍ A PŘÍRODNÍ DĚDICTVÍ UNESCO

Praha 2009

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚSTŘEDNÍ PRACOVIŠTĚ

SVĚTOVÉ KULTURNÍ A PŘÍRODNÍ DĚDICTVÍ UNESCO

Věra Kučová

Odborné a metodické publikace, svazek 37
1. vydání
Praha 2009

Tato publikace byla vydána s finanční podporou Ministerstva kultury v rámci grantového programu Podpora pro památky UNESCO (rozhodnutí čj. MK 1404/2009 OPP ze dne 28. 5. 2009) a účelového programového projektu č. 1/2006 Národního památkového ústavu Odborné zhodnocení a komplexní dokumentace vybraných lokalit České republiky a koordinace koncepčních prací pro jejich nominaci na Seznam světového dědictví DB06P01OPP001.

Věnováno památce ing. arch. Aleše Vošahlíka, CSc.,
k jeho nedožitým 75. narozeninám

Fotografie na přední straně obálky: Telč, Česká republika

Fotografie na zadní straně obálky: Le Mont Saint-Michel, Francie

Text: © Ing. arch. Věra Kučová

Lektorovali: Mgr. Michal Beneš, CSc., Doc. PhDr. Josef Štulc

Jazyková redakce: Ing. Blanka Kynčlová

Obálka, grafická úprava a sazba: © Ing. arch. Karel Kuča

Fotografie: © Ing. arch. Karel Kuča, Ing. arch. Věra Kučová, Tomáš Hlaváček, RNDr. Olena Krušyns´ka

© Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, Praha 2009

ISBN 978-80-87104-52-1

Obsah

Úvodem **9**

O UNESCO OBECNĚ **11**
Generální konference UNESCO 11
Výkonná rada UNESCO 13
Sekretariát UNESCO 13
Tematické a geografické rozdělení působnosti UNESCO 14
Základní regiony 14

Česká republika a UNESCO **17**
Česká komise pro UNESCO 17
Stálý sekretariát České komise pro UNESCO 17
Stálá mise České republiky při UNESCO 18

Mezinárodní dokumenty UNESCO **21**
Mezinárodní úmluvy 22
Doporučení 22
Deklarace 22

Hlavní dokumenty UNESCO v oblasti kultury a kulturního dědictví **25**

ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ **29**
Smluvní strany Úmluvy o ochraně světového dědictví 30
Povinnosti smluvních stran Úmluvy 30
Valné shromáždění signatářských států Úmluvy o ochraně světového dědictví 33

Výbor světového dědictví **35**
Úkoly Výboru světového dědictví 36
Strategické cíle Výboru světového dědictví 37

Sekretariát Výboru světového dědictví (Centrum světového dědictví) **39**

Poradní organizace Výboru světového dědictví **43**
ICOMOS 43

IUCN 45
ICCROM 46
Další organizace 47

Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví 49

SEZNAM SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ 53
Pojem „světové dědictví“ z hlediska Úmluvy o ochraně světového dědictví 55
Jak se „světové dědictví“ liší od „národního dědictví“? 57
Vynikající univerzální hodnota 58
Kritéria pro hodnocení vynikající univerzální hodnoty 61
Globální strategie pro dosažení vyváženého, reprezentativního a věrohodného Seznamu světového dědictví 62
Trvale udržitelné užívání 65

Proces zápisu památky na Seznam světového dědictví 67
Indikativní seznam 67
Struktura a obsah nominační dokumentace 69
Management plan 77
Předložení nominační dokumentace 79
Rozhodnutí Výboru pro světové dědictví k posuzované nominaci pro zápis na Seznam světového dědictví 80

Dílčí změny památek zapsaných na Seznam světového dědictví 83

Sledování stavu světových památek 87
Reaktivní monitoring aneb ad hoc monitoring 87
Pravidelná zpráva o provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví – – periodický monitoring 87
Průběžné informace od členských států a z dalších zdrojů 89
Seznam světového dědictví v nebezpečí 91
Vyškrtnutí / vymazání ze Seznamu světového dědictví 96
Nominace předložené v naléhavém případě 98
Mezinárodní pomoc 100
Fond světového dědictví (Fond na ochranu světového kulturního a přírodního dědictví) 103

Podpora činností ve prospěch Úmluvy o ochraně světového dědictví 105

Emblém světového dědictví 109
Zásady používání emblému světového dědictví 109
Postup získání oprávnění k používání emblému světového dědictví 110
Pamětní deska k připomenutí zápisu statku na Seznam světového dědictví 111

Nemateriální kulturní dědictví 112
Česká republika a nemateriální kulturní dědictví 113

PAMÁTKY ČESKÉ REPUBLIKY A SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ 115
Historie 115
Památky České republiky zapsané na Seznamu světového dědictví 116
Sdružení České dědictví UNESCO 129

Zkratky významných mezinárodních organizací 131

Důležité a zajímavé webové stránky 133

Seznam použité a doporučené literatury 135

Důležité adresy 137

PŘÍLOHA 143

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (česká verze) 144

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (anglická verze) 157

Convention concernant la protection du patrimoine mondial, culturel et naturel (francouzská verze) 171

Budapešťská deklarace o světovém dědictví (česká verze) 186

Indikativní seznam – obecná struktura tzv. malého pasportu 188

Nominační dokumentace – obecná struktura 189

Program Ministerstva kultury Podpora pro památky UNESCO 196

Praha (Historické jádro Prahy), Česká republika

Toruń, věž radnice (Středověké město Toruń), Polsko

Úvodem

Česká republika má na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO dvanáct nejvýznamnějších památek a památkově významných území. Další o zapsání usilují. Na naše světové památky jsme oprávněně pyšní, pozornost jim věnují jak hromadné sdělovací prostředky, tak občanská společnost a představitelé státu, veřejné správy i samosprávy. Pokud bychom však detailněji prověřovali, jak je pojem Seznam světového dědictví vlastně vnímán a jak jsou chápány důvody, proč se ta která památka na něm ocitla, zjistíme, že obecné povědomí o tom je zatím nedostatečné. Také principy působení organizace UNESCO jsou širší veřejnosti známy jen rámcově a mnoho se neví ani o systému přijímání jejích dokumentů, k nimž patří také Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, na jejímž základě se Seznam světového dědictví vytváří.

Tyto mezery má za cíl vyplnit publikace, kterou otevíráte. Byla připravena na základě osobních zkušeností s tématy, která jsou v ní popisována a vysvětlována. Touto cestou jsou přiblíženy principy sestavování Seznamu světového dědictví, hlavní výhody, úskalí a závazky, které ze zařazení památky či památkově chráněného území na tento Seznam vyplývají. V neposlední řadě jde o to podrobněji objasnit, jakou pozici má Seznam světového dědictví v aktivitách UNESCO, ušlechtilé organizace, při jejímž založení v roce 1945 stálo i Československo. Její orgány se totiž významně podílejí mimo jiné na celosvětové kulturní a vzdělávací politice, a měli bychom je proto více znát.

Protože hlavními jazyky používanými v agendě světového dědictví jsou angličtina a francouzština, jsou do publikace zařazeny i vybrané nejdůležitější pojmy v těchto jazycích, které se v materiálech spojených se světovým dědictvím vyskytují jak v oficiálních dokumentech, tak zejména v textech produkovaných Centrem světového dědictví v tištěné i v elektronické formě. Z nich bylo samozřejmě také čerpáno při snaze přiblížit českým uživatelům publikace většinu definic a komentářů tak, aby téma světového dědictví bylo představeno komplexně.

Za četné zpřesňující poznámky je třeba poděkovat panu Mgr. Michalu Benešovi, CSc., vedoucímu referátu UNESCO Ministerstva kultury, který má s tématem památek na Seznamu světového dědictví dlouholeté zkušenosti a hluboké znalosti. Poděkování patří také PhDr. Václavu Váňovi a Mgr. Jitce Vlčkové, PhD., z ústředního pracoviště Národního památkového ústavu, kteří připravili podklady pro některé kapitoly.

Součástí publikace je plný text Úmluvy, jak byla v roce 1972 podepsána, a to v anglické a francouzské verzi a zároveň i v českém překladu, publikovaném jako dokument č. 159/1991 Sb. m. s. (Sbírka mezinárodních smluv).

Obrazový doprovod publikace tvoří ukázky světového dědictví z různých zemí Evropy, včetně úplného přehledu těchto památek u nás. Popisky obsahují v závorce oficiální název světové památky podle stránky http://whc.unesco.org/en/list v českém překladu.

Fontenay (Cisterciácké opatství ve Fontenay), Francie

O UNESCO OBECNĚ

Termín UNESCO, užívaný i v českém jazyce, je zkratkou sousloví *the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)*. UNESCO je tedy Organizací Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu.

Organizace vznikla na základě Úmluvy, jíž se zřizuje Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (tzv. Konstituční akt nebo také Ústava UNESCO), dojednané na diplomatické konferenci v Londýně dne 16. listopadu 1945. Tato smlouva vstoupila v platnost 4. listopadu 1946, když byla ratifikována prvními dvaceti státy. Jednou z prvních smluvních stran se stalo tehdejší Československo[1].

Jednoznačným podnětem ke vzniku UNESCO byly zkušenosti z 2. světové války, jejíž hrůzy přiměly světové společenství k rychlému přijímání kroků, které by zajistily, aby se podobné katastrofy nemohly opakovat. Cestou k tomu mělo být především vzájemné poznání. Preambule Ústavy UNESCO k tomu uvádí: „… poněvadž války se rodí v mysli lidí, je třeba v mysli lidí vybudovat obranu míru". Hlavním úkolem organizace UNESCO je proto usilovat o udržení mezinárodního míru rozvíjením spolupráce v oblasti výchovy, vědy a kultury a prosazováním úcty k lidským právům a právnímu řádu. Zakládající státy totiž došly k závěru, že „mír založený toliko na hospodářských a politických dohodách vlád nemohl by získat jednomyslný, trvalý a upřímný souhlas národů", že tento „mír musí být založen na duševní a mravní solidaritě světa" a že „lidská důstojnost vyžaduje, aby se šířily kultura a vzdělávání ke spravedlnosti, svobodě a míru".

Ústava UNESCO definuje jeho tři hlavní orgány: *Generální konferenci UNESCO*, *Výkonnou radu UNESCO* a *Sekretariát*[2].

Generální konference UNESCO / UNESCO General Conference / Conférence générale de l'UNESCO

Generální konference je nejvyšším orgánem UNESCO a skládá se ze zástupců všech členských států, z nichž každý má jeden hlas, a to bez ohledu na velikost státu a výši jeho příspěvku do společného rozpočtu[3]. Pro přijetí důležitých rozhodnutí (jako je změna Ústavy, volba generálního ředitele) je třeba dvoutřetinové většiny

1 Zakládajícími dvaceti státy UNESCO jsou: Austrálie, Brazílie, Čína, Československo, Dánsko, Dominikánská republika, Egypt, Francie, Indie, Jižní Afrika, Kanada, Libanon, Mexiko, Norsko, Nový Zéland, Řecko, Saúdská Arábie, Velká Británie, Turecko a USA. Ratifikační listina Československa byla v Londýně uložena dne 4. října 1946. Český stejnopis Ústavy byl zveřejněn ve Sbírce zákonů a nařízení republiky Československé, Částka 93, pod č. 196/1947.

2 Zdroj: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/unesco/.

3 V říjnu 2009 bylo členy UNESCO 193 států.

hlasů. Pro rozhodnutí o jiných otázkách stačí prostá většina hlasů. V orgánech UNESCO se však hlasování užívá opravdu jen vzácně. Mezinárodní společenství zastoupené v UNESCO totiž dává přednost konsensu, byť je často obtížně a zdlouhavě vyjednáván. Je za tím praktická zkušenost této organizace – věci dojednané konsensem jsou zpravidla dodržovány a respektovány všemi členy na rozdíl od rozhodnutí daných hlasováním.

Řádné zasedání *Generální konference* se koná každé dva roky, na podzim. Hlavním úkolem zasedání je projednání a schválení Řádného programu a rozpočtu UNESCO na následující dvouletí, případně i Střednědobé strategie, která je vytýčena vždy na šest let a stanovuje strategické cíle organizace. Na ni navazují dvouleté programy. Každý program se pak skládá z řady drobnějších podprogramů, seskupených do čtyř hlavních věcných programů pro výchovu, vědy, kulturu a komunikace a informace.

Generální konference často přijímá normativní texty – mezinárodní úmluvy (po ratifikaci jsou pro smluvní strany závazné), ale také deklarace a doporučení, jež nemají charakter právně závazných mezinárodních instrumentů, avšak představují důležitý morální apel světového společenství a vyjadřují hlas světové veřejnosti.

Na začátku řádného zasedání *Generální konference* probíhá v plénu všeobecná rozprava, v níž vedoucí delegáti (obvykle ministři školství, kultury a zahraničních věcí) vyjadřují své názory nejen k programu a rozpočtu na následující dvouletí, ale reagují i na širokou škálu otázek spadajících do působnosti UNESCO. Vedle pléna pracuje šest programových komisí a čtyři výbory. Úředními jazyky jednání *Generální konference* jsou angličtina, arabština, čínština, francouzština, ruština a španělština.

Sankt-Peterburg / Санкт-Петербург, Univerzitní nábřeží Vasiljevského ostrova (Historické jádro Sankt-Peterburgu a související skupiny památek), Rusko

Výkonná rada UNESCO / UNESCO Executive Board / Conseil exécutif de l'UNESCO

Výkonná rada UNESCO je orgánem, který dohlíží na realizaci plnění rozhodnutí *Generální konference* v období mezi jejími dvěma zasedáními, projednává všechny důležité otázky před jejich předložením *Generální konferenci*, podílí se na přípravě návrhů budoucích programů a dohlíží na jejich plnění *Sekretariátem UNESCO*. V současnosti (2009) má *Výkonná rada UNESCO* 58 členů.

Členové *Výkonné rady* jsou voleni *Generální konferencí* a volební systém je založen tak, aby bylo zajištěno přiměřené zastoupení všech skupin, do nichž jsou členské státy rozděleny. Česká republika náleží do skupiny „země střední a východní Evropy". Systém těchto skupin kopíruje systém, který panuje i v OSN. *Výkonná rada* se schází dvakrát ročně.

Sekretariát UNESCO / UNESCO Secretariat / Le Secrétariat de l'UNESCO

Sekretariát UNESCO je mezinárodní štáb úředníků, kteří pracují jak v sídle UNESCO v Paříži, tak v řadě regionálních a subregionálních úřadoven UNESCO po celém světě[4]. *Sekretariát* je významnou výkonnou a servisní složkou UNESCO a má vnitřní strukturu v zásadě odpovídající čtyřem hlavním programovým oblastem UNESCO.

Sekretariát mimo jiné zajišťuje zázemí pravidelných zasedání řídících i odborných subsidiárních orgánů vzniklých v průběhu času při UNESCO. Pořádá tematické akce, jako jsou různé konference či semináře, studie a publikace, které si mezinárodní společenství vyžádá, vykonává administrativu spojenou s mezinárodními smlouvami, jichž je generální ředitel UNESCO depozitářem, spravuje stipendijní a účelové fondy a podle schváleného Řádného programu a rozpočtu vykonává, případně koordinuje jeho provádění atd.

V čele *Sekretariátu* stojí **generální ředitel UNESCO**, volený na zasedání *Generální konference*. Jeho funkční období trvá 4 roky.

Ojedinělost systému UNESCO, na rozdíl od jiných činností ze systému OSN, spočívá v tom, že ve všech zemích existují na základě Ústavy UNESCO **národní komise pro spolupráci s UNESCO**.

Hlavním smyslem a cílem národních komisí je na jedné straně šířit ideály UNESCO a poznatky, které Organizace získala na těch polích, na nichž se „pohybuje", na straně druhé poskytovat vládě dané země zasvěcené rady, pokud jde o otázky UNESCO, a konečně koordinovat provádění programů UNESCO v dané zemi, eventuelně udržovat styk s ostatními národními komisemi.

4 V lednu 2007 zaměstnával *Sekretariát* okolo 2 100 úředníků z celkem 170 zemí. Na základě současné snahy o decentralizaci činností pracuje zhruba 700 osob z celkového počtu na 58 pracovištích UNESCO po celém světě.

Wien, Uměleckohistorické muzeum
na náměstí Marie Terezie (Historické jádro Vídně), Rakousko

Oficiální styk se *Sekretariátem UNESCO* je ve všech státech věcí jejich zahraniční služby a slouží k tomu mimo jiné jejich státní **stálé mise** (nazývané též **stálé delegace**) **při UNESCO** v Paříži.

Tematické a geografické rozdělení působnosti UNESCO

Z tematického hlediska působí UNESCO ve čtyřech hlavních sektorech:

– *vzdělání,*

– *vědy (přírodní vědy, sociální vědy),*

– *kultura,*

– *komunikace a informace.*

Do těchto rámcových tematických oblastí UNESCO promítá další, průřezová témata, jdoucí napříč těmito sektory, jakými jsou například lidská práva, klimatické změny, dialog mezi civilizacemi, trvale udržitelný rozvoj, pomoc nejméně rozvinutým zemím, rovnost pohlaví a tak dále.

Téma **světového dědictví** spadá do působnosti **sektoru kultura**, i když má přesahy i do sektoru věd, zejména pokud jde o přírodní památky zapsané na *Seznam světového dědictví*.

Základní regiony

Členské státy světa jsou rozděleny do několika skupin, jejichž význam se ukazuje při volbách do různých subsidiárních orgánů UNESCO nebo při prosazování společných zájmů:

– západní Evropa (včetně USA, Kanady a Izraele),

– střední a východní Evropa,

– Afrika,

– arabské země,

– Asie a Tichomoří,

– Latinská Amerika a Karibská oblast.

Tyto skupiny se někdy z pracovních důvodů dělí na základě dohody na podskupiny. Například v rámci první skupiny existuje velmi silně koordinovaná skupina se-verských zemí, v rámci arabských zemí pak existuje skupina zemí na středním a blízkém Východě a skupina afro-arabských zemí a tak dále.

Země těchto regionů také zpravidla hlouběji spolupracují, ať již z důvodů obecně kulturně-historických, tematických, jazykových, společenských, náboženských i jiných, a v neposlední řadě i z důvodu ekonomických aspektů.

Praha, Malostranské náměstí (Historické jádro Prahy), Česká republika

Česká republika a UNESCO

Československo bylo jedním ze zakládajících států UNESCO (viz výše). Samostatná Česká republika se po rozdělení Československa od 1. 1. 1993 stala oficiálním členem UNESCO s účinností od 1. 1. 1993, přičemž takzvaně sukcedovala[5] do všech úmluv UNESCO, jejichž stranou bylo bývalé Československo.

Česká komise pro UNESCO

Byla zřízena Usnesením vlády České republiky č. 299 ze dne 1. 6. 1994 jako poradní orgán vlády.

Komise plní úkoly vyplývající z její funkce národní komise pro UNESCO (čl. VII Ústavy UNESCO a Charta národních komisí pro UNESCO) a ze statutu schváleného ministrem zahraničních věcí dne 11. 2. 1999, zejména:

a/ napomáhá rozvoji spolupráce České republiky s UNESCO ve všech oblastech jeho činnosti, vyhodnocuje její efektivnost a podílí se na přípravě návrhu koncepce účasti České republiky v aktivitách UNESCO;

b/ sleduje a analyzuje činnost a dokumenty UNESCO a jeho orgánů, jakož i přidružených institucí; v tomto směru podává vládě a ústředním orgánům státní správy i orgánům UNESCO zprávy a návrhy;

c/ podává věcně příslušným ministerstvům a zainteresovaným institucím návrhy a doporučení na plnění závazků vyplývajících pro Českou republiku z jejího členství v UNESCO;

d/ napomáhá zapojení ministerstev, jiných správních úřadů a zainteresovaných institucí do procesu tvorby programů a dalších dokumentů UNESCO a podílí se na přípravě návrhů na zaměření činnosti UNESCO a jeho konkrétních projektů;

e/ informuje odbornou veřejnost o činnosti UNESCO, napomáhá spolupráci a styku právnických i fyzických osob s UNESCO, jeho orgány, případně dalšími institucemi v rámci aktivit UNESCO;

f/ napomáhá získávání finančních prostředků z rozpočtů UNESCO na aktivity v rámci plnění programů organizace;

g/ v odůvodněných případech přebírá morální záštitu nad neziskovými projekty přímo věcně souvisejícími s programem UNESCO nebo s naplňováním ustanovení obsažených v úmluvách, doporučeních a rezolucích UNESCO;

h/ doporučuje kandidáty do poradních orgánů generálního ředitele a aparátu UNESCO;

5 To znamená uznala právní návaznost.

i/ podílí se na přípravě účasti České republiky na zasedáních *Generální konference*, *Výkonné rady*, mezivládních výborů UNESCO a popřípadě dalších konferencích a akcích pořádaných UNESCO a jeho specializovanými orgány;

j/ spolupracuje s národními komisemi ostatních členských států.

Členy komise jsou představitelé ministerstev, jejichž činnosti se témata UNESCO týkají, Akademie věd České republiky a její vybrané ústavy, zástupci významných vědeckých, kulturních a pedagogických institucí, jakož i významné osobnosti české vědy a kultury. Členství v Komisi je čestné, členové jsou jmenováni na čtyřleté období. Komise má tyto odborné sekce: pro výchovu a vzdělávání, pro vědu, přírodní a společenské vědy, pro kulturu a pro informatiku, informace a komunikace.

Podle zákona č. 2/1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, v platném znění, tyto orgány zabezpečují v okruhu své působnosti úkoly, které vyplývají pro Českou republiku z mezinárodních smluv, jakož i z členství v mezinárodních organizacích. Přiměřeně tomu je spolupráce České republiky s UNESCO v oblasti péče o kulturní bohatství v kompetenci Ministerstva kultury, v oblasti péče o přírodní dědictví v kompetenci Ministerstva životního prostředí.

Stálý sekretariát České komise pro UNESCO

Stálý sekretariát České komise pro UNESCO je součástí Ministerstva zahraničí. Organizačně zajišťuje podklady a jednání Komise, sleduje a zajišťuje plnění rozhodnutí přijatých Komisí a jejími orgány, udržuje prostřednictvím Stálé mise České republiky při UNESCO kontakt se Sekretariátem UNESCO v Paříži a s partnerskými národními komisemi.

Stálý sekretariát České komise pro UNESCO spravuje knihovnu obsahující několik tisíc publikací a dokumentů UNESCO.

Stálá mise České republiky při UNESCO

Stálá mise zajišťuje vztahy mezi Českou republikou a UNESCO.

Sídlí v budově blízko centra Paříže i blízko hlavního sídla *Sekretariátu* organizace UNESCO, takže pracovní kontakty jsou velmi operativní. Velvyslanec České republiky při UNESCO a pracovníci mise se účastní všech akcí pořádaných UNESCO a následně zpracovávají získané informace pro využití v České republice.

Stálá mise působí i jako kontaktní a zprostředkující úřad pro oficiální komunikaci České republiky s orgány UNESCO ve všech sférách jeho působnosti.

Praha
(Historické jádro Prahy),
Česká republika

Azay-le-Rideau (Údolí Loiry mezi Sully-sur-Loire a Chalonnes), Francie

Mezinárodní dokumenty UNESCO

UNESCO přijímá různé druhy dokumentů, které se liší způsobem jejich přijetí a rovněž závazností pro členské státy. Jak už bylo naznačeno, jde o **úmluvy**, někdy nazývané též „konvence" (mnohostranné smlouvy), **doporučení** a **deklarace**.

UNESCO iniciovalo za dobu své existence uzavření více než třiceti mnohostranných úmluv s nejrůznější tématikou, od ochrany kulturního dědictví až po vzájemné uznávání vysokoškolských diplomů v různých regionech, od autorského práva až po zachování kulturní rozmanitosti a jiné.

Příprava, projednání a schválení dokumentů zástupci zemí s nejrůznějšími právními systémy je samozřejmě složitým procesem. Obecně však platí, že první znění takovéhoto dokumentu vzniká na základě porad expertů jmenovaných *ad personam Sekretariátem UNESCO* z pověření *Generální konference*. Tomu ovšem zpravidla předchází zpracování studie proveditelnosti, tedy studie, která řeší, zda otázku lze vůbec mezinárodně právním způsobem upravit a na jakých základech, případně zda si to daná otázka vůbec zaslouží.

Text zpracovaný skupinou expertů *ad personam* je základem práce vládních expertů vybavených již určitým mandátem, kteří ho zpravidla zcela přepracují a fakticky navrhnou finální text jeho návrhu. Pak teprve následuje schválení textu diplomatickou konferencí, kterou je v případě UNESCO *Generální konference*. Tato konference návrh přijme či nikoli, eventuelně vyřeší některé zvláště závažné problémy, v nichž vládní experti nedospěli k dohodě.

Mezinárodní úmluvy / Conventions / Conventions

Mezinárodní úmluvy definují pravidla, která se země, které k úmluvě přistoupí, zavazují respektovat. Po přijetí úmluvy *Generální konferencí* následuje v jednotlivých státech proces ratifikace, který je dán vnitřními ústavními pravidly těchto států. Pokud daná úmluva dosáhne určitého počtu ratifikací, to znamená, že dosáhne určitého počtu takzvaných smluvních stran, vstoupí pro ně v platnost. Některé úmluvy tak mohou na svůj vstup v platnost čekat i několik let. Úmluvy se po ratifikaci a vstupu v platnost stávají součástí právního řádu těchto zemí.

K přijetí znění úmluvy je potřebný dvoutřetinový souhlas členských států *Generální konference*, v praxi se ovšem dává přednost konsensuálnímu přijetí úmluvy.

Doporučení / Recommendations / Recommandations

Doporučení jsou dokumenty, jejichž prostřednictvím *Generální konference* UNESCO, tedy státy samy na ní zastoupené, formuluje principy a normy pro jednání v určitých problémových okruzích, například při standardizaci mezinárodních statistik v oblasti periodického tisku, při zpřístupňování muzeí, při architektonických soutěžích a tak dále. Přijetím takového doporučení jsou členské státy nabádány, aby podle své zákonodárné praxe na národní úrovni přijímaly opatření k aplikaci těchto principů. Ačkoliv doporučení nejsou předmětem ratifikace jednotlivými státy, proces jejich přijetí je obdobný jako u úmluv, to znamená, že příprava probíhá v konzultaci s členskými státy. K přijetí doporučení je nezbytný souhlas prosté většiny států účastnících se *Generální konference*. Doporučení má tedy rovněž vysokou autoritu a měly by je respektovat i ty země, které v procesu schvalování jeho přijetí nepodpořily.

Deklarace / Declarations / Déclarations

Deklarace jsou dalším prostředkem vyjádření společných názorů mezinárodního společenství zastoupeného vládními delegacemi na *Generální konferenci*. Nejsou předmětem ratifikace, ale formulují obecná stanoviska tohoto společenství k určitému důležitému problému, který je pociťován jako společně sdílený, tím je například úmyslné ničení kulturních statků. Musejí být předkládány *Generální konferenci* ke schvalování, jinak nemohou mít statut deklarace UNESCO. Je obecnou praxí, že i deklarace UNESCO mají vysokou celosvětovou autoritu, řada z nich je pokládána za globálně významné a respektování deklarací přijatých *Generální konferencí UNESCO* by mělo být samozřejmostí.

Sevilla, katedrála (Katedrála, Alcázar a Archiv Indií v Seville), Španělsko

Voroneț (Moldavské kostely), Rumunsko

Hlavní dokumenty UNESCO v oblasti kultury a kulturního dědictví

Z výše uvedeného vyplývá, že nejvýznamnější jsou dokumenty na úrovni úmluv (konvencí).

V oblasti kultury a kulturního dědictví byly zatím přijaty následující úmluvy:

Úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu (Haag, 14. 5. 1954) – tzv. Haagská úmluva – a Protokol k ní (1954) / Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (the Haague Convention), the Protocol to the Convention / Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé; Protocole a la Convention

V České republice č. 94/1958 Sb., účinnost od: 6. 3. 1958.

Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 (Haag, 26. 3. 1999) / Second Protocol to the Haague Convention of 1954 for the protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict / Deuxieme Protocole relatif a la Convention de la Haye de 1954 pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé

V České republice č. 71/2007 Sb. m. s., účinnost od 8. 9. 2007.

Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (Paříž, 14. 11. 1970) / Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property / Convention concernant les mesures à prendre pour interdire et empêcher l'importation, l'exportation et le transfert de propriété illicites des biens culturels

V České republice č. 15/1980 Sb., účinnost od 14. 5. 1977.

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Paříž, 16. 11. 1972) / / Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage / / Convention concernant la protection du patrimoine mondial, culturel et naturel

V České republice č. 159/1991 Sb. m. s., účinnost od 15. 2. 1991.

Plné znění viz Příloha.

Úmluva o ochraně kulturního dědictví pod vodou (Paříž, 2. 11. 2001) / Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage / Convention sur la protection du patrimoine culturel subaquatique

Česká republika není její smluvní stranou.

Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (Paříž, 17. 10. 2003) /
/ Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage /
/ Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel

V České republice č. 39/2009 Sb. m. s., účinnost od 18. 5. 2009.

Úmluva o ochraně a zdůrazňování diverzity kulturních projevů (Paříž, 20. 10. 2005) / Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions / Convention sur la protection et la promotion de la diversité des expressions culturelles

Česká republika není smluvní stranou, tou je Evropské společenství; jeho prostřednictvím se úmluva na Českou republiku rovněž vztahuje.

Kyjiv / Kuïe, zvonice katedrály sv. Sofie (Kyjiv – Katedrála sv. Sofie a související klášterní budovy, Kyjivsko-Pečorský klášter), Ukrajina

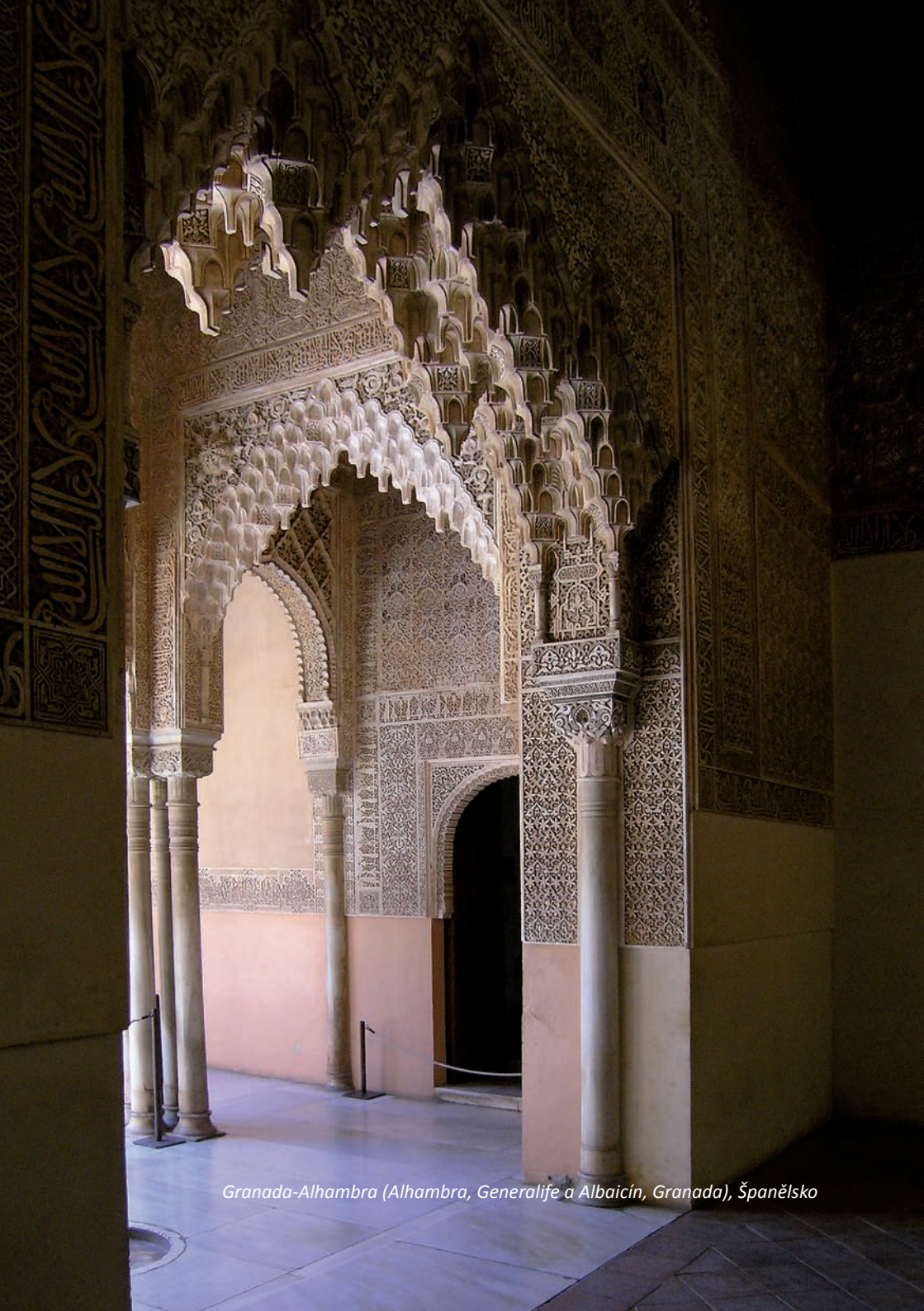

Granada-Alhambra (Alhambra, Generalife a Albaicín, Granada), Španělsko

ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví je jedním z nejznámějších a nejúspěšnějších smluv UNESCO vůbec. Byla přijata na 17. zasedání *Generální konference* UNESCO 1972[6].

V preambuli *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* (dále jen *Úmluva*) se konstatuje, že kulturní a přírodní dědictví je ve stále větší míře ohrožováno, a to nikoli pouze tradičními příčinami degradace, ale také v důsledku změn společenského a ekonomického života, které je prohlubují. Zároveň preambule konstatuje, že existují některé kulturní a přírodní statky, které mají mimořádný význam pro celé lidstvo a že zvláště v jejich případě je třeba, aby se ve prospěch jejich ochrany před ohroženími spojilo celé mezinárodní společenství, aby jejich světově výjimečná hodnota zůstala zachována.

Výchozí myšlenka *Úmluvy* je založena na tom, že ubývání či ničení kterékoliv složky kulturního nebo přírodního dědictví představuje nenahraditelné ochuzení dědictví celosvětového společenství. Ochrana tohoto dědictví není na národní úrovni často uspokojivá kvůli nedostatečným ekonomickým, vědeckým či technickým zdrojům.

Vzhledem k objemu a závažnosti nebezpečí, ohrožujících kulturní a přírodní dědictví, je povinností mezinárodního společenství spolupracovat při ochraně kulturního a přírodního dědictví, a to zejména dědictví *s vynikající univerzální hodnotou* (viz dále).

Hlavním posláním *Úmluvy* je proto stanovit povinnosti smluvních států a pravidla mezinárodní spolupráce, aby se zabezpečila ochrana, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví s *vynikající univerzální hodnotou* budoucím generacím.

Přijetím nebo ratifikací *Úmluvy* uznává každý smluvní stát, že je především jeho povinností tyto úkoly zabezpečovat na svém území při maximálním využití svých vlastních zdrojů, popřípadě s využitím mezinárodní pomoci, například vytvořit služby vztahující se k ochraně světového dědictví, zpracovávat metodiku práce a rozvíjet vědecké a technické studie a výzkumy a přijmout příslušná právní, správní a jiná potřebná opatření.

6 Plný text Úmluvy je uveden v českém, anglickém a francouzském jazyce v příloze této publikace.

Přistoupením k *Úmluvě státy* vyjadřují svou vůli participovat na úsilí mezinárodního společenství chránit, zachovat a předat dalším generacím kulturní a přírodní dědictví s celosvětově významnou hodnotou. Být smluvní stranou *Úmluvy* je v současné době také již i otázkou prestiže států.

Smluvní strany Úmluvy o ochraně světového dědictví / The States Parties to the World Heritage Convention / Les Etats parties à la Convention du patrimoine mondial

Smluvní stranou *Úmluvy* mohou být pouze státy; jejich počet přitom stále roste[7].

Úplný seznam členských států *Úmluvy* je k dispozici na následujících webových adresách:

http://whc.unesco.org/en/statesparties;

http://whc.unesco.org/fr/etatsparties.

Povinnosti smluvních stran Úmluvy

Povinnosti smluvních stran *Úmluvy,* tedy států, které k ní přistoupily, jsou uvedeny přímo v *Úmluvě* (v článcích 4, 5, 6, 11, 16, 17, 18, 29) a blíže je konkretizují *Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového dědictví* (viz další text).

Členské státy mají na základě *Úmluvy* tyto obecné povinnosti:

a) zajistit označení, ochranu, zachování, zhodnocení a předávání kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na jejich území budoucím generacím a pomáhat při tomto úkolu dalším státům *Úmluvy*, které o to požádají;

b) přijmout politiku usilující o funkční zapojení kulturního a přírodního dědictví (dále jen „dědictví“) do života nynější společnosti;

c) zahrnout ochranu dědictví do komplexních plánovacích programů;

d) vytvořit služby pro ochranu, zachování a prezentaci dědictví s příslušnými zaměstnanci a prostředky pro výkon těchto služeb;

e) rozvíjet vědecké a technické studie a výzkum a metody práce, jimiž lze čelit nebezpečím, která dědictví ohrožují;

7 V roce 2009 bylo členy *Úmluvy* již 186 států. Dne 15. listopadu 1990 přistoupila k *Úmluvě* také Československá federativní republika, závaznou se pro ni *Úmluva* stala dnem 15. února 1991. Od roku 1993 je platná i pro samostatnou Českou republiku.

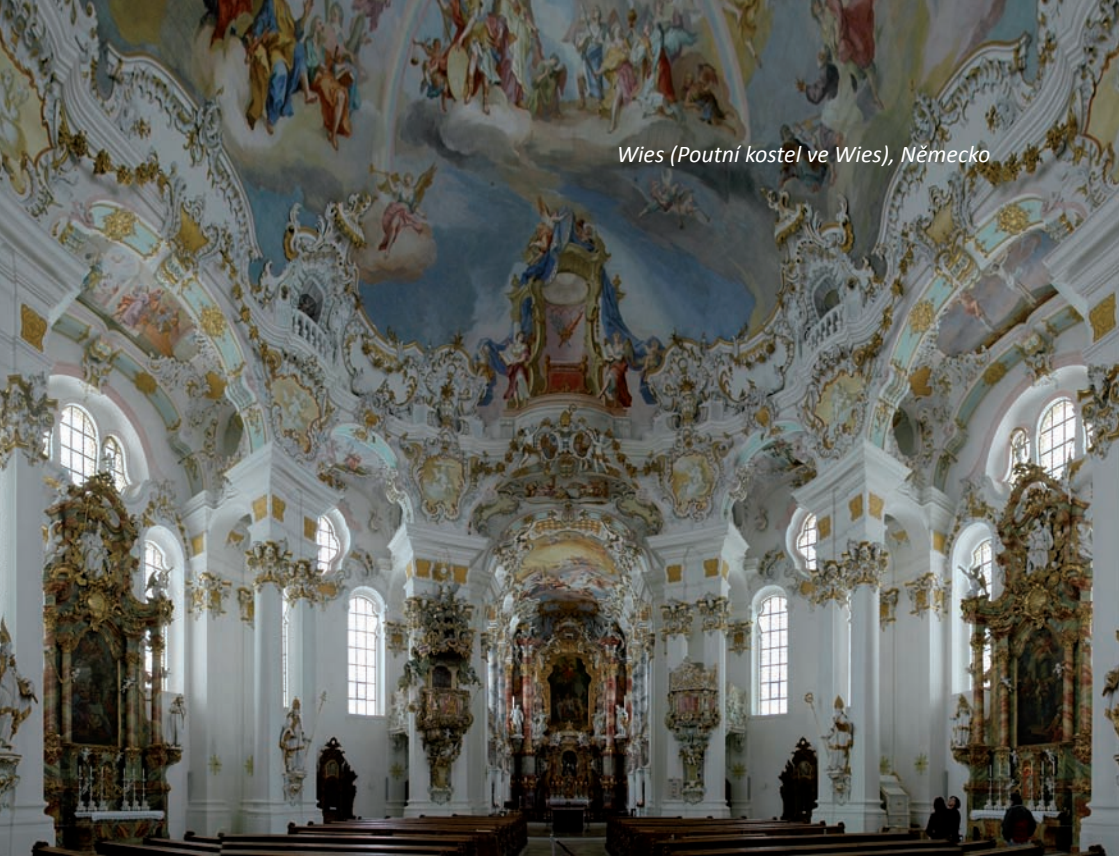

Wies (Poutní kostel ve Wies), Německo

f) přijmout vhodná právní, vědecká, technická správní a finanční opatření na ochranu dědictví;

g) podporovat vytváření nebo rozvoj národních či regionálních vzdělávacích středisek v oblasti ochrany, zachování a zhodnocení dědictví, stejně jako vědecký výzkum v těchto oblastech;

h) nepodniknout svévolně žádná opatření, jež by mohla přímo či nepřímo poškodit dědictví nacházející se na území jiného smluvního státu *Úmluvy*;

i) předložit *Výboru pro světové dědictví* soupis (dále jen *Indikativní seznam*) statků, které by mohly být zapsány na *Seznam světového dědictví*;

j) pravidelně přispívat do *Fondu světového dědictví* částkou, o jejíž výši rozhodne *Valné shromáždění členských států Úmluvy* (její výše přitom nesmí překročit výši 1 % členského příspěvku daného státu do rozpočtu UNESCO);

k) podporovat vznik národních veřejných a soukromých nadací nebo sdružení, jejichž cílem je poskytovat dary ve prospěch ochrany světového dědictví;

l) napomáhat mezinárodním kampaním, jejichž cílem je získat další dodatečné finanční prostředky pro *Fond světového dědictví*;

m) usilovat o to, aby zejména výchovnými a informačními programy se u jejich obyvatelstva posilovala úcta ke kulturnímu a přírodnímu dědictví chráněnému podle *Úmluvy* a vědomí jeho hodnoty; mají též informovat veřejnost o hrozbách, kterým je toto dědictví případně vystaveno;

n) poskytovat informace *Výboru pro světové dědictví* o provádění *Úmluvy* a o stavu svých statků.

Členské státy *Úmluvy* jsou v dokumentech *Výboru* i UNESCO obecně vyzývány k tomu, aby do otázek světového dědictví zapojovaly co nejširší okruh zainteresovaných subjektů, včetně správců památek, místních a regionálních orgánů, místních společenství, nevládních organizací (NGO), dalších zainteresovaných stran a partnerů, kterých se týká označování, návrh na zápis a ochrana statků světového dědictví.

Smluvní státy pochopitelně mohou kandidovat ve volbách do *Mezivládního výboru pro světové kulturní a přírodní dědictví* (viz níže) a účastnit se jeho zasedání, i když nejsou jeho členy. Také státy, které nejsou smluvní stranou *Úmluvy* se těchto zasedání mohou zúčastnit.

Toto demokratické pravidlo platí i pro případ *Valného shromáždění smluvních států Úmluvy*.

Malbork (Hrad řádu německých rytířů v Malborku), Polsko

Valné shromáždění smluvních států Úmluvy o ochraně světového dědictví / The General Assembly of States Parties to the World Heritage Convention / L'Assemblée générale des Etats parties à la Convention du patrimoine mondial

Valné shromáždění smluvních států Úmluvy (dále jen *Valné shromáždění*) se schází během zasedání *Generální konference UNESCO*, to jest jednou za dva roky. Jednání *Valného shromáždění* se řídí jeho *Jednacím řádem*, který je k dispozici na webových adresách:

http://whc.unesco.org/en/garules/;

http://whc.unesco.org/fr/agreglement.

Valné shromáždění určuje jednotné procento příspěvků do *Fondu světového dědictví*, které platí všechny signatářské státy, a volí členy *Výboru pro světové dědictví*. Jak *Valné shromáždění*, tak *Generální konference UNESCO* obdrží zprávu od *Výboru pro světové dědictví* o jeho činnostech.

Valné shromáždění také může přijmout zcela zásadní dokumenty strategického významu týkající se světového dědictví nebo se zabývat otázkami koncepčně politickými, jako je například geografická reprezentativnost *Seznamu světového dědictví* (viz další text).

Stralsund (Historická jádra Stralsundu a Wismaru), Německo

Urnes (Urneský sloupový kostel), Norsko

Výbor světového dědictví / The World Heritage Committee / Le Comité du patrimoine mondial

Na základě *Úmluvy* byl ustaven *Výbor světového dědictví* (někdy nazýván též *Mezivládní výbor pro ochranu světového dědictví*). *Výbor světového dědictví* (dále jen *Výbor*) je složen ze zástupců 21 smluvních států *Úmluvy.* Státy jsou do něj voleny na *Valných shromážděních* (viz výše). Volby se konají každé dva roky a volí se jen tolik členů *Výboru*, jaký odpovídá počtu členů, jejichž mandát skončí k datu voleb. Státy mají být podle *Úmluvy* ve *Výboru* zastupovány osobnostmi kvalifikovanými v oblasti kulturního nebo přírodního dědictví.

Členství státu ve *Výboru* je šestileté, přičemž v posledních letech se stabilizovala praxe, že státy dobrovolně zkracují svůj mandát na čtyři roky, aby byla umožněna větší rotace členství a posílila se kolektivní globální odpovědnost za naplňování *Úmluvy*.

Řádné zasedání *Výboru světového dědictví* se koná jednou ročně a jeho program obsahuje velké množství témat, od běžných rozpočtových přes obecně metodická témata až k řešení konkrétních otázek vážících se k jednotlivým památkám a sestavování *Seznamu světového dědictví* a *Seznamu světového dědictví v nebezpečí* (viz další text). *Výbor světového dědictví* si v závěru svého zasedání volí sedmičlenné Předsednictvo, které koordinuje termíny a témata projednávaná *Výborem*. Aktuální složení *Výboru* a jeho Předsednictva je k dispozici na webových adresách: http://whc.unesco.org/en/comittee a http://whc.unesco.org/fr/comite.

Jednání *Výboru* se řídí Jednacím řádem, který byl formulován na jeho prvním zasedání v roce 1977 a byl několikrát zpřesňován a doplňován[8].

Rozhodnutí *Výboru* se zakládají na objektivních a vědeckých základech a každé hodnocení provedené jeho jménem musí být provedeno skutečně do hloubky a odpovědně.

V *Operačních směrnicích* se uvádí, že rozhodnutí *Výboru* mají být založena na

a) pečlivě připravené dokumentaci,

b) pečlivě připravených a logicky provázaných postupech,

c) hodnocení provedeném kvalifikovanými odborníky a

d) pokud je to třeba, po rozhodovacím řízení mezi odborníky.

8 Pravidla jednání *Výboru světového dědictví* jsou rovněž dostupná na stránkách *Centra světového dědictví* jako: Committee Rules of Procedure / Reglement intérieur du Comité, http://whc.unesco.org/en/comittee/ a http://whc.unesco.org/fr/comite/.

Většinu těchto nutných podkladů v průběhu roku připravují *Poradní organizace* generálního ředitele UNESCO ve věcech *Úmluvy* a *Sekretariát Výboru*.

Výbor světového dědictví je hlavním subjektem odpovědným za naplňování myšlenek a cílů *Úmluvy*. Nejznámější a mediálně nejvíce sledovanou činností *Výboru* je rozhodování o tom, zda budou na *Seznam světového dědictví* zapsány další památky, protože *Výbor* má rozhodující slovo v celém složitém nominačním procesu (viz dále). Méně známou, ale časově velmi náročnou částí zasedání *Výboru světového dědictví* je však například i projednávání témat spojených se stavem památek na *Seznam světového dědictví* již zapsaných, které mohou být v případě zvláště významného ohrožení jejich *vynikající univerzální hodnoty Výborem* zapsány na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* a řada dalších agend, které jsou v průběhu roku rozpracovány.

Úkoly Výboru světového dědictví

Hlavní úkoly *Výboru* ve spolupráci s členskými státy jsou vymezeny *Úmluvou* a *Operačními směrnicemi* takto:

a) sestavovat *Seznam světového dědictví* na základě návrhů podaných smluvními stranami *Úmluvy*, a to na základě vědeckého hodnocení prováděného *Poradními organizacemi* (viz další text),

b) sledovat stav statků zapsaných na *Seznam světového dědictví* prostřednictvím procesu aktivního sledování (Reactive Monitoring / les processus de suivi réactif) a pravidelných monitorovacích zpráv (Periodic Reporting / des rapports périodiques) a poskytovat dotčeným smluvním stranám svá doporučení a činit příslušná rozhodnutí,

c) rozhodovat, které statky zapsané na *Seznamu světového dědictví* mají být zapsány na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*, nebo z něj staženy,

d) rozhodnout, zda má být nějaký statek vyškrtnut ze *Seznamu světového dědictví,*

e) stanovit postup pro zkoumání žádostí o mezinárodní pomoc (International Assistance / d'assistance internationale) a posuzovat nezbytné studie a provádět konzultace, které pokládá za nezbytné před přijetím svých rozhodnutí,

f) určit, jak co nejlépe využívat zdrojů Fondu světového dědictví (World Heritage Fund / Fonds du patrimoine mondial), aby se tak pomohlo jednotlivých státům v ochraně jejich statků s *vynikající univerzální hodnotou*,

g) vyhledávat prostředky pro rozšíření zdrojů Fondu světového dědictví,

h) předkládat každé dva roky zprávu o své činnosti *Valnému shromáždění členských států Úmluvy* a *Generální konferenci UNESCO*,

i) pravidelně zkoumat a hodnotit provádění *Úmluvy*,

j) revidovat a přijímat *Operační směrnice*.

Strategické cíle Výboru světového dědictví

Pro koncepčnější provádění *Úmluvy Výbor* vypracovává své strategické cíle a jiné strategické dokumenty, které případně projednává i *Valné shromáždění*.

Tyto cíle jsou pravidelně na zasedáních *Výboru* zkoumány a případně revidovány pro stanovení úkolů a cílů *Výboru* na další období.

Cíle mají zajišťovat účinné odpovědi na nově se vyvíjející požadavky a témata, kterým světové dědictví musí čelit[9].

Současné strategické cíle jsou označovány pracovně jako „pět C", podle začátku pojmů, které je v angličtině a francouzštině definují:

1. posilovat **věrohodnost** (Credibility / Crédibilité) *Seznamu světového dědictví*,

2. zajistit účinnou **péči o zachování** (Conservation / Conservation) statků světového dědictví,

3. podporovat další efektivní posilování **kapacit** (Capacity building / Capacités) signatářských států, včetně výchovy a vzdělávání odborných pracovníků,

4. rozvíjet osvětu ve vztahu k veřejnosti, účast a podporu světovému dědictví pomocí cílené **komunikace** (Communication / Communication)[10],

5. zvyšovat úlohu **místních obyvatel a komunit** (Communities / Communautés) v naplňování myšlenek *Úmluvy*[11].

9 Strategické směry byly poprvé přijaty *Výborem* v roce 1992 a jsou uvedeny v Příloze II dokumentu WHC-92/CONF.002/12.

10 *Výbor* poprvé sumárně formuloval strategické cíle v roce 2002 na zasedání v Budapešti, kde byla podle místa jednání formulován a přijata tzv. Budapešťská deklarace o ochraně světového dědictví, určující m.j. první „čtyři C" strategických cílů. Ta je dostupná na v českém překladu též na www stránkách Ministerstva kultury, a sice: http://www.mkcr.cz/ /cz/zahranicni-vztahy/unesco/deklarace-doporuceni-a-jine-oficialni-dokumenty-unesco-392/.

11 Toto „páté C" bylo přijato na 31. zasedání *Výboru* na Novém Zélandu rozhodnutím č. 31 COM 13B.

Paris, Eiffelova věž
(Paříž, nábřeží Seiny), Francie

Sekretariát Výboru světového dědictví (Centrum světového dědictví) / The Secretariat to the World Heritage Committee (World Heritage Centre) / / Le Secrétariat du Comité du patrimoine mondial (le Centre du patrimoine mondial)

Výboru světového dědictví pomáhá na základě článku 14 *Úmluvy Sekretariát* jmenovaný generálním ředitelem UNESCO. Jde de facto i de iure o jeden z odborů uvnitř velkého mezinárodního Sekretariátu UNESCO sídlícího v Paříži. V rámci organizační struktury Sekretariátu UNESCO spadá *Sekretariát Výboru* do Sekce pro kulturu a jeho ředitel podléhá náměstkovi generálního ředitele UNESCO pro kulturu.

Funkci S*ekretariátu* v současné době plní *Centrum světového dědictví* (dále jen *Centrum*), založené v roce 1992 právě za tímto účelem.

Centrum poskytuje pomoc a spolupracuje se členskými státy *Úmluvy* a s *Poradními organizacemi*, spolupracuje s dalšími útvary uvnitř Sekretaritátu UNESCO a také s úřadovnami UNESCO detašovanými mimo sídlo UNESCO.

Centrum organizuje celou řadu seminářů a konferencí, účastní se regionálních a subregionálních porad organizovaných jednotlivými státy, provozuje také internetový portál http://whc.unesco.org, kde jsou prezentovány základní dokumenty, rozhodnutí ze zasedání *Výboru*, plánované aktivity a události, seznamy a dokumentace, interaktivní mapa, statistiky a jiné materiály. Bez něho by nebylo prakticky možno vést průběžnou korespondenci s členskými státy a připravit řádná zasedání *Výboru* podložená rešeršemi ze všech zpráv k jednotlivým světovým památkám získaných od členských států *Úmluvy*, od *Poradních organizací* a dalších subjektů, které se na *Sekretariát* obracejí. *Centrum* plní funkci skutečného střediska informací a koordinuje veškeré záležitosti týkající se Světového dědictví i v rámci celého Sekretariátu UNESCO.

Činnosti *Centra* se řídí v odborných věcech rozhodnutími a strategickými cíli, které stanoví *Výbor*, stejně jako usneseními *Valného shromáždění*, v ostatních věcech včetně obecné politiky pokyny generálního ředitele a pochopitelně nejvyšších statutárních orgánů UNESCO, tedy *Generální konference UNESCO* a *Výkonné rady*.

Centrum na řadě úkolů spolupracuje s *Poradními organizacemi*, z jejich strany však jde o činnost, která jim musí být uhrazena.

Hlavní úkoly *Centra* vyplývají z článku 14 *Úmluvy* a jsou zpřesněny v *Operačních směrnicích*:

a) organizačně a dokumentačně připravovat zasedání *Valného shromáždění* a *Výboru*,

b) provádět rozhodnutí *Výboru světového dědictví* a usnesení *Valného shromáždění* a podávat zprávu o jejich plnění,

c) přijímat, zapisovat, ověřovat, archivovat a předávat příslušným *Poradním organizacím* k posouzení a *Výboru* k rozhodnutí návrhy na zápis statků do a *Seznamu světového dědictví* a nebo do *Seznamu světového dědictví v nebezpečí,*

d) koordinovat studie a činnosti k provádění *Globální strategie* pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný *Seznam světového dědictví,* kterou projednalo *Valné shromáždění,*

e) organizovat proces zpracování a předávání pravidelných monitorovacích zpráv a zajišťovat reaktivní monitoring (ad hoc monitoring) jednotlivých statků zapsaných do *Seznamu světového dědictví* nebo *Seznamu světového dědictví v nebezpečí*,

f) koordinovat mezinárodní pomoc,

g) mobilizovat mimorozpočtové zdroje pro zachování statků světového dědictví,

Kernavė (Kernavská archeologická lokalita /Kulturní rezervace Kernavė/), Litva

h) pomáhat státům při provádění programů a rozhodnutí *Výboru*,

i) propagovat světové dědictví a *Úmluvu* šířením informací o něm mezi členskými státy, *Poradními organizacemi* a širokou veřejností,

k) vést archiv veškeré dokumentace související se světovým dědictvím a zasedáními orgánů *Úmluvy*, tedy *Výboru* a *Valného shromáždění*, zajišťovat cirkulaci této dokumentace,

l) organizačně připravovat volby do *Výboru*.

Centrum organizuje řadu seminářů, tematických konferencí a aktivit určených ke zvyšování obecných znalostí o světovém dědictví i k řešení jednotlivých, zcela konkrétních témat spojených s prohlubováním ochrany, znalostí a péče o světové dědictví, vytváří rámec pro trvalou spolupráci v oblasti světového dědictví.

Pro řadu akcí poskytuje i limitovaný počet účastnických stipendií pro zástupce z rozvojových zemí.

Pracovníci *Centra* se účastní společně s experty z *Poradních organizací* některých inspekčních misí do míst, o kterých je potřebné připravit zprávy jako podklad pro rozhodování *Výboru* v souvislosti s jejich stavem (jde o inspekční cesty související s tzv. reaktivním monitoringem).

Wien, kostel sv. Karla Boromejského (Historické jádro Vídně), Rakousko

Poradní organizace Výboru světového dědictví / Advisory Bodies to the World Heritage Committee / / Les Organisations consultatives du Comité du patrimoine mondial

Úmluva jmenovitě určuje takzvané *Poradní organizace Výboru pro světové dědictví* (dále jen *Poradní organizace*).

Poradní organizace jsou ICCROM (Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturních statků), ICOMOS (Mezinárodní rada pro památky a sídla) a IUCN (Světová unie pro ochranu přírody).

Poradní organizace mají následující úkoly:

a) plnit úkoly poradního orgánu pro provádění *Úmluvy* v oblastech jejich odborné působnosti,

b) předkládat *Výboru* dokumenty a zprávy, které byly od nich vyžádány,

c) napomáhat rozvoji a provádění *Globální strategie pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví* a *Globální strategie pro vzdělávání*, předkládat pravidelné zprávy,

d) podávat *Výboru* na základě jeho žádosti zprávy o stavu statků světového dědictví a posuzovat po stránce odborné žádosti o mezinárodní pomoc prezentované smluvními státy, je-li to třeba,

e) v případě ICOMOS a IUCN hodnotit statky navržené k zápisu na *Seznam světového dědictví* a předkládat výsledky hodnocení *Výboru*,

f) účastnit se jednání *Výboru* a *Předsednictva Výboru* jako poradní orgán.

ICOMOS – Mezinárodní rada pro památky a sídla / The International Council on Monuments and Sites /Le Conseil international des monuments et des sites

ICOMOS je mezinárodní nevládní organizace, která sídlí v Paříži. Byla založena v roce 1965. Její úlohou je podporovat uplatňování obecné teorie, metodologie a vědeckých postupů v rámci zachování architektonického a archeologického dědictví.

ICOMOS je sdružením odborníků z nejrůznějších oblastí památkové péče a v současné době (2009) zahrnuje přibližně 9 500 členů z celého světa, a to jednotlivců, společností nebo institucí. Všichni členové jsou nezbytně specialisty v některém z oborů spojeném s péčí o kulturní dědictví – architektura, archeologie, urbanismus, management kulturního dědictví, dějiny umění, archivy a tak

dále. Organizace pracuje na základě činnosti národních sekcí (národních výborů), které nyní existují ve více než 120 zemích celého světa.

Kromě práce na národní úrovni probíhá průběžná činnost členů ICOMOS prostřednictvím mezinárodních odborných výborů: analytika a restaurování konstrukcí, archeologické dědictví, hliněná architektura, opevnění a pevnosti, historické zahrady a kulturní krajiny, historická města a vesnice, tichomořské dědictví, polární dědictví, skalní umění, vitráže, kámen, nástěnné malby, dřevo, podmořské dědictví, dědictví 20. století, nehmotné kulturní dědictví, výbor pro vědeckou činnost, ekonomika, krizová příprava, právní, administrativní a finanční otázky, výchova a vzdělávání, dokumentace, kulturní trasy, kulturní turismus.

Bath, Římské lázně
a katedrála (Město Bath), Velká Británie

ICOMOS je jedinou zastřešující mezinárodní organizací pro otázky teorie a praxe památkové péče. Podporuje bádání, identifikaci, ochranu, konzervaci, restaurování, regeneraci a prezentaci nemovitých kulturních památek, historických sídel, kulturní krajiny a archeologických lokalit, stejně jako výchovu k těmto tématům. V tomto smyslu má nezastupitelnou úlohu při výměně mezinárodních zkušeností. ICOMOS přijímá zpravidla na svých Generálních shromážděních (která se konají každé tři roky) mezinárodní dokumenty zaměřující se na jednotlivé oblasti památkové ochrany. ICOMOS tak vytváří mezinárodní platformu upřesňující odborný přístup k péči o kulturní dědictví. Dokumenty ICOMOS nejsou sice právně závazné, ale při schválení národními komitéty ICOMOS tvoří základ pro odborné otázky, doktrínu a praxi v každé členské zemi.

V rámci *Úmluvy o ochraně světového dědictví* posuzuje ICOMOS návrhy na zápis kulturních statků do *Seznamu světového dědictví*, účastní se expertních misí do lokalit, pro které je potřebné připravit podkladovou zprávu k jednání *Výboru* k některému tématu, sestavuje tematické studie, analytické studie a dlouhodobé koncepce v oblasti kulturního dědictví.

IUCN – Světová unie pro ochranu přírody (dříve Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů) / The World Conservation Union (dříve the International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources) / Union mondiale pour la nature (dříve l'Union internationale pour la conservation de la nature et de ses ressources)

IUCN je nejvýznamnější a největší mezinárodní organizací pro ochranu přírody.

Byla založena již v roce 1948 a sdružuje národní vlády, nevládní organizace (NGO) a vědce. Sídlo IUCN se nachází ve městě Gland ve Švýcarsku.

Hlavním posláním IUCN je ovlivňovat, povzbuzovat a podporovat nejrůznější subjekty na celém světě k ochraně celistvosti a rozmanitosti přírody a zajistit spravedlivé a udržitelné využívání přírodních zdrojů.

V rámci *Úmluvy o ochraně světového dědictví* exporti IUCN posuzují návrhy na zápis přírodních statků do *Seznamu světového dědictví*, účastní se expertních misí do lokalit, pro které je potřebné připravit podkladovou zprávu k jednání *Výboru* k některému tématu, sestavují na základě požadavků *Výboru* tématické studie, analytické studie a dlouhodobé koncepce v oblasti péče o světové přírodní dědictví.

Jawor (Mírové kostely v Jaworu a Świdnici), Polsko

ICCROM – Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurování kulturních statků / The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property / Centre international d'études pour la conservation et la restauration des biens culturels

ICCROM je mezivládní organizací, která se systematicky věnuje otázkám konzervace a restaurování kulturního dědictví včetně široké propagace potřeby jeho ochrany. Je jedinou institucí tohoto druhu s celosvětovým rozsahem a členstvím, zaměřená na kulturní dědictví všech druhů, nemovité i movité.

Myšlenka jejího založení vzešla na 9. zasedání *Generální konference UNESCO* v Novém Dillí v roce 1956 v době sílícího zájmu o ochranu kulturního dědictví. Centrum bylo následně oficiálně založeno v roce 1959 v Římě[12].

12 Dlouhý oficiální název tohoto Mezinárodního centra se od té doby stabilizoval i na neformální zkratce „Římské centrum" nebo „Mezinárodní centrum pro konzervaci". V roce 1978 byla zavedena zkratka ICCROM, která se nyní běžně používá, a název se do národních jazyků zpravidla nepřekládá.

ICCROM dlouhodobě věnuje pozornost interdisciplinární spolupráci ve všech oblastech kulturního dědictví. Spojuje znalosti vědců, památkářů, restaurátorů, archeologů, historiků umění, kurátorů sbírek, architektů, inženýrů a urbanistů.

Centrum organizuje kurzy zaměřené na detailní otázky konzervace historických materiálů a uměleckých děl.

ICCROM v rámci *Úmluvy* je prioritním partnerem v oblasti vzdělávání, v oblasti restaurování památek a péče o specifické materiály, v oblasti sledování stavu kulturních statků světového dědictví. ICCROM rovněž po stránce odborné posuzuje žádosti o mezinárodní pomoc, které předkládají smluvní státy *Úmluvy*, a přispívá k rozvoji všech činností směřujících k posilování kapacit zaměřených na péči o kulturní dědictví.

Další organizace

Výbor se může obrátit na další nevládní organizace, ať už mezinárodní či národní, které mají vhodné odborné kapacity a znalosti pro pomoc při provádění jednotlivých programů a projektů.

Sighişoara, městské opevnění (Historické jádro Sighişoary), Rumunsko

Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového a kulturního a přírodního dědictví / /Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention / Orientations devant guider la mise en oeuvre de la Convention du patrimoine mondial

Operační směrnice k naplňování *Úmluvy o ochraně světového a kulturního a přírodního dědictví*[13] zpracoval a přijal *Výbor světového dědictví*.

Operační směrnice konkretizují řadu principů *Úmluvy* a obsahují množství definic a informací o procesech, které se týkají široké agendy Světového dědictví. Jsou tedy jakýmsi prováděcím návodem k *Úmluvě*.

Operační směrnice obsahují v současné podobě, platné od roku 2005, celkem 9 hlavních kapitol s 290 články, 9 příloh a informaci o základní literatuře k tématu světového dědictví.

Operační směrnice jsou kontinuálně využívány ve všech procesech týkajících se světového dědictví a na zasedáních *Výboru* jsou k nim postupně přijímána upřesnění, doplňky anebo změny.

Aktuální text *Operačních směrnic* je k dispozici na stránkách *Centra světového dědictví* a reflektuje všechna rozhodnutí *Výboru* ve věci s těchto směrnic. Anglická verze je na adrese: http://whc.unesco.org/en/guidelines a francouzská na adrese http://whc.unesco.org/fr/orientations.

Český překlad aktuálního znění Směrnice je dostupný na www stránkách Ministerstva kultury České republiky na adrese http://www.mkcr.cz/cz/ /zahranicni-vztahy/unesco/deklarace-doporuceni-a-jine-oficialni-dokumenty-unesco-392/[14].

13 S ohledem na délku názvu je v dalším textu používán pouze zkrácený termín *Operační směrnice*.

14 Z toho přeloženého dokumentu také čerpala tato publikace, s ověřením některých pojmů přímo v originálních verzích na příslušných stránkách *Centra světového dědictví*.

Aggtelek (Jeskyně Aggteleckého krasu a Slovenského krasu), Maďarsko / Slovensko

Ladomirová (Dřevěné kostely slovenské části Karpat), Slovensko

SEZNAM SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Světové kulturní a přírodní dědictví je pojem vážící se k *Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví* (zkráceně také nazývaného *Seznam světového dědictví*), který je sestavován na základě *Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*[15].

V materiálech UNESCO a *Centra světového dědictví* se uvádí jednoduchá a srozumitelná definice: „Dědictví je odkazem minulosti, s nímž žijeme v současnosti a který předáme budoucím generacím. Naše kulturní a přírodní dědictví je nenahraditelným zdrojem života a inspirace. Je základem našeho jednání, měřítkem uvažování, základem naší identity“[16].

Úspěšnost myšlenky světového dědictví tkví právě v jeho celosvětovém dopadu a v celosvětovém zájmu o účast na tvorbě takového *Seznamu*. Je přece vynikající myšlenkou vyhledávat takové hodnoty, které na zemském povrchu vytvořilo lidstvo anebo příroda, ke kterým se mohou hlásit obyvatelé všech států, které je chtějí uchovat v jejich existujících hodnotách bez ohledu na to, jaká je politická situace ve státě, na jehož území se takové mimořádné cenné statky[17] nacházejí.

15 V současné době (2009) tento *Seznam* obsahuje 890 položek kulturního a přírodního dědictví (památky, místa), které představují statky, jimž byly přiznány mimořádné hodnoty celosvětového významu, vynikající celosvětové hodnoty (outstanding universal value / valeur universelle exceptionnelle). Z počtu 890 položek je 689 kulturních, 176 přírodních a 25 takzvaných smíšených, tedy takových, jimž byly hodnoty přiznány jak podle kritérií pro kulturní památky, tak podle kritérií pro přírodní památky.

16 „Heritage is our legacy from the past, what we live today, and what we pass on to future generation. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration. What makes the concept of World Heritage exceptional is its universal application. World Heritage sites belong to all the peoples of the world, irrespective of the territory on which they are located. – Le patrimoine est l'héritage du passé dont nous profitons aujourd'hui et que nous transmettons aux générations à venir. Le patrimoine est l'héritage du passé dont nous profitons aujourd'hui et que nous transmettons aux générations à venir. Nos patrimoines culturel et naturel sont deux sources irremplaçables de vie et d'inspiration. Ce qui rend exceptionnel le concept de patrimoine mondial est son application universelle. Les sites du patrimoine mondial appartiennent à tous les peuples du monde, sans tenir compte du territoire sur lequel ils sont situés.“, in World Heritage Information Kit, World Heritage Centre, 2005.

17 V dokumentech spojených s tématy světového dědictví se v českých překladech objevuje pojem „statek“, „statky“ (anglicky – property, properties, francouzsky – un bien, de biens). Tento výraz v sobě zahrnuje obecně různé druhy světových památek od jednotlivých staveb, přes jejich areály až po rozsáhlá území. Při užití pojmu „statek“ pak není v dané souvislosti nutné opakovat různé typy památek a území. I když nejde o zcela běžný výraz používaný v tomto kontextu v českém jazyce, je v této publikaci také používán pro zjednodušení některých složitějších definic či interpretaci procesů.

Je jistě obecně příjemné vnímat egyptské pyramidy, zámky na Loiře, nejcennější historická města Evropy, Velkou čínskou zeď anebo nejznámější národní parky USA nebo Afriky či korálové útesy u Austrálie jako něco, co „patří“ nám všem. Tato vysoce demokratická myšlenka by neměla být opomíjena, když se zvažuje, jaké památky na takový *Seznam* navrhnout a jak lze nebo nelze nakládat s těmi, které se již na *Seznam světového dědictví* dostaly v minulých letech.

Nadčasová hodnota takových míst a společná odpovědnost lidstva za uchování těchto památek pro příští generace – i navzdory momentálním místním zájmům, podmínkám společenským, politických, ekonomickým nebo i klimatickým – to je výsostně moderní pojetí vnímání priorit lidstva.

Na druhé straně musí také fungovat princip kolektivního mezinárodního rozhodování o tom, jaké památky mají právo být na takový *Seznam* zařazeny a následně i právo mezinárodního společenství a jeho orgánů zajímat se, jak se státy, na jejichž území se statky nacházejí, o tyto památky starají. O mechanismech rozhodování při sestavování *Seznamu světového dědictví* a ochraně těch památek, které na něm již jsou, hovoří *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* a její prováděcí dokument.

Pojem „světové dědictví“ z hlediska Úmluvy o ochraně světového dědictví

Pojem „kulturní dědictví“ specifikuje *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* v článku 1 kapitoly č. I.

Za **kulturní dědictví** jsou podle *Úmluvy* považovány:

– památky, jako jsou architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají *vynikající univerzální hodnotu* z hlediska dějin, umění či vědy,

– skupiny budov, například skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině *vynikající univerzální hodnotu* z hlediska dějin, umění či vědy,

– lokality, místa, jako jsou výtvory člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů, mající *vynikající univerzální hodnotu* z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska.

Vilnius (Vilniuské historické jádro), Litva

Pojem „přírodní dědictví“ specifikuje *Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* v článku 2 kapitoly č. I.

Za **přírodní dědictví** jsou podle *Úmluvy* považovány:

– přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takových útvarů, které mají *vynikající univerzální hodnotu* z estetického či vědeckého hlediska,

– geologické a geomorfologické útvary a přesně vymezené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin *vynikající univerzální hodnoty* z hlediska vědy či péče o zachování přírody,

– přírodní lokality či přesně vymezené přírodní oblasti *vynikající univerzální hodnoty* z hlediska vědy či péče o zachování přírody nebo přírodní krásy.

Kromě těchto v *Úmluvě* definovaných druhů dědictví je nutno znát další obecné pojmy, se kterými se v dokumentech UNESCO, zejména v *Operačních směrnicích*, pracuje:

Smíšené kulturní a přírodní dědictví / Mixed Cultural and Natural Heritage / / Le patrimoine mixte culturel et naturel

Statky jsou pokládány za „smíšené kulturní a přírodní dědictví“, pokud vyhovují části nebo všem kritériím kulturního a přírodního dědictví, která jsou uvedena v článcích 1 a 2 *Úmluvy*.

Kulturní krajiny / Cultural landscapes / Les paysages culturels

Kulturní krajiny jsou kulturními statky a představují „výtvory vzniklé společným působením člověka a přírody“ uvedené v článku 1 *Úmluvy*. Dokládají vývoj lidské společnosti a její ustavování v průběhu času, pod vlivem fyzikálních tlaků a/nebo možností daných jejich přírodním prostředím a po sobě následujícími společenskými, hospodářskými a kulturními silami, jak navenek, tak uvnitř.

Movité dědictví / Movable Heritage/ Le patrimoine mobilier

Operační směrnice výslovně uvádějí, že „nominace na zápis týkající se nemovitého dědictví, které se může stát dědictvím movitým, nebudou brány v potaz“. To není zanedbatelná poznámka, protože nelze ve specifikaci hodnot operovat argumenty o cenném vybavení interiérů, které může být potenciálně demontováno a odvezeno na jiné místo. Základem popisovaných hodnot musí být vždy vlastní nemovité objekty.

V příloze 3 *Operačních směrnic* jsou podrobné specifikace pro různé typy lokalit, které by mohly být nominovány k zápisu na *Seznam světového dědictví*, a doplňková kritéria pro jejich hodnocení. Například u **historických měst a historických jader měst** (Historic Towns and Town Centres / des centres historiques

et des quartiers anciens) se rozlišují kategorie: měst již neobývaných, živých obydlených měst, a jako specifické téma je zavedena kategorie pro města moderní, vzniklá ve dvacátém století. Podrobně jsou rovněž specifikovány základní druhy **kulturních krajin** (cultural landscapes / les paysages culturels)[18], jak byly odborníky precizovány a přijaty na 16. zasedání *Výboru* v roce 1992 v Santa Fé v Mexiku.

Obdobně jsou tematicky rozdělena témata zaměřená na **historické kanály** (heritage canals / de canaux du patrimoine) nebo **trasy kulturního dědictví** (heritage routes / de routes du patrimoine).

Není možné v této publikaci citovat všechna ustanovení týkající se specifik takových statků.

Vedle hmotného kulturního dědictví existuje ještě „nemateriální" nebo také „nehmotné" kulturní dědictví a k jeho ochraně byla 17. října 2003 přijata samostatná *Úmluva o zachování nehmotného kulturního dědictví*[19].

Jak se „světové dědictví" liší od „národního dědictví"?

Obě tyto kategorie samozřejmě znamenají významné hodnoty, pro které si mimořádně cenné, vzácně a zajímavé památky zaslouží být mimořádně pečlivě chráněny, opravovány a restaurovány. Rozdíl je v tom, že celosvětový význam lze logicky přiznat jen některým statkům z bohatého spektra kulturního a přírodního dědictví, které se nalézá na území států světa.

Základním principem výběru památek do *Seznamu světového dědictví* je jejich *vynikající univerzální hodnota*, jedinečnost, autenticita a celistvost. *Seznam* je reprezentativní a zapsané památky částečně symbolicky zastupují určitý stavební typ daného období v určitém širším regionu. Z toho vyplývá, že v *Seznamu* nemohou být všechny hodnotné památky. Na druhé straně výběr podléhá i geopolitickým hlediskům, protože *Výbor* usiluje o vyvážené zastoupení jednotlivých členských států *Úmluvy* a světadílů jako celků.

18 Hlavní tři kategorie kulturních krajin jsou: 1. komponovaná kulturní krajina navržená a vytvořená záměrně člověkem; 2. organicky vyvinutá krajina, jež je dále studována ve dvou podkategoriích, a to jako a) reliktní nebo „zkamenělá" krajina a b) kontinuální, stále se vyvíjející krajina; 3. asociativní kulturní krajina (associative cultural landscape). Podrobně jsou kategorie světových kulturních krajin vysvětleny včetně příkladů například v článku KUČOVÁ Věra: Kulturní krajina a krajinné památkové zóny v České republice v kontextu světového kulturního a přírodního dědictví, In Zprávy památkové péče, roč. 68, 2008, č. 4, s. 295–301.

19 Bližší informace o tom, co se chrání podle této „mladší" Úmluvy, jsou uvedeny v samostatné kapitole.

Vynikající univerzální hodnota / Outstanding universal value/ La valeur universelle exceptionnelle

Vynikající univerzální hodnota[20] znamená takový mimořádný význam nějakého statku, který přesahuje národní hranice; je to hodnota stejně cenná pro současníky, jakož i pro budoucí generace lidstva jako celku. *Úmluva*

20 Splnit požadavky na přiznání *vynikající univerzální hodnoty*, tedy naplnit v anglickém jazyce pojem „outstanding universal value", se stalo v posledních letech natolik skloňovaným tématem, že anglická zkratka „OUV" (ve výslovnosti ou-jú-ví) se stala mezinárodně užívaným termínem i v jiných jazycích.

Venezia, zvonice u baziliky sv. Marka a Dóžecí palác (Benátky s lagunou), Itálie

říká, že *Seznam světového dědictví* je seznamem statků tvořících část kulturního a přírodního dědictví, které *Výbor* považuje za statky mající *vynikající univerzální hodnotu* podle takových kritérií, jaká stanoví.

Samo vymezení a zdůvodnění *vynikající univerzální hodnoty* zvyšuje důvěryhodnost vlastního *Seznamu* a umožňuje objektivně definovat nástroje na ochranu těchto statků. V procesu navrhování a posuzování kandidátů pro zápis na *Seznam světového dědictví* se tedy pečlivě prověřuje, jak byla v předložených dokumentech tato hodnota slovně popsána a v přílohách doložena. *Výbor světového dědictví* a jeho *Poradní organizace* pečlivě studují, jak státy ve svých dokumentech tuto hodnotu definují a zda nový návrh znamená světově zají-

mavou památku či území. Je také pravdou, že na základě nepřesvědčivé definice hodnot mohou být některé objektivně zajímavé nominace odmítnuty, v lepším případě jsou vraceny k doplnění nebo přepracování, aby *vynikající univerzální hodnota* byla lépe popsána a vysvětlena.

Je potřebné říci, že *Úmluva o ochraně světového dědictví* výslovně říká, že skutečnost, že některé významné památce (kulturní či přírodní) není status „světové památky" přiznán, neznamená, že taková památka není hodnotná. Nemá však vlastnosti, pro které by mohla být chápána jako dědictví „světové", a nemohla jí být proto přiznána *vynikající univerzální hodnota*. Případně jde o typologický druh památky, který je na *Seznamu* již vícekrát zařazen. Převedením do jednoduchého principu: pokud se nepodaří některé nominované památce v úsilí o zápis na *Seznam světového dědictví* uspět, není to ostuda, stejně jako ve sportovních mezinárodních závodech nemohou všichni získat medaili. Již ta skutečnost, že jednotlivé státy činností svých odborných institucí a oficiálních orgánů o takový zápis usilují, je prokázáním a uznáním národní kvality, stejně tak, jako když jsou do mezinárodních mistrovství nebo olympiád oficiálně nominování reprezentanti daného státu.

Statky vybrané jednotlivými státy k zápisu na *Seznam světového dědictví* jsou tedy zapisovány na základě takových jejich vlastností a charakteristik, o nichž bylo prokázáno, že představují nejlepší příklady dědictví svého druhu, že mají *vynikající univerzální hodnotu*.

Pro spravedlivé a srovnatelné hodnocení významu památek byla specifikována obecná kritéria.

Bad Muskau, zámek (Park v Muskau), Německo / Polsko

Kritéria pro hodnocení vynikající univerzální hodnoty / Criteria for the assessment of outstanding universal value / Critères pour l'évaluation de la valeur universelle exceptionnelle

Vynikající univerzální hodnota statku se definuje výhradně podle kritérií, která se byla v procesu hodnocení nominace uznána jako důvod k zápisu na *Seznam světového dědictví*. Tato kritéria stanovuje *Výbor světového dědictví* a v průběhu trvání *Úmluvy* jsou velmi stabilní, byla pouze mírně slovně zpřesňována tak, aby byla co nejsrozumitelnější a postupně umožnila zahrnovat do *Seznamu světového dědictví* co nejširší tematické spektrum statků.

Kritéria pro hodnocení *vynikající univerzální hodnoty* jsou blíže specifikována v *Operačních směrnicích pro provádění Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* a je vždy vhodné pracovat s aktuální verzí těchto směrnic.

Obecných kritérií je celkem deset; šest prvních je určeno přednostně pro kulturní statky, čtyři další pro přírodní památky.

Na základě kritérií musí navrhované statky z hlediska *vynikající univerzální hodnoty* vyhovět alespoň jednomu z nich, a tedy:

(i) představovat mistrovské dílo lidského tvůrčího génia;

(ii) vykazovat významnou vzájemnou výměnu lidských hodnot během určitého časového období nebo v určité kulturní oblasti světa, a to v oblasti rozvoje architektury nebo techniky, monumentálního umění, urbanismu nebo krajinářské tvorby;

(iii) být nositelem jedinečného nebo alespoň mimořádného svědectví o kulturních tradicích nebo civilizaci dosud existující nebo zaniklé;

(iv) být vynikajícím příkladem určitého typu budovy nebo architektonického či technologického souboru nebo krajiny, jež ilustruje určité významné období historie lidstva;

(v) být vynikajícím příkladem tradičního lidského osídlení nebo využívání půdy, typického pro určitou kulturu či kultury, a to zvláště v případě, kdy by tyto prvky mohly být narušeny v důsledku vzniku nevratných změn;

(vi) být přímo či okrajově spojena s událostmi nebo živými tradicemi, myšlenkami či vírou, uměleckými a literárními výtvory výjimečného celosvětového významu *(Výbor zastává názor, že toto kritérium by mělo být důvodem pro začlenění do Seznamu pouze za výjimečných okolností a ve spojení s dalšími kulturními nebo přírodními kritérii)*;

(vii) představovat mimořádné přírodní jevy nebo oblasti, které vyjadřují přírodní krásy a mají mimořádný estetický význam;

(viii) být mimořádně reprezentativními příklady hlavních stadií v dějinách planety Země, včetně svědectví o vývoji života, geologických procesech probíhajících při

vývoji zemských útvarů nebo geomorfologických či fyziografických prvků, které mají velký význam;

(ix) být mimořádně reprezentativními příklady ekologických a biologických procesů v průběhu evoluce a vývoje ekosystémů, jakož i společenství rostlin a zvířat, ať už suchozemských, vodních, pobřežních a mořských;

(x) obsahovat přírodní, nejreprezentativnější a nejdůležitější stanoviště pro zachování biologické rozmanitosti *in situ*, včetně těch stanovišť, kde přežívají ohrožené druhy, které mají *vynikající univerzální hodnotu* z hlediska vědy nebo zachovalosti.

Pro členské státy *Úmluvy* představují tato obecná kritéria obecný rámec pro definice hodnot, pro které je statek nominován a následně zapsán. Jde o důležitý nástroj objektivizace hodnot, obecný rámec, který zajišťuje, že v nominační dokumentaci budou obsaženy srovnatelné informace, srovnatelné definice hodnot, a bude tak možné i hodnoty památek transparentněji posuzovat. Statky jsou v naprosté většině nominovány podle více kritérií, ke kterým je v dokumentaci připraveno vysvětlení. V případě, že je památka na *Seznam světového dědictví* zapsána, je přímou součástí rozhodnutí o takovém zápise informace, podle kterých kritérií se zapisuje – a v textu je uvedeno i stručné shrnutí těchto důvodů, které přímo vycházejí z textu nominační dokumentace anebo jsou ještě upraveny *Poradními organizacemi* či přímo *Výborem světového dědictví*.

Globální strategie pro dosažení vyváženého, reprezentativního a věrohodného Seznamu světového dědictví / Global Strategy for a Balanced, Representative and Credible World Heritage List / Stratégie globale pour une Liste du patrimoine mondial équilibrée, représentative et crédible

Výbor světového dědictví v roce 1994 přijal *Globální strategii pro dosažení vyváženého, reprezentativního a věrohodného Seznamu světového dědictví* (dále jen *Globální strategie*). Jejím cílem je zajistit, aby *Seznam* skutečně odrážel různorodé kulturní a přírodní dědictví lidstva.

V prvních letech naplňování *Úmluvy o ochraně světového dědictví* byl *Seznam světového dědictví* sestavován na základě prostého posuzování návrhů předkládaných členskými státy *Výborem*. Po zhruba dvou desetiletích od začátku sestavování *Seznamu* se prokázalo, že je tematicky nevyvážený a zejména neodráží rovnoměrně potenciál hodnot rozložených na území celého světa (v té době například ze 410 tehdy evidovaných památek bylo 304 kulturních a pouze 90 lokalit přírodních a 16 smíšených – a naprostá většina byla navíc v Evropě).

V období let 1987–1993 proto provedl ICOMOS důkladnou globální studii, zaměřenou zejména na kulturní dědictví. Studie prokázala, že především his-

torická města Evropy, církevní památky křesťanského světa, slohová architektura (oproti architektuře vernakulární), to vše je na *Seznamu světového dědictví* již mnohokrát zastoupeno, a pro takové druhy statků se začalo používat termínu, že jsou tzv. „přezastoupené" (over-represented / ur-représentés), zatímco jiné typy dědictví, zejména takové, jež jsou spojeny s živou kulturou, tradičními kulturními projevy, jsou zastoupené málo. Další studie v tomto směru byly provedeny ICOMOS a IUCN na počátku 21. století a *Globální strategie* byla potvrzena v roce 2004 na 28. zasedání *Výboru světového dědictví* s několika jasnými cíli[21].

Členské státy *Úmluvy* a *Poradní organizace* jsou nabádány k tomu, aby se podílely na provádění *Globální strategie* ve spolupráci se *Sekretariátem* a dalšími partnery. Za tímto účelem jsou pořádána regionální a tematická jednání týkající se *Globální strategie*, jsou prováděny srovnávací a tematické studie. Výsledky těchto jednání a studií jsou k dispozici a mohou signatářským státům pomoci připravit jejich tzv. *Indikativní seznamy* (viz dále) a návrhy na zápis do *Seznamu*

21 Z hlediska ICOMOS je potřebné zaplňovat zejména tematické mezery, sledovat regionální vyváženost a u nových nominací důkladněji sledovat otázky řízení, tj. jak jsou památky identifikovány, jak mají definovány hodnoty a jak jsou hodnoceny. Z hlediska IUCN bylo například konstatováno, že málo zastoupené jsou oblasti savan, tropických pastvin, jezerní soustavy, tundra a polární systémy, obdobně jako oblasti polární zimy.

Lemmer (Parní přečerpávací stanice Dirka Frederika Woudy, Nizozemsko

světového dědictví. Zprávy z regionálních jednání expertů a studie předložené *Výboru pro světové dědictví* jsou k dispozici například na webových adresách:

http://whc.unesco.org/en/globalstrategy;
http://whc.unesco.org/fr/strategieglobale.

Na zachování rozumné rovnováhy mezi kulturním a přírodním dědictví na *Seznamu světového dědictví* by mělo být vynaloženo maximální úsilí.

Není dosud stanoven žádný oficiální limit pro celkový počet statků, které mohou být zapsány na *Seznam světového dědictví*. Spolu s rozšiřujícím se počtem signatářských států *Úmluvy* se také stále objevují další témata a místa, která lze označit za celosvětově jedinečná. Již jsou zároveň živé úvahy o tom, že *Seznam* je velmi početný a z hlediska posuzování zpráv o stavu památek těžko administrativně zvladatelný. Některé dříve zapsané památky by možná při novém posuzování aspekty mimořádné hodnoty obtížně obhajovaly. Snahy o naplňování *Globální strategie* rovněž apelují na přísnější pohled na ty lokality, kde jsou dlouhodobé problémy a kde přitom nedochází k jejich vyškrtnutí ze *Seznamu*, například i ve prospěch těch, které by si statusu světového dědictví více vážily.

K naplňování *Globální strategie* se koná řada mezinárodních seminářů a konferencí, které směřují jak k vyhledání a přípravě nominací z méně zastoupených témat a regionů, tak k hledání společných metod péče o tematické druhy památek již na *Seznamu světového dědictví* zastoupených.

Trvale udržitelné užívání / Sustainable use / Utilisation durable

Statky světového dědictví mohou být samozřejmě předmětem nejrůznějšího používání, ať už v současnosti či budoucnosti. Pokud je lze označit za trvale udržitelné z ekologického a kulturního hlediska, není důvod tomu bránit. Stát a jeho partneři musí však zajistit, že toto užívání nebude mít vedlejší negativní dopady na *vynikající univerzální hodnotu*, celistvost a/nebo autentičnost statku. Nelze zastírat, že pro některé statky světového dědictví je používání pro aktivity lidí zcela nevhodné.

Granada-Generalife (Alhambra, Generalife a Albaicín, Granada), Španělsko

Tokaj (Historická kulturní krajina Tokajské vinohradnické oblasti), Maďarsko

Proces zápisu památky na Seznam světového dědictví / / The Nomination Process / Processus d'inscription

Proces nominace je detailně popsán v *Operačních směrnicích k naplňování Úmluvy o ochraně světového a kulturního a přírodního dědictví*. Je v nich popsán základní časový harmonogram pro různé uzávěrky předkládaní dokumentace, doplňkových informací, hodnocení *Poradními organizacemi* a tak dále. V přílohách je uvedena povinná struktura této dokumentace s vysvětlivkami, co by která kapitola měla splňovat.

Nominace musí být orgánům UNESCO zaslána jako iniciativa dotčeného státu, tedy výhradně prostřednictvím stálého zastoupení při UNESCO, a na národní úrovni vybavena podpisem jménem státu[22]. Z toho tedy vyplývá, že žádný jiný subjekt nemůže o své vůli jménem státu dokumentace UNESCO zasílat. (Toto pravidlo se týká jakýchkoli materiálů, které stát *Centru světového dědictví* překládá.)

Nominace na zařazení do *Seznamu světového dědictví* se skládá z několika kroků.

Základním principem sestavování *Seznamu světového dědictví* je to, že nominaci mohou předkládat pouze státy, které podepsaly *Úmluvu*.

Další nutnou zásadou je skutečnost, že navrhovaná lokalita byla již dříve zapsána na takzvaný národní *Indikativní seznam* a avizována *Výboru světového dědictví* prostřednictvím základní jednoduché dokumentace, které se někdy říká „malý pasport".

Indikativní seznam lokalit pro nominace k zápisu na Seznam světového dědictví / Tentative List / La Liste indicative

Indikativní seznam lokalit pro nominace k zápisu na Seznam světového dědictví (dále jen *Indikativní seznam*) je prvním krokem, který musí členský stát provést při přípravě svých nominací. *Indikativní seznam* je soupisem takových míst, která jednotlivý stát zamýšlí v nejbližších letech nominovat k zápisu. Jde o určitý plán práce. Současně jde o důležitou informaci pro ostatní státy. Platí princip, že nominaci památky lze předložit nejdříve rok po jejím připsání na *Indikativní seznam* daného státu.

Výraz *Indikativní seznam Úmluva o ochraně světového dědictví* přímo neobsahuje, nicméně jeho tvorba přímo vychází z definice odstavce 1 článku 11 *Úmluvy*,

22 Ve většině případů pro nominace z oblasti kulturního dědictví je k podpisu příslušný ministr kultury a v případě přírodní nominace ministr odpovědný za tuto agendu (v České republice tedy ministr životního prostředí).

kde se říká, že: *„Každý smluvní stát předloží, pokud to bude možné, Výboru pro světové dědictví soupis statků tvořících součást kulturního a přírodního dědictví, které se nacházejí na jeho území a odpovídají požadavkům na zahrnutí do seznamu uvedeného v odst. 2 tohoto článku. Tento soupis, který nebude považován za vyčerpávající, bude zahrnovat dokumentaci týkající se umístění těchto statků a jejich významu".* Tento „informační seznam", který členské státy předkládají *Výboru světového dědictví*, pak blíže specifikují *Operační směrnice*.

Indikativní seznam obsahuje pouze nejzákladnější údaje a dokumentaci, včetně sdělení, podle kterých kritérií bude nominace připravována.

Není nutné předem sdělovat, ve kterém roce bude předložena vlastní podrobná dokumentace, není dokonce nutné tuto nominaci předložit v konkrétním termínu od předložení „malého pasportu". Členské státy jsou zároveň nabádány, aby tyto své *Indikativní seznamy* alespoň jednou za deset let prověřily a případné změny svých záměrů sdělily *Centru světového dědictví* k provedení revize.

Pro možnost strategického zvažování, jaká témata na národní úrovni vybírat a která mají šanci v nominaci uspět, je důležité, že *Indikativní seznamy* jednotlivých členských států *Úmluvy* jsou od roku 2007 veřejně dostupné na internetových stránkách *Centra světového dědictví*:

http://whc.unesco.org/en/tentativelists/;
http://whc.unesco.org/fr/listesindicatives/.

Povinnou strukturu dokumentace pro *Indikativní seznam*, tedy pro takzvaný malý pasport, obsahuje příloha.

Poznámka

Od doby, kdy se začalo intenzivněji pracovat s nástrojem *Indikativních seznamů*, a zejména od doby, kdy jsou *Indikativní seznamy* na internetových stránkách *Centra světového dědictví*, nelze vyloučit, že dílčí expertní neformální posouzení může probíhat *ad hoc*, mezinárodními specialisty v rámci jejich cest po světě, takže již zařazení lokality na *Indikativní seznam* by mělo pro daný stát znamenat zvýšenou péči a snahu nezavdávat důvody pro zpochybnění záměru nominace ještě před předložením podrobné dokumentace. I z tohoto důvodu například Česká republika přikládá památkám zapsaným na národním *Indikativním seznamu* velký význam a takovým památkám dává i prioritu při posuzování možnosti přiznat finanční dotaci na opravu, případně při podpoře prohlubování odborných informací o takové lokalitě, na podporu vědeckých studií, přípravy plánů péče o taková místa (více viz například příloha – Program Ministerstva kultury Podpora pro památky UNESCO).

Struktura a obsah nominační dokumentace / Format and content of nominations / Format et contenu des propositions d'inscription

Příprava nominační dokumentace je nejdůležitější částí celého nominačního procesu a jejím výsledkem je podrobný elaborát o nominovaném statku, který sleduje celou řadu hledisek.

Nominační dokumentace je připravována podle závazné struktury uvedené v *Operačních směrnicích*, která byla naposledy změněna s platností od února 2005.

Obsahuje úvodní resumé informací, 9 hlavních kapitol a samozřejmě přílohy (podle uvážení zpracovatelů dokumentace).

Tyto základní části mají následující stabilní kapitoly:

1) identifikace památky či lokality,

2) popis památky či lokality,

3) odůvodnění hodnot pro zápis a srovnávací analýza,

4) stav zachování a faktory ovlivňující památku či lokalitu,

5) ochrana a péče o památku či lokalitu,

6) informace o monitoringu,

7) dokumentace,

8) kontakty a odpovědné osoby,

9) podpis jménem nominujícího státu.

Každá kapitola má další povinné podkapitoly, které zpracovatel dokumentace může samozřejmě dále členit tak, aby materiál byl co nejpřehlednější.

V *Operačních směrnicích* jsou obsaženy vysvětlivky k jednotlivým obecným kapitolám a řada požadavků na jejich formální podobu.

Základní povinnou strukturu nominační dokumentace obsahuje příloha. Zde uvádíme pouze hlavní principy pro sestavení hlavních kapitol dokumentace.

1) Identifikace památky či lokality

Hranice statku navrženého k zápisu musí být jasně vymezeny a musí jednoznačně odlišovat statek navrhovaný k zápisu a jeho takzvanou **„nárazníkovou zónu"** (buffer zone / zone tampon)[23], pokud existuje. Mapy musí být dostatečně podrobné a musí být vytvořeny nad podkladem, který má charakter státního

23 „Nárazníkovou zónu" můžeme vnímat podle pojetí ochrany v České republice jako „ochranné pásmo světové památky". Pro památky v České republice již zapsané na *Seznam světového dědictví* má však někdy funkci „nárazníkové zóny" území jiné právní povahy než „ochranné pásmo" vyhlašované podle § 17 zákona č. 20/1987 Sb., v platném znění, a i z toho důvodu byl převzat pojem „nárazníková zóna" do českého jazyka, aby nedocházelo k záměnám

Kraków, hrad Wawel (Krakovské historické jádro), Polsko

mapového díla, aby jasně ukazovaly, jaká oblast je navrhována k zápisu. Návrh na zápis se pokládá za neúplný, pokud neobsahuje jasně vymezené hranice.

2) Popis památky či lokality

Popis statku musí obsahovat i celkový přehled o dějinách statku a jeho úpravách.

Všechny případné prvky uvedené na mapách musí být označeny a popsány. Znamená to, že v případě vícečetných sériových návrhů musí být každý samostatně zřetelně popsán.

V části o historii a úpravách statku se musí popsat zejména to, jak se jednotlivé etapy dotkly statku v jeho současné podobě a jakými významnými změnami prošel. (Tyto informace by měly uvádět podstatná fakta nezbytná na podporu

a rozvedení argumentu, podle kterého statek splňuje kritéria *vynikající univerzální hodnoty* a podmínky celistvosti a/nebo autentičnosti.)

3) Odůvodnění hodnot pro zápis a srovnávací analýza

Tento oddíl uvádí kritéria, podle kterých je statek navrhován, a dále zřetelně slovně vyjádřené argumenty pro použití každého z kritérií. Na základě těchto kritérií musí návrh potom obsahovat souvislé odůvodnění *vynikající univerzální hodnoty* statku. Součástí kapitoly je Srovnávací analýza statku ve vztahu k dalším obdobným statkům, ať už jsou či nejsou zapsány na *Seznamu světového dědictví*, na národní či na mezinárodní úrovni. Srovnávací studie musí vysvětlovat význam statku navrhovaného k zápisu v národních a mezinárodních souvislostech. Prohlášení o celistvosti a/nebo autenticitě je rovněž součástí kapitoly 3.

Celistvost a/nebo autenticita / Integrity and/or authenticity / Intégrité et/ou authenticité

Autenticita

Statky navržené k zápisu na *Seznam světového dědictví* podle kritérií (I) až (VI), to jest zejména kulturní statky, musí splňovat podmínku autenticity.

Praktický základ pro posuzování autenticity těchto statků obsahuje takzvaný **Dokument z Nara o autenticitě**. V dokumentu se mimo jiné uvádí, že „… Péče o kulturní dědictví ve všech jeho podobách a ze všech jeho období nachází své ospravedlnění v hodnotách přisuzovaných tomuto dědictví. Co nejpřesnější chápání těchto hodnot závisí, mezi jiným, na důvěryhodnosti zdrojů informací, které se jimi zabývají. Posouzení autentičnosti díla, stejně jako jeho formy a použitého materiálu, je založeno na znalostech, pochopení a interpretaci uvedených informačních zdrojů, ve vztahu k původním i k dalším charakteristikám dědictví, k jeho historickému vývoji i k jeho významu.“… „Posuzování jak hodnot přisuzovaných kulturnímu dědictví, tak faktorů podmiňujících důvěryhodnost informačních zdrojů, se může lišit od jedné kultury k druhé, a dokonce i v rámci jedné kultury. Je proto vyloučené, aby posuzování hodnoty a autentičnosti bylo založeno na jednotných kritériích. Naopak, respektování těchto kultur vyžaduje, aby každé dílo bylo posuzováno a hodnoceno s ohledem na hlediska charakterizující příslušný kulturní kontext.“[24]

Podle typu kulturního dědictví a jeho kulturního kontextu lze uznat, že statky splňují podmínky autentičnosti, pokud jejich kulturní hodnoty (jak jsou popsány v kritériích pro návrh na zápis) jsou vyjádřeny pravdivě a věrohodně prostřednictvím řady atributů, k nimž patří také:

– tvar a pojetí,

– materiály a hmotná podstata,

– užití a funkce,

– tradice, technologické postupy a systémy řízení a péče,

– umístění a prostředí,

– jazyk a další podoby nehmotného dědictví,

– duch a dojem a

– další interní a externí faktory.

Aplikací všech uvedených aspektů lze posoudit autenticitu z mnoha pohledů. Nominační dokumentace by měla obsahovat korektní informaci o dochování autentických charakteristik.

24 Český překlad dokumentu provedl Jaroslav Kelíš pro publikaci Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví, Český národní komitét ICOMOS, Praha 2001.

Při hodnocení autenticity lze například rekonstrukce archeologických pozůstatků nebo památek či historických čtvrtí ospravedlnit jen za výjimečných okolností. (Rekonstrukce je přijatelná pouze tehdy, pokud se opírá o úplnou a podrobnou dokumentaci a není postavena jen na domněnkách.[25])

Celistvost (Integrita)

Všechny statky navržené k zápisu na *Seznam světového dědictví* musí splňovat podmínky dostatečné celistvosti neboli integrity. Zvláště důležitá je u statků přírodního dědictví. Zkoumání celistvosti tedy sleduje, do jaké míry statek:

a) obsahuje všechny prvky nezbytné pro vyjádření jeho *vynikající univerzální hodnoty*,

b) je dostatečně velký, aby dostatečně reprezentoval hodnoty, které jsou mu připisovány,

25 Například historické jádro Varšavy, které bylo ve druhé světové válce prakticky zničeno a bylo nově postaveno jako rekonstrukce, je sice zapsáno na *Seznam světového dědictví*, ale v tomto případě je výslovně uvedeno, že šlo o počin památkové rekonstrukce v evropském kontextu jedinečný, který prověřil řadu metodologických otázek.

Hronsek (Dřevěné kostely slovenské části Karpat), Slovensko

Potsdam, Oranžerie (Paláce a parky Postupimi a Berlína), Německo

c) neprodělal negativní vlivy spojené s vývojem a/nebo nedostatečnou údržbou.

Toto musí být v nominační dokumentaci blíže konkretizováno.

Pro statky navržené k zápisu podle kritérií (I) až (VI), to jest kulturní statky, musí být zachována jejich hmotná podstata, stejně tak ale musí být v dobrém stavu jeho významné charakteristické části a prvky. V případě větších lokalit, například kulturních krajin a částí měst, musí být sledovány a uchovávány vzájemné vztahy jejich hlavních funkcí.

Pro statky navržené k zápisu podle kritérií (VII) až (X), to jest přírodní statky, musí být jejich přírodně-fyzikální charakteristiky pokud možno intaktní. Je však obecně uznáváno, že žádná oblast není zcela nedotčena a že i přírodní území mohou být v kontaktu s lidskou činností nebo lidskými sídly. Činnost tradičních společností a místních komunit, která probíhá v cenných přírodních oblastech, může být v souladu s *vynikající univerzální hodnotou* oblasti za předpokladu, že je ekologicky udržitelná.

Podmínky integrity pro přírodní statky jsou dále detailně rozvedeny v *Operačních směrnicích.*

4) Stav zachování a faktory ovlivňující památku či lokalitu

V tomto oddíle musí být obsaženy přesné informace o současném dochování statku (včetně informací o jeho fyzickém stavu a o zavedených opatřeních pro

jeho zachování). Musí být uveden komentář k řadě obecných faktorů, které mohou ovlivnit stav památky (nebezpečí záplav, zemětřesení, urbanizační tlaky aj.). Informace uvedené v tomto oddíle představují nutné základní údaje do budoucna, nezbytné pro sledování dochování statku při různých příležitostech.

5) Ochrana a péče o dané místo

Kapitola musí obsahovat přehled opatření, ať už zákonných, podzákonných, smluvních, plánovacích, institucionálních a/nebo tradičních, která se co nejpřesněji vztahují k ochraně statku, a poskytovat i analýzu skutečného fungování této ochrany. Hlavní zákonná ustanovení, texty předpisů, smluv, plánů a/nebo institucionálních opatření nebo výtahy z takových textů by měly být přímou součástí dokumentace anebo zde musí být avizováno jejich zařazení do příloh, kde budou uvedeny v angličtině nebo francouzštině.

Zásadní význam má v této kapitole informace o systému státní správy a o plánu péče o nominovanou lokalitu, o takzvaném *management planu*[26]. V případě, kdy *management plan* existuje pouze na národní úrovni, to jest v jiném jazyce, než je angličtina nebo francouzština, musí být k nominační dokumentaci přiložen alespoň jeho podrobný popis v angličtině nebo francouzštině.

6) Informace o monitoringu

Zpracovatel dokumentace musí do ní zahrnout klíčové ukazatele (indikátory) navrhované pro měření a hodnocení zachovalosti statku, faktory, které na něj působí, opatření na zachování týkající se daného statku, periodicitu jejich prověřování a určení orgánů odpovědných za provádění takového monitoringu.

7) Dokumentace

Pro podporu návrhu na zápis musí být poskytnuta veškerá nezbytná dokumentace. Kromě toho, co obsahují předchozí kapitoly, musí být připojeny například fotografie, diapozitivy, soupis obrazového materiálu a formulář pro oprávnění k jejich reprodukci.

8) Kontakty a odpovědné osoby

Součástí návrhu jsou i podrobné kontakty na odpovědné orgány, ale i další subjekty, kterým lze následně zasílat obecné informace *Centra světového dědictví*.

9) Podpis jménem nominujícího státu

Návrh na zápis musí na konci obsahovat originální podpis osoby, která má pravomoc podepisovat jménem signatářského státu.

26 S ohledem na stále stoupající význam takového dokumentu je blíže vysvětlen v samostatné kapitole této publikace.

Text nominační dokumentace se předává v tištěné podobě a na elektronickém nosiči (CD-ROM/DVD-ROM). Počty paré se liší podle povahy nominovaného statku a jsou uvedeny v *Operačních směrnicích.* Pro interní potřeby si každý stát vytváří libovolný počet paré dokumentace, samozřejmě podle svých finančních možností a reálné potřeby[27]. V poslední době je doporučována i příprava krátkého videofilmu.

Z výše uvedeného je patrné, že nominační dokumentace nemůže vzniknout během pár týdnů. Pokud má být kvalitní, obsahově a informačně úplná a aktuální, je spíše záležitostí měsíců a let. Složitost se liší podle charakteru nominované

27 Nikde není uvedeno, že nominační dokumentace musí existovat i v národním jazyce předkládajícího státu, je to ale logické, protože s dokumentací se pracuje jak v procesu hodnocení, tak i v dalších letech po zápisu. Doporučuje se proto vytvářet obsahově identické verze „národní". Jde samozřejmě o finančně náročnou akci. V tomto směru mají nespornou výhodu státy, jejichž úředním jazykem je angličtina nebo francouzština, a nemusí tak zajišťovat více verzí, respektive nevynakládají prostředky na překlad, které nejsou nijak zanedbatelné. V současné době, kdy lze připravovat celé složky digitálně, se jeví jako rozumné připravovat spíše základní počet materiálů a množit je až v případě úspěšné nominace, protože nelze vyloučit doplňky a zpřesnění anebo odložení celé nominace k přepracování, čímž hodnota prvotně předložené dokumentace ztrácí aktuálnost.

Dürnstein (Kulturní krajina Wachau), Rakousko

památky, připravenosti dokumentů, ze kterých se čerpá anebo se na ně v textu odkazuje, existence aktuálních fotografií (včetně leteckých) aj.

Management plan

Nejsložitější součástí procesu nominace a přípravy dokumentace je Plán péče o „budoucí" světovou památku, pro který se i v České republice již zažilo užití pojmu *management plan.* Takový dokument se ale v posledních letech povinně připravuje i „zpětně", to jest pro památky zapsané na *Seznam světového dědictví* v době, kdy tento dokument povinný nebyl[28].

Operační směrnice k tomu uvádějí: „Každý statek navržený k zápisu na *Seznam světového dědictví* musí mít existující plán péče nebo nějaký jiný doložený správní systém, ve kterém musí být přesně uveden způsob, jímž má být *vynikající univerzální hodnota* statku chráněna, pokud možno za použití mechanismu spoluúčasti. Cílem *management planu* je zaručit účinnou ochranu statku navrhovaného k zápisu pro současné a budoucí generace. Účinný systém péče musí být koncipován podle druhu, charakteristických znaků a potřeb statku navrhovaného k zápisu a jeho kulturního a přírodního dědictví. Plány a systémy se mohou lišit v závislosti na různých kulturních perspektivách, dostupných zdrojích a dalších faktorech. Mohou zahrnout tradiční postupy, platné nástroje pro plánování na úrovni měst nebo regionů, stejně jako další mechanismy kontroly plánování, formální či neformální."[29]

Tento požadavek vyplývá přímo z *Úmluvy*, na jejímž základě jsou členské odpovědné za provádění účinných správních činností pro statek světového dědictví. Měly by tak jednat v těsné spolupráci s konkrétními správci či správcem statku, případně agenturami pověřenými jejich správou a dalšími partnery a subjekty, kterých se péče o statek a jeho hodnoty týká. Optimálním materiálem je účelově sestavený *management plan.*

Obecně je uznáváno, že každý stát může mít zavedeny různé ochranné a řídící mechanismy, vycházející z národních právních předpisů a nebo i zvykových postupů řízení jejich společnosti.

Obecně by účinný *management plan* jako dokument pro péči o *vynikající univerzální hodnotu* světové památky měl obsahovat takové cíle a nástroje, které mají prokázat:

28 Poprvé byla podstata a smysl takového materiálu v České republice blíže popsána v článku: KUČOVÁ Věra: Památky světového dědictví a jejich management plan, In Zprávy památkové péče, roč. 64, 2004, č. 5, s. 422–425.

29 Jde o volnější překlad článků 108–110 *Operačních směrnic*.

a) hlubokou a sdílenou znalost statku ze strany všech zainteresovaných subjektů,

b) oficiální a neoficiální plánovací cyklus, provádění dalšího sledování, hodnocení a reakce,

c) účast partnerů a zainteresovaných subjektů,

d) přidělování nezbytných zdrojů,

e) posilování kapacit určených k péči o tento statek a

f) srozumitelný popis fungování popsaného systému péče o lokalitu.

Účinný *management plan* by měl zahrnovat plánovaný cyklus dlouhodobých i každodenních opatření určených pro ochranu, zachování a zhodnocení statku navrhovaného k zápisu.

V případě vícečetných neboli sériových statků musí být v návrhu na zápis rovněž předložen společný *management plan*, tedy systém zaručující koordinovanou správu jejich různých součástí. Tento doklad má zásadní význam pro posouzení, zda sériová památka má skutečně společný charakter.

V určitých případech může nastat potřeba některou lokalitu zapsat na *Seznam světového dědictví* bez řádné přípravy dokumentace (například při jejím objektivním ohrožení a na základě doporučení státu nebo *Poradních organizací*). V těchto případech obvykle nemůže existovat ani *management plan* nebo nějaký

Venezia (Benátky s lagunou), Itálie

jiný zavedený správní systém v okamžiku, kdy je statek navrhován k zápisu *Výboru pro světové dědictví*. I tehdy musí však dotčený stát uvést, kdy bude takový plán nebo účinný systém zaveden, jak hodlá mobilizovat zdroje nezbytné pro jeho vypracování a provádění.

Předložení nominační dokumentace

Státy mohou nominace předkládat *Centru světového dědictví* kdykoli během roku. Uzávěrkou pro rozhodnutí, zda bude na výročním zasedání *Výboru* návrh schválen k zahájení expertního posouzení, je 1. únor každého roku. Pokud je dokumentace předložena před 30. zářím předchozího roku, pracovníci *Centra* ji prostudují a do 15. listopadu sdělí, zda je z formálního hlediska úplná a zda je ještě potřebné před závěrečným termínem (tedy do 1. února) něco doplnit nebo zpřesnit. Dokumentace předložené mezi 30. zářím a 1. únorem jsou z hlediska úplnosti prověřovány až po uzávěrce 1. února a potřebnost doplnění již státům není sdělována a návrh je zařazen do celkového seznamu nominací pro předložení *Výboru*.

Seznam nominací s upřesněním, zda dokumentace je či není po formální stránce kompletní, je předkládán na zasedání *Výboru*. *Výbor* rozhodne, kterými návrhy se mají zabývat *Poradní organizace* – a ty zahájí proces expertního posouzení. V jeho průběhu navštěvují hodnocený statek experti ICOMOS nebo IUCN (viz výše) a připravují podklady pro projednání v tzv. expertní panelové diskusi (zpravidla před koncem kalendářního roku). Z této diskuse mohou vzejít doplňkové dotazy, které jsou zasílány státu, který nominaci předkládá s žádostí o zpracování odpovědí nebo doplňků. Pro tyto doplňkové informace je přitom určen přesný termín dodání (který bývá velmi krátký). Na základě těchto doplňkových informací *Poradní organizace* dokončí zpracování svých hodnocení včetně návrhu na rozhodnutí *Výboru*.

Návrh na zápis tak prochází mezi okamžikem, kdy byl zaslán *Centru světového dědictví* a rozhodnutím *Výboru světového dědictví*, určitým cyklem. Tento cyklus obvykle trvá rok a půl (mezi zasláním návrhu před 1. únorem „roku 1“ a rozhodnutím *Výboru* zhruba v polovině „roku 2“.

Poradní organizace zejména hodnotí, zda statky navrhované k zápisu signatářskými státy mají *vynikající univerzální hodnotu*, zda splňují podmínky celistvosti a/nebo autentičnosti a zda vyhovují požadavkům na ochranu, péči a možnosti regulace případných změn (tj. kvalitu *management planu*).

Rozhodnutí Výboru pro světové dědictví k posuzované nominaci pro zápis na Seznam světového dědictví

Nominační proces je završen hodnocením podkladů na zasedání *Výboru světového dědictví*. Členové *Výboru* jsou předem z podkladových dokumentů seznámeni s odbornou rešerší z nominační dokumentace a návrhem rozhodnutí včetně argumentace k takovému rozhodnutí, které připravují *Poradní organizace*. Zástupci *Poradních organizací* každou nominaci stručně představují a vysvětlují své hodnocení v písemných podkladech zasedání. Na zasedání *Výboru* probíhá souhrnná prezentace informací a návrh výroku – a následuje otevřená diskuse členů *Výboru*, při níž jsou vznášeny doplňující dotazy a k informaci může být vyzván i zástupce nominujícího státu. Následně *Výbor* rozhodne o osudu nominace, přičemž existují celkem čtyři varianty jeho výroku: *Výbor světového dědictví* rozhoduje standardně o tom, zda:

– statek má být zapsán na *Seznam světového dědictví*,

– statek nemá být zapsán na *Seznam světového dědictví*,

– jeho přezkum má být odložen k doplnění,

– žádost o zápis má být odložena.

1) Zápis / Inscription / Inscription

Když se *Výbor* světového dědictví rozhodne statek na *Seznam světového dědictví* zapsat, schválí zároveň i znění prohlášení o *vynikající univerzální hodnotě* týkající se daného statku, což může být text již navržený *Poradními organizacemi*, případně text, který *Výbor* přímo v diskusi upraví anebo o zformulování hodnoty *Poradní organizace* bezprostředně požádá. Prohlášení o *vynikající univerzální hodnotě* obsahuje i označení kritérií, podle kterých byl statek zapsán, včetně jejich stručného slovního zdůvodnění. Prohlášení o *vynikající univerzální hodnotě* se stává základem pro budoucí ochranu a správu statku. (Může být tedy odlišné od textu, který členský stát původně do dokumentace navrhoval, a měl by tedy být i v dokumentu v národním jazyce upraven a respektovat text z rozhodnutí *Výboru*.)

Do rozhodnutí o zápisu na *Seznam světového dědictví* může *Výbor* přímo vložit další doporučení týkající se ochrany a správy nové světové památky.

2) Rozhodnutí statek nezapsat / Decision not to inscribe / Décision de ne pas inscrire

Pokud *Výbor* rozhodne, že statek nemá být zapsán na *Seznam světového dědictví*, návrh na zápis nemůže být *Výboru* předložen znovu, pokud ovšem nenastanou mimořádné okolnosti. Tyto mimořádné okolnosti mohou zahrnout nové objevy, nové vědecké informace o statku nebo jiná kritéria, která nebyla uvedena v původním návrhu na zápis. I v takovém případě musí být předložen nový návrh

na zápis. Rozhodnutí o tom, že statek není zapsán, nemusí obsahovat žádné zdůvodnění.

3) Vrácení návrhu na zápis k doplnění / Referral of Nominations / Renvoi des propositions d'inscription

Návrhy na zápis, o kterých *Výbor* rozhodne, že budou vráceny signatářskému státu pro doplnění informací, mohou být znovu předloženy na následujícím jednání *Výboru* v průběhu nejbližších dvou let. (Doplňující informace mohou být předány *Sekretariátu* do 1. února dalšího roku, během kterého by se měl *Výbor* tímto návrhem zabývat.)

4) Odložení návrhu na zápis / Deferral of Nominations / Propositions d'inscription différées

Výbor může rozhodnout o odložení návrhu na zápis, aby předkládající stát mohl provést podrobnější hodnocení nebo nějakou konkrétní studii. Někdy je stát žádán o podstatnou úpravu návrhu. Nová nominace bude posuzována nejdříve po třech letech od takového odložení. Není ale výjimkou, že členský stát přijde s obnovenou nominací odloženého tématu po více než deseti letech[30].

Stažení návrhů na zápis / Withdrawal of nominations / Retrait de propositions d'inscription

Členský stát může takzvaně stáhnout svůj návrh na zápis, který již předložil do hodnotícího procesu, kdykoli před zasedáním *Výboru*, na němž má být tento návrh projednáván. Členský stát musí o záměru stáhnout nominaci písemně informovat *Sekretariát*. Pokud si potom členský stát přeje předložit návrh na zápis daného statku znovu, bude se tento návrh posuzovat jako nový návrh na zápis, to znamená, že celá dokumentace se musí nově zpracovat a předložit do celého procesu a bude nově hodnocena i *Poradními organizacemi*.

Toto ustanovení zaručuje tu možnost, že pokud se v procesu hodnocení ukazuje, že by *Výbor* mohl vydat negativní výrok, který by dané lokalitě trvale zabránil, aby byla zapsána na *Seznam světového dědictví*, může členský stát sám uvážit, že nominace není v předloženém pojetí anebo z jiného důvodu průchodná. Stažení z procesu hodnocení uchovává možnost nominovat památku v budoucnu v podobě stejné anebo (spíše) upravené.

30 Například čínská nominace pro útočiště pandy velké byla poprvé navrhována již v roce 1986, podruhé v roce 2000, a zapsána byla teprve v roce 2006 (Sichuan Giant Panda Sanctuaries – – Wolong, Mt Siguniang and Jiajin Mountains).

Valea Viilar (Vesniice s opevněnými kostely v Sedmihradsku), Rumunsko

Dílčí změny památek zapsaných na Seznam světového dědictví

Málo je známo, že světové památky nejsou zcela statické. V případě nezbytnosti (například při dílčích právních změnách na národní úrovni, úpravě oficiálních mapových podkladů, ve kterých je původní dokumentace vykreslena, po vědeckém vyhodnocení kulturně-historického nebo přírodního potenciálu navazujících území a tak dále) lze požádat o změnu hranice, změnu jména anebo dokonce změnu (většinou doplnění) kritérií, pro která je statek ceněn jako světové dědictví.

Drobné změny hranic / Minor modifications to the boundaries / Modifications mineures des limites

Drobná změna hranice je změna, která nemá výrazný dopad na rozsah statku a neovlivňuje jeho *vynikající univerzální hodnotu*. Žádosti o takovou úpravu jsou obvykle vyvolány většinou z formálních důvodů, například při dílčích změnách mapových podkladů, potřebně logičtějšího vedení hranice na obvodu, scelení některých obvodových partií již zapsané světové památky a podobně.

Pokud si stát přeje drobnou změnu hranic statku zapsaného na *Seznamu světového dědictví*, žádá o to prostřednictvím *Sekretariátu Výboru*, který si k záměru vyžádá názor příslušných *Poradních organizací*. *Výbor* může takovou dílčí změnu buď odsouhlasit, nebo naopak rozhodnout, že požadovaná změna hranice je natolik rozsáhlá, že ji například lze kvalifikovat jako rozšíření statku. V takovém případě je pak nezbytné postupovat jako při zpracování nových návrhů na zápis.

Významné změny hranic / Significant modifications to the boundaries / / Modifications importantes des limites

Pokud si stát přeje významněji změnit hranice statku, který je již zapsán na *Seznamu světového dědictví*, musí tento návrh předložit, jako by se jednalo o nový návrh na zápis. Hodnocení proběhne v podobném režimu jako zcela nová nominace, včetně všech expertních řízení. Toto ustanovení se vztahuje jak na rozšíření, tak na zmenšení území.

Při rozšíření se zkoumá, zda přidané části mají logickou hodnotovou vazbu na již zapsanou památku a tvoří s ní integrální součást. Při zvažované redukci je posuzováno, zda případným zmenšením nedojde k takové změně charakteristik, které by znamenaly ztrátu *vynikající univerzální hodnoty*, a tudíž by spíše směřovaly k vyškrtnutí ze *Seznamu světového dědictví*.

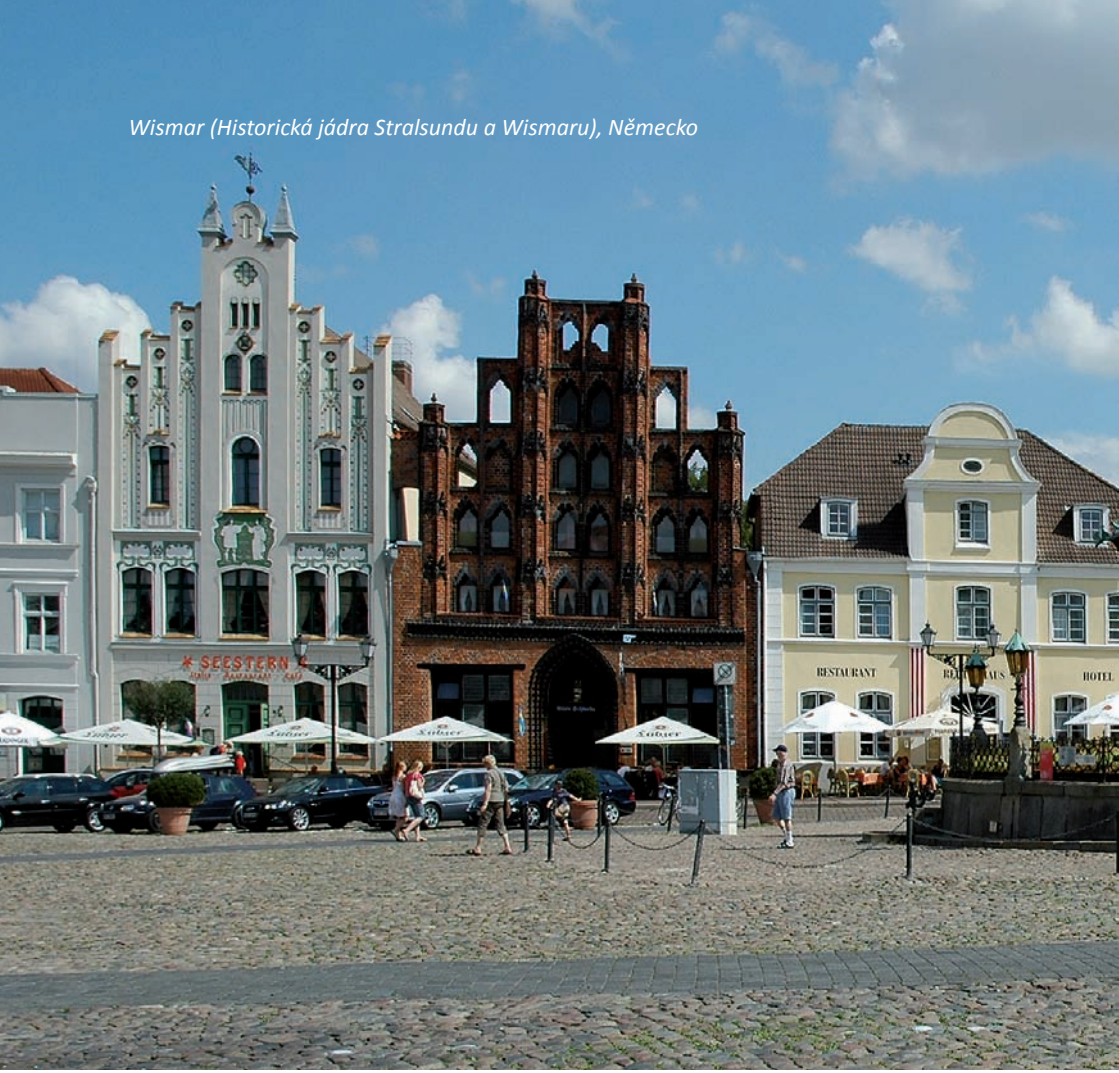

Wismar (Historická jádra Stralsundu a Wismaru), Německo

Změny kritérií použitých pro zdůvodnění zápisu na Seznam světového dědictví / / Modifications to the criteria used to justify inscription on the World Heritage List / Modifications des critères utilisés pour justifier l'inscription sur la Liste du patrimoine mondial

Pokud si stát přeje, aby byl některý jeho statek zapsán podle dalších kritérií nebo podle kritérií odlišných od původního zápisu, musí tuto žádost předložit stejným způsobem, jako kdyby šlo o nový návrh na zápis. Toto nové předložení bude hodnoceno v průběhu úplného cyklu hodnocení. Hodnocené statky jsou hodnoceny již pouze podle nových kritérií, ale zůstávají na *Seznamu světového dědictví*, i když se nepodaří dosáhnout uznání těchto doplňujících kritérií.

Změna jména statku světového dědictví / Modification to the name of a World Heritage property / Changement de nom d'un bien du patrimoine mondial

Stát může *Výbor* požádat i o to, aby schválil změnu jména statku, který je již zapsán na *Seznam světového dědictví*. Žádost o změnu jména musí *Sekretariát Výboru* obdržet alespoň tři měsíce před zasedáním *Výboru*. Jde o poměrně častý případ, kdy státy postupně zjišťují, že název původní nominace je z nějakého důvodu nepřesný nebo nepraktický (například dlouhý). Často je to také součástí žádosti o rozšíření některého již dříve zapsaného statku, kdy „rozšířená" památka novým názvem lépe vystihne svůj obsah a podobně. Rozhodnutí *Výboru* pak může sloučit jak schválení změny rozsahu, tak změny názvu.

Sevilla, královský palác (Katedrála, Alcázar a Archiv Indií v Seville), Španělsko

Sledování stavu světových památek / Process for monitoring the state of conservation of World Heritage properties / Processus de suivi de l'état de conservation des biens du patrimoine mondial

Reaktivní monitoring aneb ad hoc monitoring / Reactive Monitoring / / Le suivi réactif

Ad hoc monitoring anebo též reaktivní monitoring (nebo „aktivní sledování") znamená, že *Sekretariát* předává dalším sekcím UNESCO a *Poradním organizacím Výboru* zprávy o zachovalosti těch statků světového dědictví, které jsou v nějakém ohrožení. Za tímto účelem jsou *Výborem* jednotlivé dotčené státy vyzvány, aby do určitého termínu předložily *Výboru* prostřednictvím *Sekretariátu* specifické zprávy, studie či jiné materiály. Stává se to prakticky pokaždé, když dojde k výjimečným okolnostem, nebo když jsou zahájeny práce, které by mohly mít dopad na zachovalost statku.

Podnět pro provedení dotazu a vyžádání zprávy od členského státu může *Sekretariátu Výboru světového dědictví* zaslat kdokoliv. V tomto směru jsou zejména v posledních letech moderní komunikační technologie opravdu mocným zdrojem podnětů a *Sekretariát* vede prostřednictvím Stálých misí členských států při UNESCO s odpovědnými subjekty na národní úrovni bohatou korespondenci.

Ad hoc monitoring také probíhá pro statky, které jsou nebo by měly být zapsané na *Seznam světového dědictví v nebezpečí,* anebo pro potřeby prověření opodstatněnosti případného vyškrtnutí statků ze *Seznamu světového dědictví*.

Pravidelná zpráva o provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví – – periodický monitoring / Periodic reporting on the implementation of the World Heritage Convention / Soumission de rapports periodiques sur la mise en oeuvre de la Convention du patrimoine mondial

Na 11. *Valném shromáždění členských států Úmluvy* v roce 1997 byl přijat princip, na jehož základě je světové dědictví pravidelně monitorováno a o jeho stavu musí členské státy připravovat v předem stanových cyklech pravidelné zprávy.

Periodický monitoring má za cíl dosáhnout splnění čtyř hlavních cílů:

a) poskytnout hodnocení, jak je naplňována *Úmluva o ochraně světového dědictví* ze strany signatářského státu,

b) poskytnout hodnocení toho, jak je v průběhu času udržována *vynikající univerzální hodnota* statků zapsaných na *Seznam světového dědictví,*

c) poskytovat aktualizované informace o statcích světového dědictví, aby mohly být zaznamenávány změny podmínek a stavu zachovalosti statků,

d) poskytnout mechanismus pro regionální spolupráci, výměnu informací a zkušeností mezi signatářskými státy, pokud jde o provádění *Úmluvy* a zachovávání světového dědictví.

Předkládání pravidelných zpráv periodického monitoringu je důležité pro optimalizaci dlouhodobého zachovávání zapsaných statků, jakož i pro posílení věrohodnosti provádění *Úmluvy*.

Pro předkládání zpráv byl sestaven harmonogram podle jednotlivých regionů. Zprávy mají také předem danou strukturu a obsah, aby byly údaje vzájemně srovnatelné.

Státy přitom mohou požádat o schvalovací stanovisko pro své zprávy u *Poradních organizací* a *Sekretariátu*, který také může (se souhlasem zainteresovaných signatářských států) zajistit další odborná stanoviska.

Výbor světového dědictví požádal *Sekretariát*, *Poradní organizace* i členské státy a jejich prostřednictvím příslušné instituce a experty, aby zpracovávali dlouhodobé regionální strategie reflektující výsledky periodického monitoringu.

Świdnica (Mírové kostely v Jaworu a Świdnici), Polsko

Obecná struktura pro pravidelné zprávy periodického monitoringu byla přijata na 22. zasedání *Výboru* v Kjótu a obsahuje dva hlavní oddíly:

a) **Oddíl I** se zabývá obecným právním rámcem jednotlivého státu, texty přijatými ve prospěch světového dědictví dotčeným státem a dalšími opatřeními, která přijal pro naplňování *Úmluvy*. Týká se tedy zejména plnění povinností obecného rázu, které jsou definovány přímo ve článcích *Úmluvy*.

b) **Oddíl II** se věnuje stavu zachovalosti jednotlivých statků světového dědictví, které se nacházejí na území státu, který zprávu předkládá. Tento oddíl musí být vyplněn pro každý statek světového dědictví samostatně.

Pro snazší zpracovávání informací byly státy vyzvány, aby zprávy předkládaly jak v elektronické, tak v tištěné podobě na adresu *Centra světového dědictví*, a to v angličtině nebo ve francouzštině.

Podrobná osnova pro pravidelné zprávy periodického monitoringu (a vysvětlivky k jednotlivým bodům) je specifikována v *Operačních směrnicích.*

Sekretariát zapracuje národní zprávy do regionálních zpráv na téma stavu světového dědictví. Tyto zprávy jsou k dispozici v elektronické podobě na webových adresách http://whc.unesco.org/en/publications a http://whc.unesco.org/fr//publications, i v tištěné verzi (řada World Heritage Papers / Cahiers du patrimoine mondial).

Výbor světového dědictví přezkoumává problémy vyzdvižené v pravidelných zprávách a vydá případně doporučení, radí signatářským státům v důležitých otázkách, kterých se tyto zprávy týkají.

Průběžné informace od členských států a z dalších zdrojů

Kromě pravidelných zpráv periodického monitoringu je v *Operačních směrnicích* uveden požadavek na aktivní informování *Výboru* o všech významnějších chystaných nebo probíhajících změnách světového dědictví. V tomto ohledu je významný článek č. 172 *Operačních směrnic*, který uvádí doslovně: *„Výbor světového dědictví* vyzývá signatářské státy *Úmluvy*, aby informovaly prostřednictvím *Sekretariátu* o svých úmyslech podniknout nebo schválit v oblasti chráněné *Úmluvou* podstatné rekonstrukce nebo novou výstavbu, která by mohla změnit *vynikající univerzální hodnotu* statku. Úřední oznámení musí být provedeno co nejdříve (například před sepsáním základních dokumentů pro konkrétní projekty) a před tím, než budou přijata rozhodnutí, která bude možno jen těžko měnit, aby se *Výbor* mohl podílet na hledání vhodných řešení, která by zaručila uchování *vynikající univerzální hodnoty* statku."

Za účelem sledování stavu památek na *Seznamu světového dědictví* a také s cílem objektivizace informací podávaných *Sekretariátem* jsou vysíláni experti *Poradních organizací* (ICOMOS, IUCN, ICCROM – viz výše). Zprávy z takových cest

(takzvaných misí), které mají za úkol zjistit stav statků světového dědictví, mají obsahovat zejména:

a) údaje o hrozbách nebo naopak podstatném zlepšení stavu statku od poslední zprávy vydané *Výborem světového dědictví*,

b) veškeré změny od předchozích zpráv a rozhodnutí *Výboru světového dědictví* o stavu statku,

c) informace o jakékoli hrozbě, škodě nebo ztrátách na *vynikající univerzální hodnotě*, celistvosti a/nebo autentičnosti, pro které byl statek zapsán na *Seznam světového dědictví*.

Pokud je *Sekretariát* informován jiným subjektem, než je dotčený členský stát, že zapsaný statek utrpěl nějaké poškození nebo že nebyla přijata nezbytná nápravná opatření ve stanovené časové lhůtě, bude na něm, aby v rámci možností ověřil zdroj a obsah těchto informací (zejména prostřednictvím zpráv z misí *Poradních organizací*) a věc konzultoval s orgány dotčeného státu, respektive si od něj vyžádal k věci komentář.

Blois (Údolí Loiry mezi Sully-sur-Seine a Chalonnes), Francie

Seznam světového dědictví v nebezpečí / World Heritage in Danger List / / La Liste du patrimoine mondial en péril

Seznam světového dědictví v nebezpečí je zvláštním seznamem, který je definován odstavcem 4 článku 11 *Úmluvy*. Zde se uvádí, že do tohoto *„seznamu mohou být zahrnuty pouze takové statky, které tvoří součást kulturního a přírodního dědictví a hrozí jim závažné a zvláštní nebezpečí, jako je hrozba zmizení vyvolaná zrychleným chátráním, rozsáhlými veřejnými či soukromými projekty rychlého urbanistického či turistického rozvoje; ničení vyvolané změnami v používání či vlastnictví půdy, velké změny, jejichž příčina je neznáma; opuštění z jakéhokoliv důvodu; vypuknutí či hrozba ozbrojeného konfliktu; kalamity a pohromy, hrozivé požáry, zemětřesení a sesuvy půdy; sopečné erupce; změny hladiny vody, záplavy a přílivové vlny".* Z toho vyplývá, že tento *Seznam* je podmnožinou *Seznamu světového dědictví*, seznamem takových míst, jejichž mimořádná celosvětová hodnota je z nějakého důvodu ohrožena a která by ze *Seznamu* mohla být i vyškrtnuta, pokud se nepodaří dosáhnout nápravy.

Principy zápisu statků na Seznam světového dědictví v nebezpečí

Výbor může zapsat statek na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*, jestliže jsou splněny následující podmínky:

a) daný statek je již zapsán na *Seznamu světového dědictví*,

b) statek je ohrožen závažným a přesně určeným nebezpečím,

c) uchování tohoto statku si vyžádá rozsáhlé akce,

d) tento statek se stal předmětem žádosti pomoc v souladu s *Úmluvou;* žádost o zápis statku na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* může podat i *Sekretariát* nebo kterýkoli z členů *Výboru*.

Kritéria pro zápis statku na Seznam světového dědictví v nebezpečí

Statek světové dědictví může být zapsán na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*, pokud se *Výbor* domnívá, že situace statku odpovídá přinejmenším jednomu z kritérií pro takový zápis. Tato kritéria se liší pro přírodní a kulturní statky takto:

V případě **kulturních statků**

a) *prokázané nebezpečí* (ascertained danger / peril prouve), tj. případy, kdy statek již ohrožuje prokázané, konkrétní a bezprostřední nebezpečí, jako:

i) závažné narušení materiálu,

ii) závažné narušení struktury a/nebo ornamentální výzdoby,

iii) závažné narušení architektonické nebo urbanistické ucelenosti,

iv) závažné narušení městského nebo venkovského prostředí nebo přírodního prostředí,

v) výrazná ztráta historické autentičnosti,

vi) závažné narušení jeho kulturního významu.

b) *potenciální nebezpečí* (potential danger / mise en peril), tj. statek je vystaven vážným hrozbám, které by mohly mít škodlivý dopad na jeho zásadní charakteristické znaky. Jsou to hrozby typu:

i) změna právního statusu statku snižující stupeň jeho ochrany;

ii) chybějící koncepce pro zachování statku,

iii) hrozby v důsledku projektů v rámci urbanistických projektů;

iv) hrozby v důsledku procesu a projektů územního plánování,

v) ozbrojený konflikt, který právě vypukl nebo hrozí vypuknout,

vi) postupné změny způsobené geologickými nebo klimatickými faktory či dalšími faktory v přírodním prostředí.

Budapest, Rybářská bašta a jezdecká socha sv. Štěpána
(Budapest včetně nábřeží Dunaje, Budské hradní čtvrti a Andrássyho třídy), Maďarsko

V případě **přírodních statků**

a) *prokázané nebezpečí*, tj. případy, kdy statek již ohrožuje prokázané, konkrétní a bezprostřední nebezpečí, jako:

i) závažný pokles počtu různých ohrožených druhů nebo dalších druhů, které mají *vynikající univerzální hodnotu*, pro jejichž ochranu byl dotčený statek právně ustanoven, ať již je tento pokles způsoben přirozenými faktory, jako je onemocnění, nebo faktory lidskými, jako je například pytláctví,

ii) závažné narušení přírodní krásy nebo vědeckého významu statku, jako například stavba lidských sídel nebo výstavba vodní nádrže, která zaplaví rozsáhlé plochy statku, průmyslové nebo zemědělské rozvojové aktivity s použitím insekticidů nebo hnojiv, velké stavební práce veřejné infrastruktury, důlní činnost, znečištění, lesní těžba, a podobně,

iii) pronikání lidského faktoru dovnitř hranice statku anebo do oblastí proti proudu řek a ohrožení celistvosti statku.

b) *potenciální nebezpečí*, tj. statek je vystaven vážným hrozbám, které by mohly mít škodlivý dopad na jeho zásadní charakteristické znaky. Jsou to hrozby typu:

i) změna právního statusu, kterým je statek chráněn,

ii) projekty na opětovné usídlení obyvatelstva nebo rozvojové projekty, které se týkají přímo území statku, nebo které jsou umístěny tak, že tento statek je ohrožen jejich následky,

iii) ozbrojený konflikt, který právě vypukl nebo hrozí vypuknout,

iv) *management plan* nebo systém řízení péče o památku nebyl vypracován, neodpovídá potřebám anebo je nedostatečně prováděn.

Při popisování faktorů, které památku ohrožují, by měly být zároveň hledány takové cesty nápravy, které lze skutečně realizovat, ať technicky anebo právní cestou, jako je například zrušení velkých projektů nebo zlepšení právního ochranného statusu statku.

Pravidelné zkoumání zpráv o stavu statků na Seznamu světového dědictví v nebezpečí

Je-li statek zapsán na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*, vyžaduje *Výbor* po členském státu, na jehož území se statek nachází, přípravu každoroční zprávy o stavu lokality, a ta je předmětem projednání na dalším zasedání *Výboru*. Na základě posouzení takové zprávy a dalších materiálů předložených *Sekretariátem* a *Poradními organizacemi* potom *Výbor* rozhodne (po konzultaci s dotčeným státem):

a) zda jsou pro uchování statku nezbytná nějaká další opatření, a proto i nadále zůstane na *Seznamu světového dědictví v nebezpečí*,

b) zda nastaly natolik pozitivní změny, že je možno statek stáhnout ze *Seznamu světového dědictví v nebezpečí*,

c) zda se nepodařilo dosáhnout nápravy a nastaly natolik nevratné poškozující změny, že je nezbytné statek vyškrtnout ze *Seznamu světového dědictví*.

Zařazení nějaké světové památky na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* je samozřejmě samo o sobě smutnou skutečností, ať již jsou důvody jakékoli. Takový zápis však nemusí být nutně vnímán jen negativně. Je to signál k tomu, aby se světové společenství o takovou lokalitu důkladněji zajímalo, aby se v rámci dostupných nástrojů snažilo členskému státu poskytnout pomoc – ať již formou poradenství, nebo i přímé finanční podpory.

S ohledem na omezené finanční prostředky převažuje pomoc konzultační a metodická. Nelze však samozřejmě zastírat, že pro každou zemi, jejíž památka se na takovém seznamu ocitá, jde o nepříjemnost, negativní zviditelnění toho, že na národní úrovni se nedaří vlastními nástroji mimořádné celosvětové hodnoty památky chránit a tím dodržet závazky přijaté podpisem *Úmluvy*.

Po zařazení na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* se snaží státy světa prostřednictvím rozhodnutí a doporučení *Výboru* hledat a doporučovat kroky, které je potřebné na národní úrovni podniknout pro zlepšení stavu dané světové památky. Cílem zápisu na takový seznam je mobilizovat uvnitř dotčeného státu maximální úsilí o uchování kvalit, pro které byla památka na *Seznam světového dědictví* zapsána. Nejde tedy jen o hrozbu vyškrtnutí, jak je někdy zápis na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* zkratkovitě nesprávně interpretován.

Smyslem *Seznamu světového dědictví v nebezpečí* je tedy primárně označení míst, kde je mezinárodní asistence potřebná, nikoliv kritika a trestání členského státu. Málo se také ví, že se zápisem na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* musí členský stát souhlasit – na znamení toho, že si je vědom, že problém je na národní úrovni obtížně řešitelný.

Nepříjemným dopadem je samozřejmě povinnost dotčeného státu podávat *Výboru světového dědictví* v určených termínech zprávy o aktuálním stavu a zejména o tom, jak plní doporučení formulovaná *Výborem světového dědictví*. Některé památky jsou na tomto seznamu z objektivních důvodů i několik let a zpracovávání pravidelných zpráv daný stát přirozeně zatěžuje administrativně i finančně.

Je objektivní pravdou, že členské státy vnímají zápis na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* velmi různě. Některé státy jej vnímají pozitivně, jako možnost získat skutečnou profesionální pomoc. Jiné státy – zejména ty vyspělejší, sebevědomé, s dlouhou tradicí vlastní národní péče o dochované kulturní a přírodní dědictví – si samozřejmě zařazení na tento seznam nepřejí, neboť je, ač nevyřčeně, přece jen vnímáno jako selhání národních nástrojů ochrany, respektive vůle je využívat.

Lze uvést některé konkrétní případy. V posledních letech se na *Seznamu světového dědictví v nebezpečí* dlouhodobě udržují národní parky na území Afriky[31]. Další památkami na *Seznamu světového dědictví v nebezpečí* jsou kulturní památky v zemích, kde probíhají mnohaleté vojenské konflikty, paralyzující na národní úrovni kapacity potřebné pro péči o dochované bohatství. To někdy reprezentuje kultury odlišné od dědictví uznávaného nynější tamní společností[32]. Četnými případy jsou i přírodní lokality ohrožené komerčním zneužíváním formou rozsáhlé zemědělské činnosti ničící mikroklima a prostředí uvnitř takových lokalit, nebo v jejich bezprostředním sousedství (kácení lesů, těžba surovin, neúměrné spásání cenných ploch dobytkem). Smutnou realitou některých ohrožených lokalit je dlouhodobě nezvládané pytláctví zaměřené na zabíjení vybraných zvířecích druhů kvůli trofejím, nebo na odchyt cenných druhů živočichů či krádeže cenných rostlin a zakázané obchodování s nimi.

Mezi ohrožené světové památky ale také patří takové, které dlouhodobě postrádají základní plány ochrany, účinnou legislativní ochranu na národní úrovni. Často dochází ke ztrátám hmotné podstaty objektů při neodborné opravě nebo výrazné stavební činnosti v jejich území nebo v bezprostředním okolí. Už z těchto důvodů je „přiřazení" do seznamu takto ohrožených míst pro vyspělé země velmi nežádoucí a prostřednictvím svých zpráv o podniknutých nápravných krocích se snaží zařazení na tento seznam předcházet.

31 Například v současné době zejména národní parky v Demokratické republice Kongo, zemi, kde probíhá dlouholetá občanská válka, jejíž hrůzné akce mají dopady i na floru a faunu a celkové prostředí.

32 Například v některé památky v Ázerbajdžánu, Íránu, Iráku.

Rammelsberg (Rammelsberské doly a historické město Goslar), Německo

Dresden (Drážďanské údolí Labe), Německo (vyškrtnuto 2009)

Vyškrtnutí / Vymazání ze Seznamu světového dědictví / Deleting a property from the World Heritage List / le retirer à la fois de la Liste du patrimoine mondial

Pokud světová památka ztratí z nějakého důvodu charakteristiky, které byly určující pro její zápis na *Seznam světového dědictví,* může být z tohoto seznamu vyškrtnuta**.**

V *Úmluvě* ani v *Operačních směrnicích* není uvedeno, zda je nezbytným předstupněm tohoto kroku předchozí zápis na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*, je ale logické, že takový předstupeň, v jehož období je hledána cesta k záchraně celosvětových hodnot, by měl být nejčastějším postupem. Teoreticky je samozřejmě možné, že v případě radikálního a rychlého zničení těch hodnot světové památky, pro které byla na *Seznam světového dědictví* zapsaná, lze vyškrtnutí předpokládat přímo.

Na tomto místě je nezbytné uvést, že rychlé „sankční vyškrtávání" lokalit ze *Seznamu světového dědictví* není v žádném případě cílem konání a jednání *Výboru světového dědictví*, jde o zcela krajní, výsostně bolestný a naprosto nežádoucí závěr, který je spíše hrozbou než smyslem procesu zapisování památek na *Seznam světového dědictví v nebezpečí*.

Ačkoliv k prvnímu vyškrtnutí ze *Seznamu světového dědictví* došlo až v roce 2007[33] a ke druhému v roce 2009[34], je v posledních letech na zasedáních světového dědictví diskutována možnost užití tohoto krajního nástroje častěji – i s ohledem na to, že některé země, jejichž lokality jsou na *Seznamu světového dědictví*, takovou hrozbu podceňují ze zvykového dojmu, že tento prestižní status je trvalý. Otázka podmínek zápisu na *Seznam světového dědictví v nebezpečí* a případného vyškrtávání je tedy v posledních letech živější a nelze ji podcenit.

Je potřebné připomenout, že v poslední době se úvahy o možném vyškrtnutí některé památky se *Seznamu světového dědictví* stávají oblíbeným mediálním tématem. Určité zneužívání a nadužívání tohoto pojmu vychází jednoznačně z malé informovanosti o složitosti a diplomatických souvislostech takového pro-

33 Rozhodnutí *Výboru* č. 31 COM 7.B. 11 – Omán, Rezervace arabských oryxů.
34 Rozhodnutí *Výboru* č. 33 COM 7.A. 26 – Německo, Drážďanské údolí Labe.

cesu. Zahrávání si s věrohodností některé světové památky v obecně dostupných informačních médiích tím, že jsou vedeny úvahy o jejím vyškrtnutí ze *Seznamu světového dědictví*, je jistě mediálně lákavé, ale mělo by být skutečně korektní. Hrozba zasílání informací do *Centra světového dědictví* v Paříži při jakékoli nespokojenosti není cestou, jak řešit každodenní realitu světových památek. Vyřizování takové korespondence včetně posuzování a prověřování vyžádaných materiálů je významnou administrativní a tedy i finanční zátěží nejen pro vlastní, tedy kritizovaný stát, ale i pro orgány *Centra světového dědictví*, případě jejich *Poradní organizace*, které samozřejmě disponují limitovanými finančními prostředky. Snaha řešit národní spory výhradně nátlakovou cestou, aniž byly hledány formy dohody na národní úrovni, tedy nemusí být vždy pozitivním krokem. Při opakování to vyhrocuje situaci na národní úrovni a z pohledu orgánů UNESCO samozřejmě vytváří negativní obraz o daném státu jako celku, jako o zemi, kde nelze na národní úrovni dosáhnout shody s využitím nástrojů, které jsou obecně popisovány již v dokumentech, které byly UNESCO zaslány. Nepřímo lze takto vytvořit i nedůvěru k dalším případným nominacím daného státu, který je v souboru téměř dvou set zemí členské *Úmluvy o ochraně světového dědictví* samozřejmě vnímán jako jeden celek, jako společenství, které se k principům *Úmluvy ochrany světového dědictví* dobrovolně přihlásilo se souhlasem s jejími obecnými cíli.

Sledování vyhraněných sporů, řešených namísto jednáním na národní úrovni prostřednictvím přizvání zahraničních expertů, je samozřejmě legitimní cestou, odpovídající principům mezinárodní sounáležitosti v péči o dochované hodnoty. Na druhé straně může být však i kontraproduktivní ve vztahu k jiným plánovaným nominacím a negativně ovlivňovat jejich představitele a správce. Obavu z nárůstu práce při vysvětlování možných sporů na mezinárodní úrovni, a tedy i z finanční a kapacitní zátěže, nelze podcenit[35].

35 Je tomu tak i v České republice, zejména po opakujících se až senzacechtivých kampaních týkajících se některých našich památek na *Seznamu světového dědictví* již zapsaných. Vlastníci a zástupci samosprávy některých objektivně cenných míst logicky váhají, zda riskovat takovéto možné „zodpovídání se“ směrem k orgánům UNESCO a možnosti přenášet místní neshody na pole mezinárodní korespondence a diplomacie.

Nominace předložené v naléhavém případě / Nominations to be processed on an emergency basis / Propositions d'inscription devant être traitées en urgence

Běžný časový harmonogram a určení úplnosti materiálů pro předání a zpracování návrhů na zápis se nevztahují na ty statky, které by podle stanoviska příslušných *Poradních organizací* zcela nesporně odpovídaly kritériím pro zápis na *Seznam světového dědictví* a které byly nějak poškozeny, nebo jsou vystaveny vážnému a konkrétnímu nebezpečí v důsledku přírodních jevů nebo lidské činnosti. Takové návrhy na zápis jsou zpracovány urychleně a mohou být zapsány souběžně na *Seznam světového dědictví* a na *Seznam světového dědictví v nebezpečí.*

Postup pro návrhy na zápis, které mají být zpracovány urychleně, je následující:

a) Signatářský stát předloží návrh na zápis spolu s žádostí o jeho urychlené zpracování. Signatářský stát musel tento statek již dříve nebo nyní okamžitě zahrnout na informační seznam.

b) Návrh na zápis musí:

i) obsahovat popis a označení statku,

ii) obsahovat zdůvodnění jeho *vynikající univerzální hodnoty* podle obecných kritérií,

Saumur, (Údolí Loiry mezi Sully-sur-Seine a Chalonnes), Francie

iii) přinést komentář k jeho celistvosti a/nebo autenticitě,

iv) popsat jeho systém ochrany a správy,

v) popsat, proč je situace naléhavá, stejně jako druh a rozsah škod nebo nebezpečí, a ukázat, že okamžitý zásah *Výboru* je nezbytný pro udržení existence statku.

c) *Sekretariát* předá návrh na zápis okamžitě k prostudování příslušným *Poradním organizacím* a vyžádá si od nich hodnocení jeho *vynikající univerzální hodnoty* a typu naléhavosti, škody a/nebo nebezpečí. Nezbytná může být i návštěva na místě, pokud ji příslušné *Poradní organizace* pokládají za vhodnou.

d) Pokud příslušné *Poradní organizace* stanoví, že statek zcela nesporně vyhovuje kritériím pro zápis a že požadavky (viz b) jsou splněny, bude prostudování návrhu na zápis přidáno na program jednání nejbližšího zasedání *Výboru*.

e) Při posouzení návrhu na zápis zohlední *Výbor* mimo jiné:

i) zda zapsat na *Seznam světového dědictví v nebezpečí,*

ii) zda udělí případnou mezinárodní pomoc pro doplnění návrhu na zápis a

iii) pokud je to nutné, určí způsob monitorování zlepšení stavu statku *Sekretariátem* a příslušnými *Poradními organizacemi*, jakmile je to po zápisu možné.

Mezinárodní pomoc / International Assistance / L'assistance internationale

Úmluva o ochraně světového dědictví stanoví možnost poskytnout mezinárodní pomoc. Ta je poskytována výhradně signatářským státům pro ochranu statků kulturního přírodního světového dědictví, které se nacházejí na jejich území a které jsou nebo by mohly být zapsány na *Seznam světového dědictví*. Mezinárodní pomoc je pokládána za doplněk národního úsilí vynaloženého na zachování a správu statků, které jsou uvedeny na *Seznamu světového dědictví* a na *Indikativních seznamech*, když není možno zajistit vhodné zdroje na národní úrovni.

Výbor světového dědictví koordinuje a přiznává různé typy mezinárodní pomoci podle žádostí předložených signatářskými státy. Mezinárodní pomoc je udělována v několika druzích, jejichž priority jsou vyjádřeny i pořadím v následujícím výčtu:

a) naléhavá pomoc,

b) pomoc při přípravě nominace,

c) pomoc při vzdělávání a výzkumu,

d) technická spolupráce,

e) pomoc v oblasti výchovy, informací a osvěty.

Mezinárodní pomoc je převážně financována prostřednictvím *Fondu světového dědictví*, který byl vytvořen pro použití *Úmluvy o ochraně světového dědictví. Výbor* stanovuje rozpočet mezinárodní pomoci pro dvouleté období.

Zásady a priority pro poskytování mezinárodní pomoci

O mezinárodní pomoc nemohou žádat ty signatářské státy, které mají nedoplatky týkající se jejich povinných nebo dobrovolných příspěvků do *Fondu světového dědictví*.

Na podporu svých strategických cílů *Výbor* rovněž uděluje mezinárodní pomoc v souladu s prioritami, které jsou definovány v jeho regionálních programech. Tyto programy jsou přijímány na zasedáních *Výboru* na základě pravidelných zpráv a jsou pravidelně *Výborem* revidovány na základě potřeb určených signatářskými státy v pravidelných zprávách (viz kapitola V).

Při posuzování žádostí o přidělení pomoci se kromě výše uvedených priorit rozhodnutí *Výboru* řídí následujícími hledisky, která chtějí objektivizovat účinnost použití prostředků, na které se skládají členské státy *Úmluvy*:

a) pravděpodobnost, že tato pomoc bude mít podněcující a násobný efekt (tzv. „finanční nastartování") a podpoří finanční a technické příspěvky z jiných zdrojů,

b) skutečnost, že žádost o mezinárodní pomoc přichází od signatářského státu, který je méně rozvinutou zemí nebo zemí s nízkými příjmy, jak je definuje *Výbor* pro politiky rozvoje Hospodářské a sociální rady Spojených národů,

c) naléhavost opatření pro ochranu, která mají být přijata ve prospěch statků světového dědictví,

d) právní, správní a pokud možno také finanční závazek signatářského státu, který je uživatelem činnosti,

e) dopad činnosti na posilování strategických cílů, o kterých rozhodl *Výbor*,

f) stupeň, podle kterého činnost odpovídá potřebám určeným u příležitosti aktivního sledování a/nebo analýzy pravidelných regionálních zpráv,

g) vědecká činnost a technický vývoj účinného zachování za nižších nákladů, náklady na činnost a očekávané výsledky a

i) výchovná hodnota pro vzdělávání expertů, stejně jako pro širokou veřejnost.

Při rozdělování prostředků pro mezinárodní pomoc je trvale sledováno, aby bylo zachováno spravedlivé rozdělení mezi zdroji přidělenými na činnosti ve prospěch kulturního a přírodního dědictví.

Wrocław (Hala století ve Vratislavi), Polsko

Žádost se předkládá v angličtině nebo ve francouzštině podle jednotného formuláře, který je uveden v *Operačních směrnicích*. Musí být náležitě podepsána jménem státu a předána *Národní komisí pro UNESCO* nebo *Stálou delegací signatářského státu při UNESCO* a/nebo vládním výborem či zainteresovaným ministerstvem.

Koncipování, plánování a zpracování každé ze žádostí mohou státy konzultovat se *Sekretariátem Výboru* nebo *Poradními organizacemi*, které na požádání poskytnou také již existující příklady žádostí o mezinárodní pomoc.

Proces hodnocení žádosti je maximálně objektivizován a je podobný hodnocení nominací pro zápis na *Seznam světového dědictví*. To znamená, že nejprve je posouzena formální úplnost *Sekretariátem Výboru* a následně za pomoci *Poradních organizací* je rozhodnuto (podle povahy statku, pro který je pomoc žádána), a to takto:

Všechny žádosti o mezinárodní pomoc:

a) pro kulturní dědictví vyhodnocuje ICOMOS a ICCROM,

b) pro smíšené dědictví vyhodnocuje ICOMOS, ICCROM a IUCN,

c) pro přírodní dědictví vyhodnocuje IUCN.

Mezi UNESCO a státem, jemuž je pomoc poskytována (respektive konkrétním zástupcem jmenovaným pro provádění schválených žádostí o mezinárodní pomoc) jsou uzavřeny dohody v souladu s platnými předpisy UNESCO.

Hodnocení a sledování mezinárodní pomoci

Po dobu dvanácti měsíců po ukončení akce, pro kterou je pomoc poskytována, probíhá sledování a hodnocení výsledků. Výsledky těchto hodnocení shromažďuje a archivuje *Sekretariát* ve spolupráci s *Poradními organizacemi* a pravidelně se jimi zabývá *Výbor*.

Výbor zkoumá provádění, hodnocení a sledování mezinárodní pomoci, aby pak mohl vyhodnotit účinnost mezinárodní pomoci a nově definovat její priority.

Zpráva o tom, že byla státu pro určitou památku poskytnuta pomoc, je součástí složky o ní a uvádí se vždy v záhlaví dalších dokumentů, které se pro zasedání *Výboru světového dědictví* připravují i v jiných souvislostech.

I z toho vyplývá, že přijetím mezinárodní finanční pomoci se prohlubuje závazek státu věnovat lokalitě významnou pozornost, aby nemohlo být zpochybněno, že tuto pomoc účinně využil.

Biertan (Vesnice s opevněnými kostely v Sedmihradsku), Rumunsko

Fond světového dědictví (Fond na ochranu světového kulturního a přírodního dědictví) / World Heritage Fund / Fonds du patrimoine mondial

Ochrana a uchování světového dědictví jsou nemyslitelné bez příslušných finančních prostředků. *Úmluva o ochraně světového dědictví* proto založila i základní rámec účelového mezinárodního fondu. *Fond* byl stanoven jako fond depozitní, jeho hlavním příjmem jsou povinné příspěvky členských států *Úmluvy,* dále získává i dobrovolné příspěvky, ať již formou dalších příspěvků členských států, nebo od jiných subjektů. Dalším zdrojem *Fondu* jsou výnosy z prodeje různých publikací a materiálů, které produkuje *Centrum světového dědictví*. Příspěvky do tohoto *Fondu* a jiné formy pomoci mohou být použity pouze na účely určené *Výborem světového dědictví* a mohou být přiděleny pouze za předpokladu, že *Výbor* schválí realizaci programu či projektu[36].

Všeobecným pravidlem je, že mezinárodní společenství hradí pouze část nákladů na potřebné práce. Přidělení prostředků je zvažováno podle naléhavosti a přednost samozřejmě dostávají památky, kde je finanční pomoc urgentní. Vklad státu těžícího z mezinárodní pomoci tvoří podstatný díl zdrojů věnovaných na každý program či projekt. Výjimka může být udělena, pokud žádajícímu státu jeho zdroje objektivně nedovolují odpovídající spoluúčast.

36 Každoročně Fond rozdělí přibližně objem 4 milionů dolarů.

Vilnius, kostel sv. Anny (Vilniuské historické jádro), Litva

Podpora činností ve prospěch Úmluvy o ochraně světového dědictví / Encouraging support for the World Heritage Convention / Encourager le soutien en faveur de la Convention du patrimoine mondial

Málo zdůrazňovanými aspekty *Úmluvy o ochraně světového dědictví* jsou pozitivní cíle, které směřují k mezinárodní spolupráci a posilování myšlenky odpovědnosti za zděděné bohatství. Tyto myšlenky jsou obsaženy zejména v článcích 5 a 27 *Úmluvy* a odpovídají i dalším dokumentům přijatým na zasedáních *Výboru světového dědictví*.

Tyto hlavní cíle jsou:

a) obecně zhodnotit podmínky posilování kapacit zaměřených na světové dědictví a relevantní výzkum,

b) posilovat osvětu a uvědomění veřejnosti o nezbytnosti chránit kulturní a přírodní dědictví,

c) zhodnocovat úlohu světového dědictví v životě společnosti,

d) zvyšovat zapojení místního obyvatelstva a obyvatel daného státu na ochraně a zhodnocování světového dědictví.

Výbor v souladu se svými strategickými cíli usiluje o rozvíjení a posilování kapacit v signatářských státech.

Globální strategie vzdělávání

Na 25. zasedání *Výboru světového dědictví* v Helsinkách byla přijata Globální strategie vzdělávání pro světové kulturní a přírodní dědictví.

Výbor v ní uznává, že vysoký stupeň odborné přípravy a víceoborový přístup jsou nezbytné pro ochranu, zachování a zhodnocování světového dědictví.

Hlavním cílem této Globální strategie vzdělávání je zaručit, že bude rozvíjena nezbytná odborná příprava pro provádění *Úmluvy*, což mimo jiné zahrnuje navazovat na další dokumenty a iniciativy, jako je *Globální strategie pro reprezentativní, vyvážený a věrohodný Seznam světového dědictví* a předkládání pravidelných zpráv.

Výbor každoročně přezkoumává relevantní otázky v oblasti vzdělávání, vyhodnocuje potřeby, které se ho týkají, studuje výroční zprávy týkající se vzdělávacích iniciativ a vydává doporučení zaměřené na budoucí vzdělávací iniciativy.

Signatářské státy byly vyzývány k tomu, aby zajistily, že jejich techničtí a odborní pracovníci na všech úrovních budou patřičně vzděláni.

Výbor vyvíjí a koordinuje mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a zajišťuje tak účinné provádění *Úmluvy*. Signatářské státy jsou rovněž povzbuzovány k tomu, aby podporovaly provádění výzkumu, neboť odborné znalosti jsou zásadně důležité pro všechny aspekty péče o světové dědictví.

Signatářské státy jsou nabádány k tomu, aby prováděly cílenou osvětu, zaměřenou na uchování světového dědictví v jejich vlastní zemi. Méně známou novější aktivitou je snaha zapojit do témat ochrany světového dědictví mladou generaci.

Sekretariát ve spolupráci se sekcí pro výchovu v rámci UNESCO a s dalšími partnery zpracovává a uveřejňuje soubor metodických materiálů o světovém dědictví, určený pro učitele: *Světové dědictví v rukou mladých lidí (World Heritage Educational Resource Kit, World Heritage in Young Hands/ Le Kit: le patrimoine mondial aux mains des jeunes*, který může být využíván na středních školách po celém světě. Tento soubor lze přizpůsobit i dalším stupňům školství.

Blíže viz: http://whc.unesco.org/education/fra/slindex.htm.

Amboise (Údolí Loiry mezi Sully-sur-Loire a Chalonnes), Francie

Le Mont Saint-Michel (Le Mont Saint-Michel se zálivem), Francie

Emblém světového dědictví / World Heritage Emblem / / L'embleme du patrimoine mondial

V *Úmluvě o ochraně světového dědictví* nikde není zmínka o emblému světového dědictví. Brzy po prvních zápisech na *Seznam světového dědictví* se však ukázala vhodnost jednotného označení statků vyznačujících se *vynikající univerzální hodnotou* a zapsaných do *Seznamu světového dědictví*. Pro označení světového dědictví přijal *Výbor světového dědictví* na svém zasedání ve Washingtonu v roce 1978 emblém.

Zásady používání emblému světového dědictví

Emblém tvoří na koso postavený neuzavřený čtverec propojený s jej opisujícím neuzavřeným kruhem: čtverec je tvar, který se v přírodě nevyskytuje a je vytvořený člověkem, proto symbolizuje kulturu. Kruh pak představuje přírodu a oba jsou propojeny, protože kultura neexistuje mimo přírodu. Znak jako celek je kulatý jako svět, ale symbolizuje tím také ochranu.

Emblém musí být pokaždé obkroužen trojjazyčným textem: „WORLD HERITAGE – – PATRIMONIO MUNDIAL – PATRIMOINE MONDIAL". Platí přitom možnost, že španělská část textu, tedy „PATRIMONIO MUNDIAL" může být nahrazena příslušnou národní verzí textu „SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ".

Materiál a barevnost emblému Světového dědictví není předepsána, nicméně s ohledem na barevnou symboliku UNESCO se doporučuje v případech, kdy je to možné, kombinace modré a bílé.

Autorem *emblému* je belgický umělec Michel Olyff a znak je chráněn mezinárodním právem podle článku *6 ter* Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví, jíž je Česká republika smluvní stranou, a nesmí být tedy volně užíván. Tato právní ochrana je dále podpořena ještě tím, že na *emblém* se vztahují i národní předpisy na ochranu duševního vlastnictví.

Hlavní směry a zásady upravující používání *emblému světového dědictví* byly definovány v roce 1998[37] a jsou přílohou *Operačních směrnic*. Označní památky *emlémem* je účinným způsobem propagace památek zapsaných do *Seznamu světového dědictví* a trvalého připomínání pozitivních myšlenek světového dědictví a společného mezinárodního úsilí.

Postup získání oprávnění k používání emblému světového dědictví

Pouze orgány oznámené *Centru světového dědictví* mohou udělovat souhlas pro případy, kdy stačí souhlas na národní úrovni (viz další text). V případě České republiky bylo takto diplomatickou cestou oznámeno, že pro projekty týkající se kulturních statků zapsaných do *Seznamu světového dědictví* je takovým subjektem Ministerstvo kultury České republiky.

Pokud by emblém měl být použit pro nekomerční a neziskové účely na národní úrovni a jeho užití by se týkalo výhradně českých památek zapsaných na *Seznam světového dědictví*, postačuje se obrátit dopisem buď na Ministerstvo kultury nebo na Českou komisi pro UNESCO. V ostatních případech, tedy když by mělo jít o užití emblému pro komerční účely, nebo by se mělo toto užití týkat i památek jiných zemí, pak je třeba obrátit se na *Centrum světového dědictví*. V případech komerčních a ziskových projektů je souhlas s užitím emblému ze strany *Centra světového dědictví* vázán na rozhodnutí *Výboru*, který může požadovat část výnosů posuzovaného projektu pro *Fond světového dědictví*.

Národní orgány mohou odsouhlasit používání znaku pro národní subjekt za podmínky, že projekt má vztah pouze ke statkům světového dědictví, které se nacházejí na území daného státu a je neziskový. Rozhodnutí národních orgánů by se mělo řídit *Operačními směrnicemi*, resp. jejich příslušnou přílohou.

Jakákoli jiná žádost o povolení používání znaku se musí řídit postupem uvedeným v *Operačních směrnicích*. Většinu žádostí řeší *Centrum světového dědictví*. Nejspornější otázky mohou být předmětem rozhodnutí *Výboru*, a proto takové žádosti musejí být předkládány v dostatečném časovém předstihu před uvažovaným užitím.

Důležité je pravidlo, podle nějž pouze smluvní strany mohou posoudit kvalitu užití emblému. K tomu mají především posoudit vhodnost ztvárnění (formu i obsah) produktu, na němž má být emblém Světového dědictví uveden a týkajícího se památek nacházejících se na jejich území. Z toho například vyplývá, že v publikacích, kde se hovoří o světovém dědictví a kde by měly být vyobrazeny světové památky ležící na území jiných států, by v případě užití emblému tyto státy měly obsah takové prezentace jejich památky schválit. Toto ustanovení samozřejmě

37 22. zasedání *Výboru* světového dědictví v japonském Kjótu v roce 1998.

může komplikovat případný ediční počin, na druhé straně by to mělo státům garantovat, že jejich světové památky nebudou bez jejich souhlasu prezentovány nevhodným způsobem.

Pamětní deska k připomenutí zápisu statku na Seznam světového dědictví

Všechny památky zapsané na *Seznamu světového dědictví* mají být označeny emblémem Světového dědictví a logem UNESCO, přičemž je nezbytné předem odborně posoudit jejich umístění a materiálové a barevné ztvárnění tak, aby nedošlo k negativnímu vlivu na estetickou hodnotu označované památky.

Smluvní strana *Úmluvy* musí, v rámci daných možností, umístit na statek pamětní desku připomínající zápis tohoto statku na *Seznam světového dědictví*. Tyto desky jsou určeny k tomu, aby informovaly místní a zahraniční veřejnost o tom, že statek má *vynikající univerzální hodnotu*, uznanou mezinárodním společenstvím.

Pro podobu a umístění pamětních desek určených k připomenutí zápisu statku na *Seznam světového dědictví* přijal *Výbor* obecné principy:

a) deska musí být umístěna tak, aby byla dobře viditelná, aniž by ale poškodila estetickou hodnotu památky nebo místa, kde je umístěna; délka textu na desce není stanovena;

b) musí na ní být znázorněn emblém Světového dědictví a logo UNESCO;

c) text by měl připomenout *vynikající univerzální hodnotu* statku; z tohoto hlediska by mohlo být užitečné velmi stručně popsat charakteristiky statku, které mu dávají tuto hodnotu;

d) text musí také obsahovat odkaz na *Úmluvu* a zejména na existenci *Seznamu světového dědictví* a mezinárodní uznání, jehož svědectvím je právě zápis na tento *Seznam*. Není přitom nezbytné uvádět, na kterém zasedání *Výboru* došlo k zápisu. Text může být napsán v několika jazycích, zejména u takových statků, které navštěvuje velké množství zahraničních návštěvníků[38].

38 Pro Českou republiku tak platí obecný princip, že vzhledem k zájmu mezinárodního společenství na popularizaci *Úmluvy* i památek zapsaných na *Seznam světového dědictví* je vhodnější, aby deska nebyla jen v češtině, a to m.j. i s ohledem na zájmy turistického ruchu.

Nemateriální kulturní dědictví

V roce 2003 byla přijata další významná mezinárodní úmluva, kterou je **Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (UNESCO)**. Byla přijata konsensem na 32. zasedání *Generální konference UNESCO* dne 17. října 2003 v Paříži a vstoupila v platnost k 20. dubnu 2006.

V kontextu této publikace je potřebné vysvětlit, v čem se rozdíl pojetí „kulturního dědictví" v obou Úmluvách liší a v čem se doplňuje[39]:

V ***Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*** vystupuje pojem *kulturní dědictví* jako protipól k přírodnímu dědictví a zahrnuje stopy lidské činnosti ve fyzickém prostředí. Kulturní dědictví je tedy hmatatelným zdrojem informací o životě a činnosti lidí a historickém vývoji řemesel, technologií a umění a zároveň zdrojem emocionálních a estetických prožitků člověka. V *Úmluvě o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví* se definice soustředí na *„hmotné"* kulturní dědictví (památky, skupiny budov, lokality).

Na základě **Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví** (kapitola I., článek 2, odstavec 1) se *„nemateriálním"* kulturním dědictvím rozumí zkušenosti, znázornění, vyjádření, znalosti, dovednosti, jakož i nástroje, předměty, artefakty a kulturní prostory s nimi související, které společenství, skupiny a v některých případech též jednotlivci považují za součást svého kulturního dědictví. Toto nemateriální kulturní dědictví, předávané z generace na generaci, je společenstvími a skupinami lidí neustále přetvářeno v závislosti na jejich prostředí, na jejich interakci s přírodou a na jejich historii, dává jim pocit identity a kontinuity, podporuje takto úctu ke kulturní rozmanitosti a lidské tvořivosti. Pro účely této Úmluvy se bere v úvahu pouze nemateriální kulturní dědictví slučitelné se stávajícími mezinárodními nástroji týkajícími se lidských práv, jakož i se zásadami vzájemné úcty mezi společenstvími, skupinami i jednotlivci a trvale udržitelného rozvoje." Kulturní dědictví ve všech svých formách tak přirozeně utváří kulturní prostředí člověka a je významnou hodnotou v jeho životě.

Hlavními cíli Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví jsou:

1) zachování nemateriálního kulturního dědictví;

2) zajištění úcty k nemateriálnímu kulturnímu dědictví dotčených společenství, skupin a jednotlivců;

39 Podrobnější informaci obsahuje například článek KUČOVÁ Věra: UNESCO přijalo mezinárodní Úmluvu na ochranu nehmotného kulturního dědictví, in Zprávy památkové péče, roč. 64, 2004, č. 2, s. 153.

3) zvýšení vědomí důležitosti nemateriálního kulturního dědictví na místní, národní a mezinárodní úrovni, stejně jako zajištění jeho širokého uznávání;

4) péče o mezinárodní spolupráci a pomoc.

Na základě kapitoly č. III, článku 12 této Úmluvy sestavuje každý smluvní stát k zajištění identifikace zaměřené na zachování nemateriálního kulturního dědictví jeden nebo více soupisů nemateriálního kulturního dědictví vyskytujícího se na jeho území způsobem, který odpovídá jeho situaci, s tím, že takovéto soupisy budou pravidelně aktualizovány.

Prvním krokem k přijetí Úmluvy Českou republikou bylo vytvoření vládní Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice z roku 2003 (Usnesení vlády č. 571/2003). Dne 22. prosince 2008 byl na základě Příkazu ministra kultury č. 41 zřízen *Seznam nemateriálních statků tradiční a lidové kultury České republiky*, ke kterému byla ministerstvem kultury vydána příslušná metodika. Existence tohoto seznamu je nezbytnou podmínkou k tomu, aby Česká republika mohla nominovat své nemateriální kulturní statky k zápisu do *Seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva UNESCO*.

V zásadě jde tedy o určitou analogii *Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví.*

Česká republika a světové nemateriální kulturní dědictví

Ratifikační proces v České republice byl zahájen v roce 2007 a byl ukončen dne 22. prosince 2008 podpisem přístupové listiny k této Úmluvě prezidentem České republiky. Úmluva definitivně vstoupila v platnost pro Českou republiku 18. května 2009.

První nominace k zápisu do národního soupisu byly ministrem kultury podepsány 16. června 2009. Prvním byl zapsán *Slovácký verbuňk*, který již figuroval v tzv. Reprezentativním seznamu UNESCO podle předchozích pravidel, kdy zápis nebyl podmíněn existencí národního soupisu.

Český Krumlov (Historické jádro Českého Krumlova), Česká republika

PAMÁTKY ČESKÉ REPUBLIKY A SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ

Historie

Československo bylo v roce 1989 jednou z mála evropských zemí, které se dosud k *Úmluvě o ochraně světového dědictví* nepřipojily[40]. Proto hned od počátku roku 1990 začala příprava právních podmínek pro přístup a zároveň i odborný výběr vhodných lokalit, které by tehdejší Česko-Slovenská federativní republika mohla do prestižního *Seznamu světového dědictví* navrhovat.

Federální vláda ČSFR vydala dne 16. 8. 1990 svým Usnesením č. 555/1990 souhlas, aby se ČSFR stala smluvní stranou *Úmluvy*.

Zajištěním veškerých odborných materiálů pro návrhy z oblasti kulturního dědictví byl za Českou republiku bezprostředně pověřen Státní ústav památkové péče v Praze[41]. Jako východisko pro návrhy za Českou republiku byl v roce 1990 připraven a po doporučení českého Národního komitétu ICOMOS schválen v Radě ministra kultury dne 15. 2. 1991 seznam památek a památkově chráněných území, které by mohly být předmětem budoucích návrhů pro zápis do *Seznamu světového dědictví*.

V prvních letech po přistoupení k *Úmluvě* zaznamenala mezitím osamostatněná Česká republika relativně rychle řadu úspěchů a tento seznam záměrů se podařilo během deseti let prakticky vyčerpat[42]. Během toho období prestiž *Seznamu světového dědictví* rychle vzrůstala, zájem o nominaci projevovala a stále projevuje řada představitelů samosprávy.

V srpnu 2000 byl schválen nový takzvaný národní *Indikativní seznam* památek, to jest památek, které Česká republika plánuje na *Seznam světového dědictví* nominovat. Tyto památky byly současně představeny *Centru světového dědictví*

40 Například Francie a Švýcarsko se připojily roku 1975, Německo 1976, Norsko 1977, Itálie a Malta 1978, Polsko 1976, Portugalsko 1980, Španělsko 1982, Lucembursko 1983, Velká Británie 1984, Maďarsko 1985, Sovětský svaz 1988, Albánie 1989, ale Rakousko a Litva až 1992, Lotyšsko a Estonsko 1995, Belgie1996 atd. Zdroj: webové stránky *Centra světového dědictví*: http://whc.unesco.org/en/statesparties/

41 V SÚPP byla koordinační činnost svěřena Ing. arch. Aleši Vošahlíkovi, CSc., který měl v oblasti oborové mezinárodní spolupráce největší zkušenosti a jako dlouholetý tajemník národního výboru ICOMOS i velkou odbornou autoritu u nás i v zahraničí.

42 Nenaplněna zůstala pouze nominace hradu Karlštejn, která byla připravena již v roce 1991 spolu s prvními třemi městy, ale po negativním hodnocení byla stažena a bude respektováno doporučení UNESCO návrh přepracovat s přiznáním výrazného podílu úprav v 19. století.

předepsanou formou (jejíž struktura je uvedena v příloze). Národní *Indikativní seznam* byl naposledy rozšířen v roce 2006. Spolu s *Indikativními seznamy* jiných zemí je zpřístupněn mezinárodní veřejnosti na internetových stránkách:

http://whc.unesco.org/en/tentativelists/;

http://whc.unesco.org/fr/listesindicatives/.

Mezitím byly ale *Výborem světového dědictví* přijaty strategické dokumenty[43], jejichž cílem je, aby se mezinárodní *Seznam světového dědictví*, na němž převažují především památky evropské, byl geopoliticky i kulturně geograficky lépe vyvážen a reprezentativnější. V důsledku toho je na druhé straně stále obtížnější prosadit na *Seznam světového dědictví* památky z oblastí, kde jich je již zapsáno hodně.

Česká republika ale vnímá úkoly vyplývající z *Úmluvy* komplexně a v jejím duchu aktivně pracuje s kulturními památkami a místy, které si jako statky s nadnárodním významem pro další nominace stanovila. Velkým přínosem pro památky a památkově chráněná území zapsaná na národním *Indikativním seznamu* je i vlastní nominační proces, v jehož rámci jsou připravovány aktuální dokumenty a formulovány optimální plány péče[44]. Ostatně i sama *Úmluva* uvádí v čl. 12 skutečnost, že to, že nějaký kulturní nebo přírodní statek nabyl zapsán do *Seznamu světového dědictví* nelze vykládat tak, že nemá *vynikající univerzální hodnotu*.

Památky České republiky zapsané na Seznamu světového dědictví

Koncentrace památek UNESCO v České republice vzhledem k rozloze státu patří mezi nejvyšší na světě. Všechny „světové památky" České republiky jsou zatím z oblasti kulturního dědictví. Pokud jde o přírodní dědictví, Česká republika zatím příliš o zápisy přírodních statků neusilovala. Objektivně lze říci, že vzhledem k vysoké urbanizaci našeho území není ani do budoucna snadné hledat témata, která by vyhověla podmínkám *vynikající univerzální hodnoty* v kritériích pro přírodní památky. V tomto ohledu jsou na tom obdobně i mnohé další státy Evropy.

Na *Seznamu světového dědictví* je zapsáno následujících dvanáct statků (řazeno chronologicky podle roků zápisu):

43 Jde zejména o *Globální strategii pro dosažení vyváženého, reprezentativního a věrohodného Seznamu světového dědictví* (viz výše).

44 Podrobněji je geneze popsána v článcích, které byly postupně publikovány v časopise Zprávy památkové péče. Naposledy zatím v souhrnném článku KUČOVÁ Věra, Česká republika a Seznam světového dědictví UNESCO, In Zprávy památkové péče, roč. 68, 2008, č. 5, s. 434–437.

1. Historické jádro Prahy / Historic Centre of Prague / Centre historique de Prague (1992)

Na *Seznam* bylo zapsáno v rozsahu Pražské památkové rezervace. Představuje unikátní celek historických pražských měst Starého Města, Josefova, Nového Města, Vyšehradu, Malé Strany a Hradčan s dominantou Pražského hradu, s Karlovým mostem a bezpočtem kostelů a paláců. Velkorysé středověké založení Nového Města v návaznosti na starší urbanistickou strukturu a dochované architektonické bohatství svědčí o uměleckém, společenském a kulturním vlivu města od středověku do současnosti.

2. Historické jádro Českého Krumlova / Historic Centre of Český Krumlov / Centre historique de Český Krumlov (1992)

Na *Seznam* bylo zapsáno v rozsahu městské památkové rezervace. Český Krumlov s početným souborem významných architektonických památek je reprezentantem mimořádně intaktně dochovaného středověkého feudálního města, které se rozvinulo podél meandrů řeky Vltavy ve vazbě na gotický hrad, postupně přestavěný na velkolepý zámek s cennými renesančními a barokními částmi.

3. Historické jádro Telče / Historic Centre of Telč / Centre historique de Telč (1992)

Na *Seznam* bylo zapsáno v rozsahu městské památkové rezervace. Telč představuje jedinečné celistvě dochované drobnější středověké město s vodním opevněním, dominantním zámkem dochovaným v podobě pozdně gotických a renesančních přestaveb a s mimořádně působivými frontami městských domů renesančního a barokního tvarosloví kolem náměstí.

4. Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře / Pilgrimage Church of St John of Nepomuk at Zelená Hora / Église Saint-Jean-Népomucène, lieu de pèlerinage à Zelená Hora (1994)

Poutní kostel u Žďáru nad Sázavou byl na počest českého světce postaven na počátku 18. století z podnětu opata zdejšího cisterciáckého kláštera. Autorem jedinečného půdorysného a hmotového řešení kostela a celého areálu byl geniální architekt Jan Blažej Santini. Památka na *Seznamu* reprezentuje i originální invenci českého gotizujícího baroku první čtvrtiny 18. století.

5. Kutná Hora: historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci / Kutná Hora: Historical Town Centre with the Church of St Barbara and the Cathedral of Our Lady at Sedlec / Kutná Hora: le centre historique de la ville avec l'église Sainte-Barbe et la cathédrale Notre-Dame de Sedlec (1995)

Pod tímto názvem byla na *Seznam světového dědictví* Kutná Hora zapsána a zahrnuje městskou památkovou rezervaci Kutná Hora a kostel Panny Marie v předměstí Sedlec. Kutná Hora představuje středověké královské město, jehož prosperita a výstavnost byla podmíněna bohatstvím stříbrných dolů. Vrcholně gotický kostel sv. Barbory katedrálního typu je jedním z pokladů pozdně středověké architektury, stejně jako gotický cisterciácký chrám v Sedlci, invenčně přestavěný na počátku 18. století Janem Blažejem Santinim v duchu českého gotizujícího baroku.

6. Kulturní krajina Lednice-Valtice / Lednice-Valtice Cultural Landscape / Paysage culturel de Lednice-Valtice (1996)

Na *Seznam* byla zapsána v rozsahu krajinné památkové zóny Lednicko-Valticko a svými 200 km² je jedním z největších člověkem koncepčně upravených areálů v Evropě. Přestavuje dílo vzniklé v průběhu 17.–20. století na panství rodu Liechtensteinů. Spolu s barokním zámkem ve Valticích a klasicistním a novogoticky přestavěným zámkem v Lednici obsahuje množství dalších cenných klasicistních a romantických objektů usazených v krajině upravené podle principů romantického krajinářství.

7. Historická vesnice Holašovice / Holašovice Historical Village Reservation / Réserve du village historique d'Holašovice (1998)

Na *Seznam* byla zapsána v rozsahu památkové rezervace. Holašovice reprezentují mimořádně celistvě dochované historické jádro vesnice s pravidelným středověkým založením, s početným souborem zděných vesnických staveb z 18.–19. století, které zastupují v evropském regionu zcela jedinečný styl jihočeského lidového baroku.

8. Zahrady a zámek v Kroměříži / Gardens and Castle at Kroměříž / Jardins et château de Kroměříž (1998)

Na *Seznam* byly zapsány v rozsahu národní kulturní památky Arcibiskupský zámek v Kroměříži s Podzámeckou a Květnou zahradou. Celek reprezentuje výjimečně celistvý obraz barokního sídla olomouckého biskupství se zahradami založenými podle vrcholně barokních a romantických principů a ovlivňujícími tuto tvorbu ve střední Evropě.

9. Zámek v Litomyšli / Litomyšl Castle / Château de Litomyšl (1999)

Na *Seznam* byl zapsán v rozsahu národní kulturní památky Zámek Litomyšl. Je charakteristickou ukázkou renesančního zámku s arkádovým nádvořím, typem sídla hojně stavěného v českých zemích, se svébytným výrazem daným místními uměleckými vlivy, dále rozvíjejícími italské podněty. Zámek s kvalitní výzdobou obsahuje i mladší barokní zásahy z 18. století a spolu s komplexem hospodářských staveb dokládá obraz feudálního sídla svého druhu.

10. Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci / Holy Trinity Column in Olomouc / Colonne de la Sainte Trinité à Olomouc (2000)

Na *Seznam* byl zapsán jako část souboru národní kulturní památky Soubor sloupů a kašen v Olomouci. Sloup představuje vrcholný příklad památníku morových epidemií, uměleckého díla charakteristického pro prostředí evropských měst v období baroku. Jeho monumentální zjev je přitom syntézou architektonického hmotového pojetí s vnitřní kaplí a vertikálního řešení s početnou skupinou skulptur mimořádné umělecké hodnoty. Byl postaven v polovině 18. století jako kompoziční vrchol celku barokních děl na Horním náměstí historické moravské metropole.

11. Vila Tugendhat v Brně / Tugendhat Villa in Brno / Villa Tugendhat à Brno (2001)

Byla na *Seznam* zapsána v rozsahu národní kulturní památky. Vila je vynikajícím příkladem světové funkcionalistické architektury, jedním z klíčových děl architekta Miese van der Rohe. Vila byla ve své době ztělesněním moderních názorů na bydlení ve vzájemně se prostupujících prostorech, s těsnou vazbou na přilehlou zahradu, s využitím moderních stavebních postupů a konstrukčních principů při vysoké kvalitě použitých materiálů. Stavba se stala symbolem moderní brněnské architektury a ovlivnila názory na obytný prostor.

12. Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa v Třebíči / Jewish Quarter and St Procopius' Basilica in Třebíč / Le quartier juif et la basilique Saint-Procope de Třebíč (2003)

Jde o soubor zaujímající část městské památkové zóny v Třebíči. Zahrnuje bývalou židovskou čtvrť Zámostí, židovský hřbitov severně od této čtvrti a kostel sv. Prokopa jako součást bývalého kláštera benediktinů (později zámku) v Třebíči (severozápadně od židovské čtvrti). Soubor je vzácným příkladem dlouhodobé pokojné koexistence dvou kultur v moravském feudálním městě. Židovská čtvrť, mimořádně uceleně zachovaná v působivém prostředí mezi řekou a skalním masivem severně od vlastního centra Třebíče, se rozvíjela od středověku do 20. století. Její podoba dokládá urbanistický vývoj židovských čtvrtí, jejich postupné zahušťování i vnější proměny staveb, z nichž řada má dochované renesanční či barokní jádro. Románsko-gotická bazilika sv. Prokopa je obdivuhodnou uměleckou syntézou konstrukčních a výtvarných principů evropské architektury první poloviny 13. století, svým vybavením a ztvárněním v jihomoravském prostředí této doby zcela ojedinělou.

Sdružení České dědictví UNESCO

České dědictví UNESCO je dobrovolný svazek obcí a měst České republiky, na jejichž území se nachází památka zapsaná na *Seznamu světového dědictví UNESCO*. Zakladatelská listina Sdružení České dědictví UNESCO byla podepsána 29. června 2001.

Hlavním cílem Sdružení je společný postup při zviditelnění takových míst a hledání nadstandardních možností jejich podpory, zejména finanční, jež by jejich samosprávám pomohla plnit závazek uchování hodnot pro další generace. Důležitá je také oblast společné propagace, i cíl osvětový a vzdělávací.

Kutná Hora, kostel sv. Barbory (Kutná Hora: historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci), Česká republika

Zkratky významných mezinárodních organizací

AAFU – *Association des anciens fonctionnaires de l'UNESCO /* Asociace bývalých úředníků UNESCO

BCIN – *Bibliographic Database of the Conservation Information Network /* Bibliografická databáze konzervační informační sítě

CIHA – *Comité International d´Histoire de l´Art /* Mezinárodní výbor pro dějiny umění

DoCoMoMo International – *International Committee for the Documentation and Conservation of Monuments and Sites of the Modern Movement /* Mezinárodní výbor pro dokumentaci a konzervaci památek architektonické moderny

EAA – *European Association of Archaeologists /* Evropská asociace archeologů

ICCROM – *International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property /* Mezinárodní centrum pro studium ochrany a restaurace památek

ICOMOS – *International Council on Monuments and Sites /* Mezinárodní rada památek a sídel

IFLA – *International Federation of Landscape Architects /* Mezinárodní federace krajinářských architektů

IUCN – *World Conservation Union (původně International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) /* Světová unie ochrany přírody (původně pro zachování přírody a přírodních zdrojů)

HEREIN – *European Heritage Network /* Evropská síť kulturního dědictví

MAN – *Man and the Biosphere /* Člověk a biosféra (program UNESCO)

TICCIH – *International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage /* Mezinárodní komise pro ochranu průmyslového dědictví

UNEP – *United Nations Environment Programme /* Program Spojených národů pro životní prostředí

UNEP-WCMC – *World Conservation Monitoring Centre (UNEP) /* Světové konzervační monitorovací centrum UNEP

UNESCO – *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization /* Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

WHC – *World Heritage Centre /* Centrum světového dědictví

WHC – *World Heritage Committee /* Výbor světového dědictví

Sedlec, katedrála Panny Marie (Kutná Hora: historické jádro města s kostelem sv. Barbory a katedrálou Panny Marie v Sedlci), Česká republika

Důležité a zajímavé webové stránky

http://whc.unesco.org	**UNESCO**
http://www.whc.unesco.org	**UNESCO World Heritage Centre**
http://whc.unesco.org/en/list/	**Seznam světového dědictví** (anglicky)
http://whc.unesco.org/fr/list	**Seznam světového dědictví** (francouzsky)
http://www.arup.cas.cz	**Archeologický ústav Akademie věd ČR**
http://www.bcin.ca/	**BCIN**
http://www.esteticas.unam.mx/CIHA/	**CIHA**
http://www.culture2000.cz	**Czech CCP (Česká kancelář Culture)**
http://www.czechtourism.com	**CzechTourism** (oficiální turistická prezentace České republiky)
http://www.unesco-czech.cz/	**České dědictví UNESCO** (sdružení)
http://www.docomomo.com	**DoCoMoMo**
http://www.e-a-a.org/	**EAA**
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/policies/HEREIN/default_en.asp	**HEREIN**
http://www.iccrom.org	**ICCROM**
http://ww.icomos.org	**ICOMOS**
http://www.iflaonline.org/	**IFLA**
http://www.iucn.org	**IUCN**
http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/unesco/default.htm	**Ministerstvo kultury České republiky** (MK ČR) – stránky o UNESCO
http://www.mzv.cz	**Ministerstvo zahraničních věcí ČR** (MZV ČR)
http://www.npu.cz/pp/dokum/unesco/	**Národní památkový ústav** (NPÚ) – stránky o světovém dědictví
http://www.czech.cz/cz/kultura/nejkrasnejsi-pamatky-a-zajimavosti/pamatky-unesco	**Oficiální portál ČR k památkám UNESCO, provozovaný Ministerstvem zahraničních věcí ČR**
http://ec.europa.eu/culture	**Program EU Culture**
http://www.mnactec.com/ticcih/	**TICCIH**
http://www.unep.org	**UNEP**

Lednice, zámek (Kulturní krajina Lednice-Valtice), Česká republika

Seznam použité a doporučené literatury

Michel BATISSE – Gérard BOLLA, *L´invention du „patrimoine mondial“*, Paris 2003.

Jukka JOKILEHTO a kol., *The World Heritage List – What is OUV?: Defining the Outstanding Universal Value of Cultural World Heritage Properties*, Berlin 2008.

Věra KUČOVÁ: UNESCO přijalo mezinárodní Úmluvu na ochranu nehmotného kulturního dědictví, in Zprávy památkové péče, roč. 64, 2004, č. 2, s. 153.

Věra KUČOVÁ: Památky světového dědictví a jejich management plan, In Zprávy památkové péče, roč. 64, 2004, č. 5, s. 422–425.

Věra KUČOVÁ: Kulturní krajina a krajinné památkové zóny v České republice v kontextu světového kulturního a přírodního dědictví, In Zprávy památkové péče, roč. 68, 2008, č. 4, s. 295–301.

Věra KUČOVÁ, Česká republika a Seznam světového dědictví UNESCO, In Zprávy památkové péče, roč. 68, 2008, č. 5, s. 434–437.

Jana POLÁKOVÁ (ed.), *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*, Praha 2007.

Léon PRESSOUYRE, *The World Heritage Convention: Twenty Years Later*, Paris 1993.

Aleš VOŠAHLÍK (ed.), *Mezinárodní dokumenty ICOMOS o ochraně kulturního dědictví*, Praha 2001.

World Heritage Convention: Basic Text of the 1972, Paris 2005 (obsahuje i Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového dědictví s přílohami).

UNESCO World Heritage Centre: *World Heritage Information Kit*, Paris 2005.

Regensburg, dóm (Staré město v Regensburgu se čtvrtí Stadtamhof), Německo

Důležité adresy

Mezinárodní subjekty

UNESCO World Heritage Centre /
/ Le Centre du patrimoine mondial à l'UNESCO
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP, France
Tel: +33-(0)1-45 68 15 71, Fax: +33-(0)1-45 68 55 70
E-Mail: wh-info@unesco.org
Technical support: wh-support@unesco.org

UNESCO Culture Sector / Le Secteur de la culture de l'UNESCO
1, rue Miollis
75352 Paris, Cedex 15, France
Tel: +33-1-45 68 37 56, Fax: +33-1-45 68 55 96
http://www.unesco.org/culture

UNESCO Division of Ecological Sciences, Natural Sciences Sector / Le Secteur des sciences exactes et naturelles de l'UNESCO
1, rue Miollis
75352 Paris, Cedex 15, France
Tel: +33-1-45 68 40 67
Fax: +33-1-45 68 58 04

Man and Biosphere Programme
E-mail : mab@unesco.org
http://www.unesco.org/mab

ICCROM: The International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property / Centre international d'études pour la conservation et la restauration des biens culturels
Via di San Michele 13
I-00153 Rome, Italy
Tel: +39 06-585 531, Fax: +39 06-5855 3349
E-Mail : iccrom@iccrom.org
http://www.iccrom.org

ICOMOS: International Council on Monuments and Sites / Conseil International des Monuments et des Sites
49–51, rue de la Fédération
75015 Paris, France
Tel: +33-1-45 67 67 70
Fax: +33-1-45 66 06 22
E-mail : secretariat@icomos.org
http://www.icomos.org

IUCN: The World Conservation Union / UICN The World Conservation Union
rue Mauverney 28
CH-1196 Gland, Switzerland
Tel: +41-22-999 0001, Fax: +41-22-999 0010
E-Mail : mail@hq.iucn.org
http://www.iucn.org/

OWHC: The Organization of World Heritage Cities / L'Organisation des villes du patrimoine mondial
56 Rue Saint-Pierre
Quebec G1K 4A1 Canada
Tel: +1-418-692 0000, Fax: +1-418-692 5558
E-mail : secretariat@ovpm.org
http://www.ovpm.org

UNEP-WCMC: The UNEP World Conservation Monitoring Centre / The UNEP World Conservation Monitoring Centre
219 Huntingdon Road
Cambridge CB30DL United Kingdom
Tel: +44-1223 277 314, Fax: +44-1223-277 136
E-mail : info@unep-wcmc.org
http://www.unep-wcmc.org

NWHF Nordic World Heritage Foundation
Fridtjof Nansens plass 4
N-0160 Oslo, Norway
Tel: +47-24-14-01-09
Fax: +47-24-14-01-01
E-mail: nwhf@nwhf.no
http://www.nwhf.no

German World Heritage Foundation
Postfach 40 18 05
80718 München, Germany
Tel: +49-89-30765101
Fax: +49-89-30765102
E-Mail: info@welterbestiftung.de
http://www.welterbestiftung.de/

České subjekty

Ministerstvo zahraničí České republiky
Loretánské náměstí 5
118 00 Praha 1-Hradčany
Tel: +420 224 181 111
E-mail: podatelna@mzv.cz
http://www.mzv.cz/

Stálá mise České republiky při UNESCO / Permanent Delegation of the Czech Republic to UNESCO / Délégation Permanente de la République Tchèque auprès de l´UNESCO
1, rue Miollis
75015 Paris, France
Tel.: 00331/45683535
Fax: 00331/42732180
E-mail: unesco.paris@embassy.mzv.cz
http://www.mzv.cz/unesco.paris

Česká komise pro UNESCO
Rytířská 31
110 00 Praha 1-Staré Město
Tel.: +420 221 610 126
Fax: +420 221 610 122
E-mail: unesco@mzv.cz
http://www.mzv.cz/unesco

Ministerstvo kultury České republiky
referát UNESCO
Maltézské náměstí 1
118 01 Praha 1-Malá Strana
Tel: +420 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz
http://www.mkcr.cz/
http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/unesco/default.htm

Národní památkový ústav
ústřední pracoviště
referát památek s mezinárodním statusem
Valdštejnské náměstí 3
118 01 Praha 1-Malá Strana
Tel: +420 257 010 111
E-mail: npu@up.npu.cz
http://www.npu.cz/pp/dokum/unesco/

Český národní komitét ICOMOS
Valdštejnské náměstí 3
118 01 Praha 1-Malá Strana
Tel: +420 257 010 248
E-mail: icomos@up.npu.cz
http://icomos.sweb.cz/index.htm

České dědictví UNESCO
Bratří Šťastných 1000
570 01 Litomyšl
Tel: +420 461 653 311; +420 461 653 333
http://www.unesco-czech.cz/

Paris, katedrála Notre-Dame (Paříž, nábřeží Seiny), Francie

Kyjiv / Київ, Kyjivsko-Pečorský klášter (Kyjiv – Katedrála sv. Sofie a související klášterní budovy, Kyjivsko-Pečorský klášter), Ukrajina

PŘÍLOHA

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (česká verze)

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (anglická verze)

Convention concernant la protection du patrimoine mondial, culturel et naturel (francouzská verze)

Budapešťská deklarace o světovém dědictví / Budapest Declaration on World Heritage / Déclaration de Budapest sur le patrimoine mondial (česká verze)

Indikativní seznam – obecná struktura tzv. malého pasportu

Nominační dokumentace – obecná struktura

Program Ministerstva kultury Podpora pro památky UNESCO (*Základní charakteristika programu a jeho principy*)

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

Úmluva byla podepsána v rámci UNESCO v Paříži dne 16. 11. 1972, v platnost vstoupila dne 17. 12. 1975. Depozitářem je generální tajemník UNESCO. ČSFR přistoupila k Úmluvě dne 15. 11. 1990 a úmluva se pro ni stala závaznou dnem 15. 2. 1991. Na základě sukcese je platná pro ČR. Text Úmluvy a oznámení o přístupu byly publikovány ve Sbírce zákonů č. 159/1991 Sb. Hlavním posláním Úmluvy je povinnost smluvního státu zabezpečit označení, ochranu, zachování a předávání kulturního a přírodního dědictví budoucím generacím. Stát to zajistí při maximálním využití svých vlastních zdrojů, případně s mezinárodní pomocí a spoluprací.

(Na praktické realizaci Úmluvy, jejímž gestorem je MZV, se podílí MK ČR společně s MŽP.)

159/1991 Sb. SDĚLENÍ

federálního ministerstva zahraničních věcí

Federální ministerstvo zahraničních věcí sděluje, že dne 16. listopadu 1972 byla v Paříži přijata Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví.

Listina o přijetí Úmluvy Českou a Slovenskou Federativní republikou byla uložena u depozitáře, generálního ředitele UNESCO, dne 15. listopadu 1990.

Úmluva vstoupila v platnost na základě svého článku 33 dnem 17. prosince 1975. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila Úmluva v platnost na základě téhož článku dnem 15. února 1991.

Český překlad Úmluvy se vyhlašuje současně.

ÚMLUVA O OCHRANĚ SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Generální konference UNESCO, scházejíc se v Paříži ve dnech 17. října až 21. listopadu 1972 na svém sedmnáctém zasedání, majíc na paměti, že kulturnímu dědictví a přírodnímu dědictví ve stále větší míře hrozí zničení nejen v důsledku tradičních příčin rozkladu, ale i na základě měnících se sociálních a ekonomických podmínek, které situaci vyhrocují ještě hrozivějšími jevy poškození či zničení;

berouc v úvahu, že ubývání či zničení kterékoliv položky kulturního nebo přírodního dědictví představuje nenahraditelné ochuzení dědictví všech národů světa;

berouc v úvahu, že ochrana tohoto dědictví na národní úrovni není často úplná kvůli rozsahu prostředků, jež vyžaduje, a kvůli nedostatečným ekonomickým, vědeckým a technickým zdrojům země, kde se vlastnictví, které má být chráněno, nachází;

připomínajíc, že Ústava Organizace stanovuje, že bude udržovat, zvětšovat a šířit znalosti zajišťováním ochrany světového dědictví a doporučováním nezbytných mezinárodních úmluv dotyčným národům;

berouc v úvahu, že stávající mezinárodní úmluvy, doporučení a rezoluce týkající se kulturního a přírodního vlastnictví ukazují, jaký význam má pro všechny národy světa ochránění tohoto jedinečného a nenahraditelného vlastnictví, ať náleží jakémukoliv národu;

berouc v úvahu, že části kulturního či přírodního dědictví mají výjimečný význam a z tohoto důvodu je třeba je zachovat jako součást světového dědictví lidstva jako celku;

berouc v úvahu, že vzhledem k objemu a závažnosti nových nebezpečí, jež ohrožují kulturní a přírodní dědictví, je povinností mezinárodního společenství jako celku účastnit se ochrany kulturního a přírodního dědictví výjimečné světově hodnoty tím, že bude poskytovat kolektivní pomoc, která, i když nebude nahrazovat opatření dotyčného státu, bude sloužit jako jeho účinné doplnění;

berouc v úvahu, že pro tento účel je nezbytné přijmout nová ustanovení formou úmluvy vytvářející účinný systém kolektivní ochrany kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, organizovaný na stálém základě a v souladu s moderními vědeckými metodami;

rozhodnuvši, na svém šestnáctém zasedání, že tato otázka se stane předmětem mezinárodní úmluvy;

přijímá tohoto šestnáctého dne listopadu 1972 tuto Úmluvu.

I. DEFINICE KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Článek 1

Pro účely této Úmluvy budou za „kulturní dědictví" považovány:

památníky:

architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;

skupiny budov:

skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy;

lokality:

výtvory člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska.

Článek 2

Pro účely této Úmluvy budou za „přírodní dědictví" považovány:

přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takovýchto útvarů, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z estetického či vědeckého hlediska;

geologické a fyziografické útvary a přesně vymezené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených druhů zvířat a rostlin výjimečné světové hodnoty z hlediska vědy či péče o zachování přírody;

přírodní lokality, či přesně vymezené přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy.

Článek 3

Je v působnosti každé smluvní strany, aby určila a vymezila vlastnictví nacházející se na jejím území v souladu s čl. 1 a 2.

II. NÁRODNÍ OCHRANA A MEZINÁRODNÍ OCHRANĚ KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Článek 4

Každý smluvní stát uznává, že v první řadě je jeho povinností zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím kulturního a přírodního dědictví uvedeného v čl. 1 a 2 a nacházejícího se na jeho území. Za tímto účelem učiní vše při maximálním využití svých vlastních zdrojů, a tam, kde je to vhodné, spolu s mezinárodní pomocí a spoluprací, zejména finanční, uměleckou, vědeckou a technickou, jakou bude moci obdržet.

Článek 5

Za účelem zajištění účinných a aktuálních opatření na ochranu, zachování

a prezentování kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na území smluvního státu bude do té míry, jak to bude možné a odpovídající, usilovat:

a) o přijetí všeobecné politiky zaměřené na posílení úlohy kulturního a přírodního dědictví v životě společenství a začlenění ochrany tohoto dědictví do komplexních plánovacích programů;

b) o vytvoření služeb na ochranu, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví a příslušnými zaměstnanci, majících prostředky na výkon těchto

funkcí, na svých územích tam, kde takového služby neexistují;

c) o rozvinutí vědeckých a technických studií a výzkumu a o vypracování metod práce, se kterými bude stát schopen působit proti nebezpečím, která ohrožují jeho kulturní nebo národní dědictví;

d) o přijetí odpovídajících právních, vědeckých, technických, administrativních a finančních opatření potřebných pro označení, ochranu, zachování, prezentování a obnovu tohoto dědictví; a

e) o podporu při vytváření nebo rozvíjení národních či regionálních středisek pro školení v oblasti ochrany, zachování a prezentování kulturního a přírodního dědictví a o podporování vědeckého výzkumu v této oblasti.

Článek 6

1. Smluvní státy, plně respektujíce svrchovanost států, na jejichž území se nachází kulturní a přírodní dědictví zmíněné v čl. 1 a 2, a bez újmy vlastnickým právům určených vnitrostátním právním řádem uznávají, že takovéto dědictví tvoří světové dědictví, k jehož ochraně je povinností mezinárodního společenství spolupracovat jako celek.

2. Smluvní státy se zavazují, v souladu s ustanoveními této Úmluvy, že poskytnou svoji pomoc při určování, ochraně a zachování kulturního a přírodního dědictví uvedeného v odst. 2 a 4 čl. 11, pokud o toto státy, na jejichž území se dědictví nachází, požádají.

3. Každý smluvní stát se zavazuje, že nepodnikne jakákoliv svévolná opatření, jež by mohla přímo či nepřímo poškodit kulturní a přírodní dědictví zmíněné v čl. 1 a 2 nacházející se na území druhých smluvních států.

Článek 7

Pro účely této Úmluvy bude pod mezinárodní ochranou světového kulturního a přírodního dědictví chápáno vytvoření systému mezinárodní spolupráce a pomoci za účelem podpory smluvních států v jejich úsilí o zachování a určení tohoto dědictví.

III. Mezivládní výbor pro ochranu světového kulturního a přírodního dědictví

Článek 8

1. Tímto se v rámci UNESCO ustavuje Mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, nazývaný „Výbor pro světové dědictví". Bude jej tvořit 15 smluvních států, které budou zvoleny smluvními státy, jež se sejdou k valnému shromáždění v průběhu řádného zasedání generální konference UNESCO. Počet států, členů Výboru, bude zvýšen na 21 od data řádného zasedání generální konference následujícího poté, co tato Úmluva vstoupí v platnost pro nejméně 40 států.

2. Volby členů Výboru zajistí spravedlivé zastoupení různých oblastí a kultur světa.

3. Zasedání Výboru se jako poradce může zúčastnit představitel Mezinárodního střediska pro studium zachování a obnovy kulturního vlastnictví (Římské středisko), představitel Mezinárodní rady pro památkovou péči (ICOMOS) a představitel Mezinárodního svazu pro ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN), k nimž mohou dále přistoupit, na žádost smluvních států scházejících se na valném shromáždění v průběhu řádných zasedání generální konference UNESCO, představitelé ostatních mezivládních nebo nevládních organizací podobného zaměření.

Článek 9

1. Funkční období států – členů Výboru pro světové dědictví bude začínat koncem řádného zasedání generální konference, v jejímž průběhu budou zvoleny, a bude ukončeno do konce jejího třetího následného řádného zasedání.

2. Funkční období jedné třetiny členů určených při prvních volbách však bude ukončeno na konci prvního řádného zasedání generální konference následujícího po zasedání, na kterém byli zvoleni, a funkční období další třetiny členů určených v tutéž dobu bude ukončeno na konci druhého řádného zasedání generální konference následujícího po zasedání, na kterém byli zvoleni. Jména těchto členů budou určena losem předsedou generální konference UNESCO po prvních volbách.

3. Státy – členové Výboru vyberou jako své představitele osoby kvalifikované v oblasti kulturního či přírodního dědictví.

Článek 10

1. Výbor pro světové dědictví přijme svůj jednací řád.

2. Výbor může kdykoliv pozvat k účasti na svém zasedání za účelem konzultace k jednotlivým otázkám veřejné či soukromé organizace nebo jednotlivce.

Článek 11

1. Každý smluvní stát předloží, pokud to bude možné, Výboru pro světové dědictví soupis vlastnictví tvořícího součást kulturního a přírodního dědictví, který se nachází na jeho území a odpovídá požadavkům na zahrnutí do seznamu uvedeného v odst. 2 tohoto článku. Tento soupis, který nebude považován za vyčerpávající, bude zahrnovat dokumentaci týkající se umístění tohoto vlastnictví a jeho významu.

2. Na základě soupisů předložených státy v souladu s odst. 1 Výbor založí, bude aktualizovat a publikovat pod názvem „Seznam světového dědictví" seznam vlastnictví tvořícího část kulturního a přírodního dědictví, jak je definováno

v čl. 1 a 2 této Úmluvy, který považuje za vlastnictví mající výjimečnou světovou hodnotu dle takových kritérií, jaká stanoví. Aktualizovaný seznam bude rozesílán nejméně každé dva roky.

3. Zahrnutí vlastnictví do Seznamu světového dědictví vyžaduje souhlas dotyčného státu. Zahrnutí vlastnictví nacházejícího se na území, nad kterým si svrchovanou jurisdikci nárokuje více než jeden stát, v žádném případě nebude mít vliv na práva stran ve sporu.

4. Výbor založí, bude aktualizovat a publikovat, kdykoliv to budou okolnosti vyžadovat, pod názvem „Seznam světového dědictví v nebezpečí", seznam vlastnictví uvedeného v „Seznamu světového dědictví", na jehož zachování jsou potřebné větší operace a pro nějž byla vyžádána pomoc dle této Úmluvy. Tento seznam bude obsahovat odhad nákladů na takovéto opatření. Do seznamu může být zahrnuto pouze takové vlastnictví, které tvoří součást kulturního a přírodního dědictví a hrozí mu závažné a zvláštní nebezpečí, jako je hrozba zmizení vyvolaná zrychleným chátráním, rozsáhlými veřejnými či soukromými projekty rychlého urbanistického či turistického rozvoje; ničení vyvolané změnami v používání či vlastnictví půdy, velké změny, jejichž příčina je neznáma; opuštění z jakéhokoliv důvodu; vypuknutí či hrozba ozbrojeného konfliktu; kalamity a pohromy hrozivé požáry, zemětřesení a sesuvy půdy; sopečné erupce; změny hladiny vody, záplavy a přílivové vlny. Výbor může učinit kdykoliv, v případě naléhavé potřeby, nový záznam do „Seznamu světového dědictví v nebezpečí" a takovýto záznam okamžitě publikovat.

5. Výbor stanoví kritéria, na jejichž základě může být vlastnictví patřící ke kulturnímu či přírodnímu dědictví zahrnuto do jednoho ze seznamů uvedených v odst. 2 a 4 tohoto článku.

6. Před odmítnutím žádosti o zahrnutí do jednoho ze dvou seznamů uvedených v odst. 2 a 4 tohoto článku Výbor se poradí se smluvním státem, na jehož území se dotyčné kulturní či přírodní vlastnictví nachází.

7. Výbor bude, se souhlasem dotyčných států, koordinovat a podporovat studie a výzkum potřebný pro sestavení seznamů uvedených v odst. 2 a 4 tohoto článku.

Článek 12

Skutečnost, že vlastnictví patřící ke kulturnímu či přírodnímu dědictví nebylo zahrnuto do jednoho ze dvou seznamů zmíněných v odst. 2 a 4 článku 11, nebude v žádném případě vykládána tak, že nemá výjimečnou světovou hodnotu pro jiné účely než jsou ty, které vyplývají ze zahrnutí do těchto seznamů.

Článek 13

1. Výbor pro světové dědictví bude přijímat a studovat žádosti o mezinárodní pomoc sestavené smluvními státy, pokud jde o vlastnictví tvořící část kulturního a přírodního dědictví, které se nalézá na jejich území a je zahrnuto do seznamů uvedených v odst. 2 a 4 čl. 11 nebo je vhodné pro zařazení do těchto seznamů. Účelem takovýchto žádostí může být zabezpečení ochrany, zachování, prezentování či obnova takovéhoto vlastnictví.

2. Žádosti o mezinárodní pomoc dle odst. 1 tohoto článku se rovněž mohou týkat určení kulturního či přírodního vlastnictví definovaného v článku 1 a 2, pokud předběžné výzkumy ukázaly, že další zkoumání by bylo oprávněné.

3. Výbor rozhodne o akcích, jež mají být podniknuty ve věci těchto žádostí, tam, kde je to odpovídající, stanoví povahu a rozsah své pomoci a dá souhlas, aby jeho jménem byly s dotyčnou vládou uzavřeny potřebné dohody.

4. Výbor stanoví pořadí priorit pro své operace. Při tom bude mít na paměti, jaký význam má pro světové kulturní a přírodní dědictví vlastnictví požadující ochranu, potřebu poskytnout mezinárodní pomoc vlastnictví, který je nejreprezentativnější z hlediska přírodního životního prostředí či génia a dějin národů světa, naléhavost práce, jež má být vykonána, zdroje, které má k dispozici stát, na jehož území se ohrožené vlastnictví nalézá, a zejména rozsah, po který jsou schopny takovéto vlastnictví zabezpečit vlastními prostředky.

5. Výbor sestaví, bude aktualizovat a publikovat seznam objektů, kterým byla poskytnuta mezinárodní pomoc.

6. Výbor bude rozhodovat o použití zdrojů Fondu vytvořeného dle článku 15 této Úmluvy. Bude hledat způsoby, jak tyto zdroje rozmnožit a za tím účelem podnikne prospěšné kroky.

7. Výbor bude spolupracovat s mezinárodními a národními vládními a nevládními organizacemi sledujícími podobné cíle jako tato Úmluva. Za účelem plnění svých programů a projektů se Výbor může obracet na takovéto organizace, zejména na Mezinárodní středisko pro výzkum zachování a obnovy kulturního vlastnictví (Římské středisko), Mezinárodní radu pro památkovou péči (ICOMOS) a Mezinárodní svaz pro zachování přírody a přírodních zdrojů (IUCN), jakož i veřejné a soukromé orgány a jednotlivce.

8. Rozhodnutí Výboru budou přijímána dvoutřetinovou většinou členů přítomných a hlasujících. Většina členů Výboru bude tvořit kvorum.

Článek 14

1. Výboru pro světové dědictví bude pomáhat sekretariát jmenovaný generálním ředitelem UNESCO.

2. Generální ředitel UNESCO bude, využívaje v maximální možné míře služeb Mezinárodního střediska pro výzkum zachování a obnovy kulturního vlast-

nictví (Římského střediska), Mezinárodní rady pro památkovou péči (ICOMOS) a Mezinárodního svazu pro zachování přírody a přírodních zdrojů (IUCN) v oblastech daných jejich kompetencí a schopnostmi, připravovat dokumentaci Výboru a program jeho zasedání a bude zodpovídat za plnění jeho rozhodnutí.

IV. FOND NA OCHRANU SVĚTOVÉHO KULTURNÍHO A PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ

Článek 15

1. Tímto se vytváří Fond na ochranu světového kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, nazývaný „fond světového dědictví".

2. Fond založí v souladu s ustanoveními finančních pravidel UNESCO depozitní fond.

3. Zdroje Fondu budou tvořit:

a) povinné a dobrovolné příspěvky smluvních států,

b) příspěvky, dary nebo odkazy, jež mohou poskytnout:

i) jiné státy;

ii) UNESCO, jiné organizace v rámci systému OSN, zejména UNDP či jiné mezivládní organizace;

iii) veřejné či soukromé orgány nebo jednotlivci;

c) jakékoliv úroky připadající na zdroje Fondu;

d) fondy vzniklé sbírkami a příjmy z akcí organizovaných ve prospěch Fondu; a

e) veškeré další zdroje, jež jsou v souladu s předpisy Fondu, jak jsou navrženy Výborem pro světové dědictví.

4. Příspěvky do Fondu a jiné formy pomoci dané k dispozici Výboru mohou být použity pouze na takové účely, jaké určí Výbor. Výbor může přijmout příspěvky, jež mají být použity pouze na určitý program či projekt, za předpokladu, že Výbor rozhodne o realizaci takovéhoto programu či projektu. Žádné politické podmínky nesmějí být spojeny s příspěvky poskytovanými Fondu.

Článek 16

1. Bez újmy doplňkovým dobrovolným příspěvkům smluvní státy se zavazují, že budou platit pravidelně, každé dva roky, do Fondu světového dědictví příspěvky, jejichž výše, ve formě jednotné procentní sazby aplikované pro všechny státy, bude stanovena valným shromážděním smluvních států této Úmluvy, které se sejdou v průběhu zasedání generální konference UNESCO. Toto rozhodnutí valného shromáždění vyžaduje většinu přítomných a hlasujících smluvních stran, které neučinily prohlášení podle odst. 2 tohoto článku. Povinný příspěvek států stran Úmluvy v žádném případě nepřekročí 1 % příspěvku do řádného rozpočtu UNESCO.

2. Každý stát zmíněný v článku 31 nebo 32 této Úmluvy však může, v době ukládání své ratifikační listiny, listiny o přijetí či přistoupení, prohlásit, že nebude vázán ustanoveními odst. 1 tohoto článku.

3. Smluvní stát Úmluvy, který učinil prohlášení zmíněné v odstavci 2 tohoto článku, může uvedené prohlášení kdykoliv odvolat formou oznámení generálnímu řediteli UNESCO. Odvolání prohlášení však nenabude platnosti, pokud jde o povinný příspěvek splatný tímto státem do data následujícího valného shromáždění států stran Úmluvy.

4. Za účelem efektivního plánování své činnosti Výborem budou Smluvní státy, které učinily prohlášení v souladu s odst. 2 tohoto článku, platit své příspěvky pravidelně nejméně každé dva roky, a neměly by být nižší než příspěvky, které by měly zaplatit, kdyby byly vázány ustanoveními odst. 1 tohoto článku.

5. Smluvní stát, který se opožďuje s placením svého povinného či dobrovolného příspěvku za běžný rok a bezprostředně předcházející kalendářní rok, nebude zvolen za člena Výboru pro světové dědictví; toto ustanovení se nebude vztahovat na první volby.

Funkční období každého takovéhoto státu, který je již členem Výboru, skončí v době voleb stanovených v čl. 8 odst. 1 této Úmluvy.

Článek 17

Smluvní státy budou posuzovat či podporovat zakládání národních veřejných a soukromých nadací či sdružené, jejichž cílem je stimulovat poskytování darů na ochranu kulturního a přírodního dědictví, jak je definováno v článku 1 a 2 této Úmluvy.

Článek 18

Smluvní státy budou poskytovat svoji pomoc mezinárodním kampaním na vytváření fondů organizovaných pro Fond světového dědictví pod záštitou UNESCO. Budou usnadňovat sbírky pořádané za tímto účelem orgány zmíněnými v odst. 3 článku 15.

V. PODMÍNKY A OPATŘENÍ PRO MEZINÁRODNÍ POMOC

Článek 19

Každý smluvní stát může požádat o mezinárodní pomoc pro vlastnictví tvořící součást kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty nacházejícího se na jeho území. Spolu se svou žádostí předloží informace a dokumentaci v souladu s čl. 21, jakou má k dispozici a která umožní Výboru přijmout rozhodnutí.

Článek 20

V souladu s ustanovením odst. 2 článku 13 písm. c), článku 22 a článku 23 může být mezinárodní pomoc stanovená touto Úmluvou poskytnuta pouze v případě vlastnictví tvořícího součást kulturního a přírodního dědictví, u nějž Výbor pro světové dědictví rozhodl, nebo může rozhodnout, že bude zahrnuto do jednoho ze seznamů uvedených v odst. 2 a 4 článku 11.

Článek 21

1. Výbor pro světové dědictví stanoví postup, na jehož základě budou žádosti o mezinárodní pomoc posuzovány, přesně určí obsah žádosti, která by měla definovat uvažované opatření, nezbytnou práci, očekávané náklady na tuto operaci, stupeň naléhavosti a důvody, proč zdroje státu žádajícího o pomoc nedovolují pokrýt všechny náklady. Takovéto žádosti musí být, pokaždé, kdy je to možné, podpořeny zprávami expertů.

2. Žádosti z důvodů pohrom či přírodních kalamit by měly být kvůli naléhavosti práce, již mohou zahrnovat, Výborem projednány přednostně, Výbor by pro takového nepředvídané události měl mít rezervní fond.

3. Před tím, než dospěje k rozhodnutí, provede Výbor takové průzkumy a konzultace, jež považuje za potřebné.

Článek 22

Pomoc poskytovaná Výborem pro světové dědictví může zahrnovat následující formy:

a) výzkumy týkající se uměleckých, vědeckých a technických problémů vyplývajících z ochrany, zachování, prezentování a obnovy kulturního a přírodního dědictví, jak je zakotveno v odst. 2 a 4 článku 11 této Úmluvy;
b) ustanovení expertů, techniků a zkušených pracovníků, aby bylo zajištěno správné provedení prací;
c) školení pracovníků a specialistů na všech úrovních v oblasti označení, ochrany, zachování, prezentování a obnovy kulturního a přírodního dědictví;
d) dodání zařízení, které dotyčný stát nevlastní nebo nemůže získat;
e) půjčky s nízkým úrokem nebo bezúročné půjčky splatné na dlouhodobém základě;
f) poskytnutí, ve výjimečných případech a ze zvláštních důvodů, nenávratných příspěvků.

Článek 23

Výbor pro světové dědictví může rovněž poskytnout mezinárodní pomoc národním nebo regionálním střediskům pro školení pracovníků a specialistů na všech úrovních v oblasti označování, ochrany, zachování, prezentování a obnovy kulturního a přírodního dědictví.

Článek 24

Podrobné vědecké, ekonomické a technické studie budou předcházet rozsáhlé mezinárodní pomoci. Tyto studie navrhnou nejmodernější techniku pro zachování, prezentování a obnovu přírodního a kulturního dědictví a budou v souladu s cíli této Úmluvy. Výzkumy budou rovněž hledat způsoby racionálního využití zdrojů, které má k dispozici dotyčný stát.

Článek 25

Jako všeobecné pravidlo bude platit, že mezinárodní společenství bude hradit pouze část nákladů na potřebné práce. Vklad státu těžícího z mezinárodní pomoci bude tvořit podstatný díl zdrojů věnovaných na každý program či projekt, ledaže by mu to jeho zdroje nedovolovaly.

Článek 26

Výbor pro světové dědictví a přijímající stát stanoví v dohodě, kterou uzavřou, podmínky, za nichž se bude program či projekt, na nějž se poskytuje mezinárodní pomoc dle této Úmluvy, realizovat. Zodpovědností státu přijímajícího takovouto mezinárodní pomoc bude pokračovat při dodržení podmínek stanovených v dohodě v ochraně, zachování a prezentování vlastnictví, které bylo takto zajištěno.

VI. VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

Článek 27

1. Smluvní státy budou usilovat všemi odpovídajícími prostředky a zejména prostřednictvím vzdělávacích a informačních programů o to, aby jejich národy ve stále větší míře oceňovaly a respektovaly kulturní a přírodní dědictví definované v čl. 1 a 2 Úmluvy.

2. Smluvní státy se zavazují, že budou široce informovat veřejnost o nebezpečích, jež ohrožují toto dědictví, a o akcích uskutečňovaných na základě této Úmluvy.

Článek 28

Smluvní státy, které přijmou mezinárodní pomoc dle Úmluvy, přijmou odpovídající opatření k tomu, aby vešel ve známost význam vlastnictví, na který byla přijata pomoc, a úloha, již takováto pomoc sehrává.

VII. ZPRÁVY

Článek 29

1. Smluvní státy budou informovat ve zprávách, které předloží generální konferenci UNESCO v termínu a způsobem, jaký tato stanoví, o právních a administrativních opatřeních, která přijaly, a o ostatních opatřeních, jež podnikly za účelem

provádění této Úmluvy, spolu s podrobnostmi o zkušenostech, jež získaly v této oblasti.

2. Tyto zprávy budou dávány na vědomí Výboru pro světové dědictví.

3. Na každém řádném zasedání generální konference UNESCO bude Výbor předkládat zprávu o své činnosti.

VIII. ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 30

Tato Úmluva je vyhotovena v arabštině, angličtině, francouzštině, ruštině a španělštině, přičemž všech pět znění má stejnou platnost.

Článek 31

1. Tato Úmluva podléhá ratifikaci či přijetí členskými státy UNESCO v souladu s jejich příslušnými ústavními postupy.

2. Ratifikační listiny či listiny o přijetí budou uloženy u generálního ředitele UNESCO.

Článek 32

1. Tato Úmluva bude otevřena k přístupu všem státům, jež nejsou členy UNESCO a které generální konference Organizace vyzve k přístupu.

2. Přístup vstoupí v platnost uložením listiny o přístupu u generálního ředitele UNESCO.

Článek 33

Tato Úmluva vstoupí v platnost tři měsíce po uložení dvacáté ratifikační listiny, listiny o přijetí či přístupu, avšak pouze pro ty státy, které svoje ratifikační listiny, listiny o přijetí či přístupu uložily k tomuto datu nebo před ním. Pro každý jiný stát vstoupí v platnost tři měsíce po uložení jeho ratifikační listiny, listiny o přijetí či přístupu.

Článek 34

Následující ustanovení budou platit pro ty smluvní státy, které mají federální nebo necentralistický ústavní systém:

a) pokud jde o ustanovení této Úmluvy, jejichž plnění spadá do jurisdikce federální nebo centrální legislativní síly, budou závazky federální nebo centrální vlády stejné jako pro smluvní státy, které nejsou federálními státy;

b) pokud jde o ustanovení této Úmluvy, jejichž plnění spadá do jurisdikce jednotlivých dílčích států, zemí, provincií nebo kantonů, jež nejsou vázány ústavním systémem federace k přijetí legislativních opatření, bude federální vláda informovat příslušné orgány takovýchto států, zemí, provincií nebo kantonů o uvedených opatřeních spolu se svým doporučením k jejich přijetí.

Článek 35

1. Každý smluvní stát může Úmluvu vypovědět.

2. Výpověď bude oznámena písemně listinou uloženou u generálního ředitele UNESCO.

3. Výpověď vstoupí v platnost dvanáct měsíců po přijetí výpovědní listiny a nebude mít vliv na finanční závazky vypovídající státu do data, k němuž výpověď nabude platnost.

Článek 36

Generální ředitel UNESCO bude informovat členské státy Organizace, státy, které nejsou členy Organizace, uvedené v čl. 32, jakož i OSN o uložení všech ratifikačních listin, listin o přijetí nebo přístupu uvedených v čl. 31 a 32, jakož i o výpovědích Úmluvy uvedených v čl. 35.

Článek 37

1. Tato Úmluva může být změněna generální konferencí UNESCO. Jakákoliv změna však bude závazná pouze pro ty státy, které se stanou stranami změněné Úmluvy.

2. Pokud by generální konference přijala novou Úmluvu měnící celou tuto Úmluvu nebo její část, pak, pokud nová Úmluva nestanoví jinak, tato Úmluva přestává být otevřena pro ratifikaci, přijetí či přístup od data, kdy nová změněná Úmluva vstoupí v platnost.

Článek 38

V souladu s čl. 102 Charty OSN bude tato Úmluva na žádost generálního ředitele UNESCO registrována v sekretariátu OSN.

Dáno v Paříži tohoto dvacátého třetího dne listopadu 1972, ve dvou původních vyhotoveních nesoucích podpis předsedy sedmnáctého zasedání generální konference UNESCO a jejichž potvrzené ověřené kopie budou zaslány všem státům uvedeným v čl. 31 a 32, jakož i OSN. Výše uvedené je původním textem Doporučení řádně přijatého generální konferencí UNESCO na jejím sedmnáctém zasedání, které se konalo v Paříži a bylo prohlášeno za ukončené dvacátého prvního dne listopadu 1972. Na důkaz čehož jsme připojili své podpisy tohoto dvacátého prvního dne listopadu 1972.

předseda generální konference

generální ředitel

Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage

THE GENERAL CONFERENCE of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization meeting in Paris from 17 October to 21 November 1972, at its seventeenth session,

Noting that the cultural heritage and the natural heritage are increasingly threatened with destruction not only by the traditional causes of decay, but also by changing social and economic conditions which aggravate the situation with even more formidable phenomena of damage or destruction,

Considering that deterioration or disappearance of any item of the cultural or natural heritage constitutes a harmful impoverishment of the heritage of all the nations of the world,

Considering that protection of this heritage at the national level often remains incomplete because of the scale of the resources which it requires and of the insufficient economic, scientific, and technological resources of the country where the property to be protected is situated,

Recalling that the Constitution of the Organization provides that it will maintain, increase, and diffuse knowledge, by assuring the conservation and protection of the world's heritage, and recommending to the nations concerned the necessary international conventions,

Considering that the existing international conventions, recommendations and resolutions concerning cultural and natural property demonstrate the importance, for all the peoples of the world, of safeguarding this unique and irreplaceable property, to whatever people it may belong,

Considering that parts of the cultural or natural heritage are of outstanding interest and therefore need to be preserved as part of the world heritage of mankind as a whole,

Considering that, in view of the magnitude and gravity of the new dangers threatening them, it is incumbent on the international community as a whole to participate in the protection of the cultural and natural heritage of outstanding universal value, by the granting of collective assistance which, although not taking the place of action by the State concerned, will serve as an efficient complement thereto,

Considering that it is essential for this purpose to adopt new provisions in the form of a convention establishing an effective system of collective protection of

the cultural and natural heritage of outstanding universal value, organized on a permanent basis and in accordance with modern scientific methods,

Having decided, at its sixteenth session, that this question should be made the subject of an international convention,

Adopts this sixteenth day of November 1972 this Convention.

I. DEFINITION OF THE CULTURAL AND NATURAL HERITAGE

Article 1

For the purposes of this Convention, the following shall be considered as "cultural heritage":

monuments: architectural works, works of monumental sculpture and painting, elements or structures of an archaeological nature, inscriptions, cave dwellings and combinations of features, which are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science;

groups of buildings: groups of separate or connected buildings which, because of their architecture, their homogeneity or their place in the landscape, are of outstanding universal value from the point of view of history, art or science;

sites: works of man or the combined works of nature and man, and areas including archaeological sites which are of outstanding universal value from the historical, aesthetic, ethnological or anthropological point of view.

Article 2

For the purposes of this Convention, the following shall be considered as "natural heritage":

natural features consisting of physical and biological formations or groups of such formations, which are of outstanding universal value from the aesthetic or scientific point of view;

geological and physiographical formations and precisely delineated areas which constitute the habitat of threatened species of animals and plants of outstanding universal value from the point of view of science or conservation;

natural sites or precisely delineated natural areas of outstanding universal value from the point of view of science, conservation or natural beauty.

Article 3

It is for each State Party to this Convention to identify and delineate the different properties situated on its territory mentioned in Articles 1 and 2 above.

II. NATIONAL PROTECTION AND INTERNATIONAL PROTECTION OF THE CULTURAL AND NATURAL HERITAGE

Article 4

Each State Party to this Convention recognizes that the duty of ensuring the identification, protection, conservation, presentation and transmission to future generations of the cultural and natural heritage referred to in Articles 1 and 2 and situated on its territory, belongs primarily to that State. It will do all it can to this end, to the utmost of its own resources and, where appropriate, with any international assistance and co-operation, in particular, financial, artistic, scientific and technical, which it may be able to obtain.

Article 5

To ensure that effective and active measures are taken for the protection, conservation and presentation of the cultural and natural heritage situated on its territory, each State Party to this Convention shall endeavor, in so far as possible, and as appropriate for each country:

1. to adopt a general policy which aims to give the cultural and natural heritage a function in the life of the community and to integrate the protection of that heritage into comprehensive planning programmes;

2. to set up within its territories, where such services do not exist, one or more services for the protection, conservation and presentation of the cultural and natural heritage with an appropriate staff and possessing the means to discharge their functions;

3. to develop scientific and technical studies and research and to work out such operating methods as will make the State capable of counteracting the dangers that threaten its cultural or natural heritage;

4. to take the appropriate legal, scientific, technical, administrative and financial measures necessary for the identification, protection, conservation, presentation and rehabilitation of this heritage; and

5. to foster the establishment or development of national or regional centres for training in the protection, conservation and presentation of the cultural and natural heritage and to encourage scientific research in this field.

Article 6

1. Whilst fully respecting the sovereignty of the States on whose territory the cultural and natural heritage mentioned in Articles 1 and 2 is situated, and without prejudice to property right provided by national legislation, the States Parties to this Convention recognize that such heritage constitutes a world heritage for whose protection it is the duty of the international community as a whole to co-operate.

2. The States Parties undertake, in accordance with the provisions of this Convention, to give their help in the identification, protection, conservation and presentation of the cultural and natural heritage referred to in paragraphs 2 and 4 of Article 11 if the States on whose territory it is situated so request.

3. Each State Party to this Convention undertakes not to take any deliberate measures which might damage directly or indirectly the cultural and natural heritage referred to inArticles 1 and 2 situated on the territory of other States Parties to this Convention.

Article 7

For the purpose of this Convention, international protection of the world cultural and natural heritage shall be understood to mean the establishment of a system of international co-operation and assistance designed to support States Parties to the Convention in their efforts to conserve and identify that heritage.

III. INTERGOVERNMENTAL COMMITTEE FOR THE PROTECTION OF THE WORLD CULTURAL AND NATURALHERITAGE

Article 8

1. An Intergovernmental Committee for the Protection of the Cultural and Natural Heritage of Outstanding Universal Value, called "the World Heritage Committee", is hereby established within the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. It shall be composed of 15 States Parties to the Convention, elected by States Parties to the Convention meeting in general assembly during the ordinary session of the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. The number of States members of the Committee shall be increased to 21 as from the date of the ordinary session of the General Conference following the entry into force of this Convention for at least 40 States.

2. Election of members of the Committee shall ensure an equitable representation of the different regions and cultures of the world.

3. A representative of the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM), a representative of the International Council of Monuments and Sites (ICOMOS) and a representative of the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), to whom may be added, at the request of States Parties to the Convention meeting in general assembly during the ordinary sessions of the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, representatives of other intergovernmental or non-governmental organizations, with similar objectives, may attend the meetings of the Committee in an advisory capacity.

Article 9

1. The term of office of States members of the World Heritage Committee shall extend from the end of the ordinary session of the General Conference during which they are elected until the end of its third subsequent ordinary session.

2. The term of office of one-third of the members designated at the time of the first election shall, however, cease at the end of the first ordinary session of the General Conference following that at which they were elected; and the term of office of a further third of the members designated at the same time shall cease at the end of the second ordinary session of the General Conference following that at which they were elected. The names of these members shall be chosen by lot by the President of the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization after the first election.

3. States members of the Committee shall choose as their representatives persons qualified in the field of the cultural or natural heritage.

Article 10

1. The World Heritage Committee shall adopt its Rules of Procedure.

2. The Committee may at any time invite public or private organizations or individuals to participate in its meetings for consultation on particular problems.

3. The Committee may create such consultative bodies as it deems necessary for the performance of its functions.

Article 11

1. Every State Party to this Convention shall, in so far as possible, submit to the World Heritage Committee an inventory of property forming part of the cultural and natural heritage, situated in its territory and suitable for inclusion in the list provided for in paragraph 2 of this Article. This inventory, which shall not be considered exhaustive, shall include documentation about the location of the property in question and its significance.

2. On the basis of the inventories submitted by States in accordance with paragraph 1, the Committee shall establish, keep up to date and publish, under the title of "World Heritage List," a list of properties forming part of the cultural heritage and natural heritage, as defined in Articles 1 and 2 of this Convention, which it considers as having outstanding universal value in terms of such criteria as it shall have established. An updated list shall be distributed at least every two years.

3. The inclusion of a property in the World Heritage List requires the consent of the State concerned. The inclusion of a property situated in a territory, sovereignty or jurisdiction over which is claimed by more than one State shall in no way prejudice the rights of the parties to the dispute.

4. The Committee shall establish, keep up to date and publish, whenever circumstances shall so require, under the title of "List of World Heritage in Danger", a list of the property appearing in the World Heritage List for the conservation of which major operations are necessary and for which assistance has been requested under this Convention. This list shall contain an estimate of the cost of such operations. The list may include only such property forming part of the cultural and natural heritage as is threatened by serious and specific dangers, such as the threat of disappearance caused by accelerated deterioration, large-scale public or private projects or rapid urban or tourist development projects; destruction caused by changes in the use or ownership of the land; major alterations due to unknown causes; abandonment for any reason whatsoever; the outbreak or the threat of an armed conflict; calamities and cataclysms; serious fires, earthquakes, landslides; volcanic eruptions; changes in water level, floods and tidal waves. The Committee may at any time, in case of urgent need, make a new entry in the List of World Heritage in Danger and publicize such entry immediately.

5. The Committee shall define the criteria on the basis of which a property belonging to the cultural or natural heritage may be included in either of the lists mentioned in paragraphs 2 and 4 of this article.

6. Before refusing a request for inclusion in one of the two lists mentioned in paragraphs 2 and 4 of this article, the Committee shall consult the State Party in whose territory the cultural or natural property in question is situated.

7. The Committee shall, with the agreement of the States concerned, co-ordinate and encourage the studies and research needed for the drawing up of the lists referred to in paragraphs 2 and 4 of this article.

Article 12

The fact that a property belonging to the cultural or natural heritage has not been included in either of the two lists mentioned in paragraphs 2 and 4 of Article 11 shall in no way be construed to mean that it does not have an outstanding universal value for purposes other than those resulting from inclusion in these lists.

Article 13

1. The World Heritage Committee shall receive and study requests for international assistance formulated by States Parties to this Convention with respect to property forming part of the cultural or natural heritage, situated in their territories, and included or potentially suitable for inclusion in the lists mentioned referred to in paragraphs 2 and 4 of Article 11. The purpose of such requests may be to secure the protection, conservation, presentation or rehabilitation of such property.

2. Requests for international assistance under paragraph 1 of this article may also be concerned with identification of cultural or natural property defined in Articles 1 and 2, when preliminary investigations have shown that further inquiries would be justified.

3. The Committee shall decide on the action to be taken with regard to these requests, determine where appropriate, the nature and extent of its assistance, and authorize the conclusion, on its behalf, of the necessary arrangements with the government concerned.

4. The Committee shall determine an order of priorities for its operations. It shall in so doing bear in mind the respective importance for the world cultural and natural heritage of the property requiring protection, the need to give international assistance to the property most representative of a natural environment or of the genius and the history of the peoples of the world, the urgency of the work to be done, the resources available to the States on whose territory the threatened property is situated and in particular the extent to which they are able to safeguard such property by their own means.

5. The Committee shall draw up, keep up to date and publicize a list of property for which international assistance has been granted.

6. The Committee shall decide on the use of the resources of the Fund established under Article 15 of this Convention. It shall seek ways of increasing these resources and shall take all useful steps to this end.

7. The Committee shall co-operate with international and national governmental and non-governmental organizations having objectives similar to those of this Convention. For the implementation of its programmes and projects, the Committee may call on such organizations, particularly the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of cultural Property (the Rome Centre), the International Council of Monuments and Sites (ICOMOS) and the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN), as well as on public and private bodies and individuals.

8. Decisions of the Committee shall be taken by a majority of two-thirds of its members present and voting. A majority of the members of the Committee shall constitute a quorum.

Article 14

1. The World Heritage Committee shall be assisted by a Secretariat appointed by the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

2. The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, utilizing to the fullest extent possible the services of the

International Centre for the Study of the Preservation and the Restoration of Cultural Property (the Rome Centre), the International Council of Monuments and Sites (ICOMOS) and the International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) in their respective areas of competence and capability, shall prepare the Committee's documentation and the agenda of its meetings and shall have the responsibility for the implementation of its decisions.

IV. FUND FOR THE PROTECTION OF THE WORLD CULTURAL AND NATURAL HERITAGE

Article 15

1. A Fund for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage of Outstanding Universal Value, called "the World Heritage Fund", is hereby established.

2. The Fund shall constitute a trust fund, in conformity with the provisions of the Financial Regulations of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

3. The resources of the Fund shall consist of:

1. compulsory and voluntary contributions made by States Parties to this Convention,

2. Contributions, gifts or bequests which may be made by:

1. other States;

2. the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, other organizations of the United Nations system, particularly the United Nations Development Programme or other intergovernmental organizations;

3. public or private bodies or individuals;

3. any interest due on the resources of the Fund;

4. funds raised by collections and receipts from events organized for the benefit of the fund; and

5. all other resources authorized by the Fund's regulations, as drawn up by the World Heritage Committee.

4. Contributions to the Fund and other forms of assistance made available to the Committee may be used only for such purposes as the Committee shall define. The Committee may accept contributions to be used only for a certain programme or project, provided that the Committee shall have decided on the implementation of such programme or project. No political conditions may be attached to contributions made to the Fund.

Article 16

1. Without prejudice to any supplementary voluntarycontribution, the States Parties to this Convention undertake to pay regularly, every two years, to the World Heritage Fund, contributions, the amount of which, in the form of a uniform percentage applicable to all States, shall be determined by the General Assembly of States Parties to the Convention, meeting during the sessions of the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. This decision of the General Assembly requires the majority of the States Parties present and voting, which have not made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article. In no case shall the compulsory contribution of States Parties to the Convention exceed 1% of the contribution to the regular budget of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

2. However, each State referred to in Article 31 or in Article 32 of this Convention may declare, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or accession, that it shall not be bound by the provisions of paragraph 1 of this Article.

3. A State Party to the Convention which has made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article may at any time withdraw the said declaration by notifying the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. However, the withdrawal of the declaration shall not take effect in regard to the compulsory contribution due by the State until the date of the subsequent General Assembly of States parties to the Convention.

4. In order that the Committee may be able to plan its operations effectively, the contributions of States Parties to this Convention which have made the declaration referred to in paragraph 2 of this Article, shall be paid on a regular basis, at least every two years, and should not be less than the contributions which they should have paid if they had been bound by the provisions of paragraph 1 of this Article.

5. Any State Party to the Convention which is in arrears with the payment of its compulsory or voluntary contribution for the current year and the calendar year immediately preceding it shall not be eligible as a Member of the World Heritage Committee, although this provision shall not apply to the first election.

The terms of office of any such State which is already a member of the Committee shall terminate at the time of the elections provided for in Article 8, paragraph 1 of this Convention.

Article 17

The States Parties to this Convention shall consider or encourage the establishment of national public and private foundations or associations whose purpose is to invite donations for the protection of the cultural and natural heritage as defined in Articles 1 and 2 of this Convention.

Article 18

The States Parties to this Convention shall give their assistance to international fund-raising campaigns organized for the World Heritage Fund under the auspices of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. They shall facilitate collections made by the bodies mentioned in paragraph 3 of Article 15 for this purpose.

V. CONDITIONS AND ARRANGEMENTS FOR INTERNATIONAL ASSISTANCE

Article 19

Any State Party to this Convention may request international assistance for property forming part of the cultural or natural heritage of outstanding universal value situated within its territory. It shall submit with its request such information and documentation provided for in Article 21 as it has in its possession and as will enable the Committee to come to a decision.

Article 20

Subject to the provisions of paragraph 2 of Article 13, sub-paragraph (c) of Article 22 andArticle 23, international assistance provided for by this Convention may be granted only to property forming part of the cultural and natural heritage which the World Heritage Committee has decided, or may decide, to enter in one of the lists mentioned in paragraphs 2 and 4 of Article 11.

Article 21

1. The World Heritage Committee shall define the procedure by which requests to it for international assistance shall be considered and shall specify the content of the request, which should define the operation contemplated, the work that is necessary, the expected cost thereof, the degree of urgency and the reasons why the resources of the State requesting assistance do not allow it to meet all the expenses. Such requests must be supported by experts' reports whenever possible.

2. Requests based upon disasters or natural calamities should, by reasons of the urgent work which they may involve, be given immediate, priority consideration by the Committee, which should have a reserve fund at its disposal against such contingencies.

3. Before coming to a decision, the Committee shall carry out such studies and consultations as it deems necessary.

Article 22

Assistance granted by the World Heritage Committee may take the following forms:

1. studies concerning the artistic, scientific and technical problems raised by the protection, conservation, presentation and rehabilitation of the cultural and natural heritage, as defined in paragraphs 2 and 4 of Article 11 of this Convention;

2. provisions of experts, technicians and skilled labour to ensure that the approved work is correctly carried out;

3. training of staff and specialists at all levels in the field of identification, protection, conservation, presentation and rehabilitation of the cultural and natural heritage;

4. supply of equipment which the State concerned does not possess or is not in a position to acquire;

5. low-interest or interest-free loans which might be repayable on a long-term basis;

6. the granting, in exceptional cases and for special reasons, of non-repayable subsidies.

Article 23

The World Heritage Committee may also provide international assistance to national or regional centres for the training of staff and specialists at all levels in the field of identification, protection, conservation, presentation and rehabilitation of the cultural and natural heritage.

Article 24

International assistance on a large scale shall be preceded by detailed scientific, economic and technical studies. These studies shall draw upon the most advanced techniques for the protection, conservation, presentation and rehabilitation of the natural and cultural heritage and shall be consistent with the objectives of this Convention. The studies shall also seek means of making rational use of the resources available in the State concerned.

Article 25

As a general rule, only part of the cost of work necessary shall be borne by the international community. The contribution of the State benefiting from international assistance shall constitute a substantial share of the resources devoted to each programme or project, unless its resources do not permit this.

Article 26

The World Heritage Committee and the recipient State shall define in the agreement they conclude the conditions in which a programme or project for which international assistance under the terms of this Convention is provided, shall be

carried out. It shall be the responsibility of the State receiving such international assistance to continue to protect, conserve and present the property so safeguarded, in observance of the conditions laid down by the agreement.

VI. EDUCATIONAL PROGRAMMES

Article 27

1. The States Parties to this Convention shall endeavor by all appropriate means, and in particular by educational and information programmes, to strengthen appreciation and respect by their peoples of the cultural and natural heritage defined in Articles 1 and 2 of the Convention.

2. They shall undertake to keep the public broadly informed of the dangers threatening this heritage and of the activities carried on in pursuance of this Convention.

Article 28

States Parties to this Convention which receive international assistance under the Convention shall take appropriate measures to make known the importance of the property for which assistance has been received and the role played by such assistance.

VII. REPORTS

Article 29

1. The States Parties to this Convention shall, in the reports which they submit to the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization on dates and in a manner to be determined by it, give information on the legislative and administrative provisions which they have adopted and other action which they have taken for the application of this Convention, together with details of the experience acquired in this field.

2. These reports shall be brought to the attention of the World Heritage Committee.

3. The Committee shall submit a report on its activities at each of the ordinary sessions of the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

VIII. FINAL CLAUSES

Article 30

This Convention is drawn up in Arabic, English, French, Russian and Spanish, the five texts being equally authoritative.

Article 31

1. This Convention shall be subject to ratification or acceptance by States members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 32

1. This Convention shall be open to accession by all States not members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization which are invited by the General Conference of the Organization to accede to it.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 33

This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the twentieth instrument of ratification, acceptance or accession, but only with respect to those States which have deposited their respective instruments of ratification, acceptance or accession on or before that date. It shall enter into force with respect to any other State three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or accession.

Article 34

The following provisions shall apply to those States Parties to this Convention which have a federal or non-unitary constitutional system:

1. with regard to the provisions of this Convention, the implementation of which comes under the legal jurisdiction of the federal or central legislative power, the obligations of the federal or central government shall be the same as for those States parties which are not federal States;

2. with regard to the provisions of this Convention, the implementation of which comes under the legal jurisdiction of individual constituent States, countries, provinces or cantons that are not obliged by the constitutional system of the federation to take legislative measures, the federal government shall inform the competent authorities of such States, countries, provinces or cantons of the said provisions, with its recommendation for their adoption.

Article 35

1. Each State Party to this Convention may denounce the Convention.

2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

3. The denunciation shall take effect twelve months after the receipt of the instrument of denunciation. It shall not affect the financial obligations of the denouncing State until the date on which the withdrawal takes effect.

Article 36

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States members of the Organization, the States not members of the Organization which are referred to in Article 32, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance, or accession provided for in Articles 31 and 32, and of the denunciations provided for in Article 35.

Article 37

1. This Convention may be revised by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Any such revision shall, however, bind only the States which shall become Parties to the revising convention.

2. If the General Conference should adopt a new convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new convention otherwise provides, this Convention shall cease to be open to ratification, acceptance or accession, as from the date on which the new revising convention enters into force.

Article 38

In conformity with Article 102 of the Charter of the United Nations, this Convention shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Done in Paris, this twenty-third day of November 1972, in two authentic copies bearing the signature of the President of the seventeenth session of the General Conference and of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, which shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, and certified true copies of which shall be delivered to all the States referred to in Articles 31 and 32 as well as to the United Nations.

Convention concernant la protection du patrimoine mondial, culturel et naturel

LA CONFERENCE GENERALE de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, réunie à Paris du 17 octobre au 21 novembre 1972, en sa dix-septième session,

Constatant que le patrimoine culturel et le patrimoine naturel sont de plus en plus menacés de destruction non seulement par les causes traditionnelles de dégradation mais encore par l'évolution de la vie sociale et économique qui les aggrave par des phénomènes d'altération ou de destruction encore plus redoutables,

Considérant que la dégradation ou la disparition d'un bien du patrimoine culturel et naturel constitue un appauvrissement néfaste du patrimoine de tous les peuples du monde,

Considérant que la protection de ce patrimoine à l'échelon national reste souvent incomplète en raison de l'ampleur des moyens qu'elle nécessite et de l'insuffisance des ressources économiques, scientifiques et techniques du pays sur le territoire duquel se trouve le bien à sauvegarder,

Rappelant que l'Acte constitutif de l'Organisation prévoit qu'elle aidera au maintien, à l'avancement et à la diffusion du savoir en veillant à la conservation et protection du patrimoine universel et en recommandant aux peuples intéressés des conventions internationales à cet effet,

Considérant que les conventions, recommandations et résolutions internationales existantes en faveur des biens culturels et naturels démontrent l'importance que présente, pour tous les peuples du monde, la sauvegarde de ces biens uniques et irremplaçables à quelque peuple qu'ils appartiennent,

Considérant que certains bien du patrimoine culturel et naturel présentent un intérêt exceptionnel qui nécessite leur préservation en tant qu'élément du patrimoine mondial de l'humanité tout entière,

Considérant que devant l'ampleur et la gravité des dangers nouveaux qui les menacent il incombe à la collectivité internationale tout entière de participer à la protection du patrimoine culturel et naturel de valeur universelle exceptionnelle, par l'octroi d'une assistance collective qui sans se substituer à l'action de l'Etat intéressé la complétera efficacement,

Considérant qu'il est indispensable d'adopter à cet effet de nouvelles dispositions conventionnelles établissant un système efficace de protection collective du patrimoine culturel et naturel de valeur universelle exceptionnelle organisé

d'une façon permanente et selon des méthodes scientifiques et modernes,

Après avoir décidé lors de sa seizième session que cette question ferait l'objet d'une Convention internationale,

Adopte ce seizième jour de novembre 1972 la présente Convention.

I. DEFINITIONS DU PATRIMOINE CULTUREL ET NATUREL

Article 1

Aux fins de la présente Convention sont considérés comme «patrimoine culturel»:

les monuments: oeuvres architecturales, de sculpture ou de peinture monumentales, éléments ou structures de caractère archéologique, inscriptions, grottes et groupes d'éléments, qui ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue de l'histoire, de l'art ou de la science,

les ensembles: groupes de constructions isolées ou réunies, qui, en raison de leur architecture, de leur unité, ou de leur intégration dans le paysage, ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue de l'histoire, de l'art ou de la science,

les sites: oeuvres de l'homme ou oeuvres conjuguées de l'homme et de la nature, ainsi que les zones y compris les sites archéologiques qui ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue historique, esthétique, ethnologique ou anthropologique.

Article 2

Aux fins de la présente Convention sont considérés comme «patrimoine naturel»:

les monuments naturels constitués par des formations physiques et biologiques ou par des groupes de telles formations qui ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue esthétique ou scientifique,

les formations géologiques et physiographiques et les zones strictement délimitées constituant l'habitat d'espèces animale et végétale menacées, qui ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue de la science ou de la conservation,

les sites naturels ou les zones naturelles strictement délimitées, qui ont une valeur universelle exceptionnelle du point de vue de la science, de la conservation ou de la beauté naturelle.

Article 3

Il appartient à chaque Etat partie à la présente Convention d'identifier et de délimiter les différents biens situés sur son territoire et visés aux articles 1 et 2 ci-dessus.

II. PROTECTION NATIONALE ET PROTECTION INTERNATIONALE DU PATRIMOINE CULTUREL ET NATUREL

Article 4

Chacun des États parties à la présente Convention reconnaît que l'obligation d'assurer l'identification, la protection, la conservation, la mise en valeur et la transmission aux générations futures du patrimoine culturel et naturel visé aux articles 1 et 2 et situé sur son territoire, lui incombe en premier chef. Il s'efforce d'agir à cet effet tant par son propre effort au maximum de ses ressources disponibles que, le cas échéant, au moyen de l'assistance et de la coopération internationales dont il pourra bénéficier, notamment aux plans financier, artistique, scientifique et technique.

Article 5

Afin d'assurer une protection et une conservation aussi efficaces et une mise en valeur aussi active que possible du patrimoine culturel et naturel situé sur leur territoire et dans les conditions appropriées à chaque pays, les Etats parties à la présente Convention s'efforceront dans la mesure du possible :

d'adopter une politique générale visant à assigner une fonction au patrimoine culturel et naturel dans la vie collective, et à intégrer la protection de ce patrimoine dans les programmes de planification générale;

d'instituer sur leur territoire, dans la mesure ou ils n'existent pas, un ou plusieurs services de protection, de conservation et de mise en valeur du patrimoine culturel et naturel, dotés d'un personnel approprié, et disposant des moyens lui permettant d'accomplir les tâches qui lui incombent;

de développer les études et les recherches scientifiques et techniques et perfectionner les méthodes d'intervention qui permettent à un Etat de faire face aux dangers qui menacent son patrimoine culturel ou naturel;

de prendre les mesures juridiques, scientifiques, techniques, administratives et financières adéquates pour l'identification, la protection, la conservation, la mise en valeur et la réanimation de ce patrimoine; et

de favoriser la création ou le développement de centres nationaux ou régionaux de formation dans le domaine de la protection, de la conservation et de la mise en valeur du patrimoine culturel et naturel et d'encourager la recherche scientifique dans ce domaine.

Article 6

En respectant pleinement la souveraineté des Etats sur le territoire desquels est situé le patrimoine culturel et naturel visé aux articles l et 2, et sans préjudice des droits réels prévus par la législation nationale sur ledit patrimoine, les Etats

parties à la présente convention reconnaissent qu'il constitue un patrimoine universel pour la protection duquel la communauté internationale tout entière a le devoir de coopérer.

Les Etats parties s'engagent en conséquence, et conformément aux dispositions de la présente convention, à apporter leur concours à l'identification, à la protection, à la conservation et à la mise en valeur du patrimoine culturel et naturel visé aux paragraphes 2 et 4 de l'article 11 si l'Etat sur le territoire duquel il est situé le demande.

Chacun des Etats parties à la présente convention s'engage à ne prendre délibérément aucune mesure susceptible d'endommager directement ou indirectement le patrimoine culturel et naturel visé aux articles l et 2 qui est situé sur le territoire d'autres Etats parties à cette convention.

Article 7

Aux fins de la présente convention, il faut entendre par protection internationale du patrimoine mondial culturel et naturel la mise en place d'un système de coopération et d'assistance internationales visant à seconder les Etats parties à la convention dans les efforts qu'ils déploient pour préserver et identifier ce patrimoine.

III. COMITE INTERGOUVERNEMENTAL DE LA PROTECTION DU PATRIMOINE MONDIAL CULTUREL ET NATUREL

Article 8

Il est institué auprès de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, un Comité intergouvernemental de la protection du patrimoine culturel et naturel de valeur universelle exceptionnelle dénommé «le Comité du patrimoine mondial». Il est composé de 15 Etats parties à la convention, élus par les Etats parties à la convention réunis en assemblée générale au cours de sessions ordinaires de la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. Le nombre des Etats membres du Comité sera porté à 21 à compter de la session ordinaire de la Conférence générale qui suivra l'entrée en vigueur de la présente convention pour au moins 40 Etats.

L'élection des membres du Comité doit assurer une représentation équitable des différentes régions et cultures du monde.

Assistent aux séances du Comité avec voix consultative un représentant du Centre international d'études pour la conservation et la restauration des biens culturels (Centre de Rome), un représentant du Conseil international des monuments et des sites (ICOMOS), et un représentant de l'Union internationale pour la conservation de la nature et de ses ressources (UICN), auxquels peuvent

s'ajouter, à la demande des Etats parties réunis en assemblée générale au cours des sessions ordinaires de la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, des représentants d'autres organisations intergouvernementales ou non gouvernementales ayant des objectifs similaires.

Article 9

Les Etats membres du Comité du patrimoine mondial exercent leur mandat depuis la fin de la session ordinaire de la Conférence générale au cours de laquelle ils ont été élus jusqu'à la fin de sa troisième session ordinaire subséquente.

Toutefois, le mandat d'un tiers des membres désignés lors de la première élection se terminera à la fin de la première session ordinaire de la Conférence générale suivant celle au cours de laquelle ils ont été élus et le mandat d'un second tiers des membres désignés en même temps, se terminera à la fin de la deuxième session ordinaire de la Conférence générale suivant celle au cours de laquelle ils ont été élus. Les noms de ces membres seront tirés au sort par le Président de la Conférence générale après la première élection.

Les Etats membres du Comité choisissent pour les représenter des personnes qualifiées dans le domaine du patrimoine culturel ou du patrimoine naturel.

Article 10

Le Comité du patrimoine mondial adopte son règlement intérieur.

Le Comité peut à tout moment inviter à ses réunions des organismes publics ou privés, ainsi que des personnes privées, pour les consulter sur des questions particulières.

Le Comité peut créer les organes consultatifs qu'il estime nécessaires à l'exécution de sa tâche.

Article 11

Chacun des Etats parties à la présente convention soumet, dans toute la mesure du possible, au Comité du patrimoine mondial un inventaire des biens du patrimoine culturel et naturel situés sur son territoire et susceptibles d'être inscrits sur la liste prévue au paragraphe 2 du présent article. Cet inventaire, qui n'est pas considéré comme exhaustif, doit comporter une documentation sur le lieu des biens en question et sur l'intérêt qu'ils présentent.

Sur la base des inventaires soumis par les Etats en exécution du paragraphe 1 ci-dessus, le Comité établit, met à jour et diffuse, sous le nom de «liste du patrimoine mondial», une liste des biens du patrimoine culturel et du patrimoine naturel, tels qu'ils sont définis auxarticles 1 et 2 de la présente convention, qu'il considère comme ayant une valeur universelle exceptionnels en application des

critères qu'il aura établis. Une mise à jour de la liste doit être diffusée au moins tous les deux ans.

L'inscription d'un bien sur la liste du patrimoine mondial ne peut se faire qu'avec le consentement de l'Etat intéressé. L'inscription d'un bien situé sur un territoire faisant l'objet de revendication de souveraineté ou de juridiction de la part de plusieurs Etats ne préjuge en rien les droits des parties au différend.

Le Comité établit, met à jour et diffuse, chaque fois que les circonstances l'exigent, sous le nom de «iste du patrimoine mondial en péril», une liste des biens figurant sur la liste du patrimoine mondial pour la sauvegarde desquels de grands travaux sont nécessaires et pour lesquels une assistance à été demandée aux termes de la présente convention. Cette liste contient une estimation du coût des opérations. Ne peuvent figurer sur cette liste que des biens du patrimoine culturel et naturel qui sont menacés de dangers graves et précis, tels que menace de disparition due à une dégradation accélérée, projets de grands travaux publics ou privés, rapide développement urbain et touristique, destruction due à des changements d'utilisation ou de propriété de la terre, altérations profondes dues à une cause inconnue, abandon pour des raisons quelconques, conflit armé venant ou menaçant d'éclater, calamités et cataclysmes, grands incendies, séismes, glissements de terrain, éruptions volcaniques, modification du niveau des eaux, inondations, raz de marée. Le Comité peut, à tout moment, en cas d'urgence, procéder à une nouvelle inscription sur la liste du patrimoine mondial en péril et donner à cette inscription une diffusion immédiate.

Le Comité définit les critères sur la base desquels un bien du patrimoine culturel et naturel peut être inscrit dans l'une ou l'autre des listes visées aux paragraphes 2 et 4 du présent article.

Avant de refuser une demande d'inscription sur l'une des deux listes visées aux paragraphes 2 et 4 du présent article, le Comité consulte l'Etat partie sur le territoire duquel est situé le bien du patrimoine culturel ou naturel dont il s'agit.

Le Comité, avec l'accord des Etats intéressés, coordonne et encourage les études et les recherches nécessaires à la constitution des listes visées aux paragraphes 2 et 4 du présent article.

Article 12

Le fait qu'un bien du patrimoine culturel et naturel n'ait pas été inscrit sur l'une ou l'autre des deux listes visées aux paragraphes 2 et 4 de l'article 11 ne saurait en aucune manière signifier qu'il n'a pas une valeur universelle exceptionnelle à des fins autres que celles résultant de l'inscription sur ces listes.

Article 13

Le Comité du patrimoine mondial reçoit et étudie les demandes d'assistance internationale formulées par les Etats parties à la présente Convention en ce qui concerne les biens du patrimoine culturel et naturel situés sur leur territoire, qui figurent ou sont susceptibles de figurer sur les listes visées aux paragraphes 2 et 4 de l'article 11. Ces demandes peuvent avoir pour objet la protection, la conservation, la mise en valeur ou la réanimation de ces biens.

Les demandes d'assistance internationale en application du paragraphe 1 du présent article peuvent aussi avoir pour objet l'identification de biens du patrimoine culturel et naturel défini aux articles 1 et 2, lorsque des recherches préliminaires ont permis d'établir que ces dernières méritaient d'être poursuivies.

Le Comité décide de la suite à donner à ces demandes, détermine, le cas échéant, la nature et l'importance de son aide et autorise la conclusion, en son nom, des arrangements nécessaires avec le gouvernement intéressé.

Le Comité fixe un ordre de priorité pour ses interventions. Il le fait en tenant compte de l'importance respective des biens à sauvegarder pour le patrimoine mondial culturel et naturel, de la nécessité d'assurer l'assistance internationale aux biens les plus représentatifs de la nature ou du génie et de l'histoire des peuples du monde et de l'urgence des travaux à entreprendre, de l'importance des ressources des Etats sur le territoire desquels se trouvent les biens menacés et en particulier de la mesure dans laquelle ils pourraient assurer la sauvegarde de ces biens par leurs propres moyens.

Le Comité établit, met à jour et diffuse une liste des biens pour lesquels une assistance internationale à été fournie.

Le Comité décide de l'utilisation des ressources du Fonds créé aux termes de l'article 15 de la présente Convention. Il recherche les moyens d'en augmenter les ressources et prend toutes mesures utiles à cet effet.

Le Comité coopère avec les organisations internationales et nationales, gouvernementales et non gouvernementales, ayant des objectifs similaires à ceux de la présente Convention pour la mise en oeuvre de ses programmes et l'exécution de ses projets, le Comité peut faire appel à ces organisations, en particulier au Centre international d'études pour la conservation et la restauration des biens culturels (Centre de Rome), au Conseil international des monuments et des sites (ICOMOS) et à l'Union internationale pour la conservation de la nature et de ses ressources (UICN), ainsi qu'à d'autres organismes publics ou privés et à des personnes privées.

Les décisions du Comité sont prises à la majorité des deux tiers des membres présents et votants. Le quorum est constitué par la majorité des membres du Comité.

Article 14

Le Comité du patrimoine mondial est assisté par un secrétariat nommé par le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, utilisant le plus possible les services du Centre international d'études pour la conservation et la restauration des biens culturels (Centre de Rome), du Conseil international des monuments et des sites (ICOMOS), et de l'Union internationale pour la conservation de la nature et de ses ressources (UICN), dans les domaines de leurs compétences et de leurs possibilités respectives, prépare la documentation du Comité, l'ordre du jour de ses réunions et assure l'exécution de ses décisions.

IV. FONDS POUR LA PROTECTION DU PATRIMOINE MONDIAL CULTUREL ET NATUREL

Article 15

Il est créé un fonds pour la protection du patrimoine mondial culturel et naturel de valeur universelle exceptionnelle, dénommé «Le Fonds du patrimoine mondial».

Le Fonds est constitué en fonds de dépôt, conformément aux dispositions du règlement financier de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Les ressources du Fonds sont constituées par:

Les contributions obligatoires et les contributions volontaires des Etats parties à la présente convention;

Les versements, dons ou legs que pourront faire:

D'autres Etats,

L'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, les autres organisations du système des Nations Unies, notamment le Programme de développement des Nations Unies et d'autres organisations intergouvernementales,

Des organismes publics ou privés ou des personnes privées;

Tout intérêt dû sur les ressources du Fonds;

Le produit des collectes et les recettes des manifestations organisées au profit du Fonds et

Toutes autres ressources autorisées par le règlement qu'élaborera le Comité du patrimoine mondial.

Les contributions au Fonds et les autres formes d'assistance fournies au Comité ne peuvent être affectées qu'aux fins définies par lui. Le Comité peut accepter

des contributions ne devant être affectées qu'à un certain programme ou à un projet particulier, à la condition que la mise en oeuvre de ce programme ou l'exécution de ce projet ait été décidée par le Comité. Les contributions au Fonds ne peuvent être assorties d'aucune condition politique.

Article 16

Sans préjudice de toute contribution volontaire complémentaire, les Etats parties à la présente convention s'engagent à verser régulièrement, tous les deux ans, au Fonds du patrimoine mondial des contributions dont le montant, calculé selon un pourcentage uniforme applicable à tous les Etats, sera décidé par l'assemblée générale des Etats parties à la convention, réunis au cours de sessions de la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. Cette décision de l'assemblée générale requiert la majorité des Etats parties présents et votants qui n'ont pas fait la déclaration visée au paragraphe 2 du présent article. En aucun cas, la contribution obligatoire des Etats parties à la convention ne pourra dépasser 1% de sa contribution au budget ordinaire de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Toutefois, tout Etat visé à l'article 31 ou à l'article 32 de la présente convention peut, au moment du dépôt de ses instruments de ratification, d'acceptation ou d'adhésion, déclarer qu'il ne sera pas lié par les dispositions du paragraphe (1) du présent article.

Un État partie à la convention ayant fait la déclaration visée au paragraphe (2) du présent article, peut à tout moment retirer ladite déclaration moyennant notification du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. Toutefois, le retrait de la déclaration n'aura d'effet sur la contribution obligatoire due par cet État qu'à partir de la date de l'assemblée générale des Etats parties qui suivra.

Afin que le Comité soit en mesure de prévoir ses opérations d'une manière efficace, les contributions des États parties à la présente convention, ayant fait la déclaration visée au paragraphe 2 du présent article, doivent être versées sur une base régulière, au moins tous les deux ans, et ne devraient pas être inférieures aux contributions qu'ils auraient dû verser s'ils avaient été liés par les dispositions du paragraphe l du présent article.

Tout Etat partie à la convention qui est en retard dans le paiement de sa contribution obligatoire ou volontaire en ce qui concerne l'année en cours et l'année civile qui l'a immédiatement précédée, n'est pas éligible au Comité du patrimoine mondial, cette disposition ne s'appliquant pas lors de la première élection. Le mandat d'un tel Etat qui est déjà membre du Comité prendra fin au moment de toute élection prévue à l'article 8, paragraphe 1, de la présente convention.

Article 17

Les États parties à la présente convention envisagent ou favorisent la création de fondations ou d'associations nationales publiques et privées ayant pour but d'encourager les libéralités en faveur de la protection du patrimoine culturel et naturel défini aux articles l et 2 de la présente Convention.

Article 18

Les États parties à la présente Convention prêtent leur concours aux campagnes internationales de collecte qui sont organisées au profit du Fonds du patrimoine mondial sous les auspices de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. Ils facilitent les collectes faites à ces fins par des organismes mentionnés au paragraphe 3, article 15.

V. CONDITIONS ET MODALITES DE L'ASSISTANCE INTERNATIONALE

Article 19

Tout État partie à la présente Convention peut demander une assistance internationale en faveur de biens du patrimoine culturel ou naturel de valeur universelle exceptionnelle situés sur son territoire. Il doit joindre à sa demande les éléments d'information et les documents prévus à l'article 21 dont il dispose et dont le Comité à besoin pour prendre sa décision.

Article 20

Sous réserve des dispositions du paragraphe 2 de l'article 13, de l'alinéa (c) de l'article 22, et de l'article 23, l'assistance internationale prévue par la présente Convention ne peut être accordée qu'à des biens du patrimoine culturel et naturel que le Comité du patrimoine mondial a décidé ou décide de faire figurer sur l'une des listes visées aux paragraphes 2 et 4 de l'article 11.

Article 21

Le Comité du patrimoine mondial définit la procédure d'examen des demandes d'assistance internationale qu'il est appelé à fournir et précise notamment les éléments qui doivent figurer dans la demande, laquelle doit décrire l'opération envisagée, les travaux nécessaires, une estimation de leur coût, leur urgence et les raisons pour lesquelles les ressources de l'Etat demandeur ne lui permettent pas de faire face à la totalité de la dépense. Les demandes doivent, chaque fois que possible, s'appuyer sur l'avis d'experts.

En raison des travaux qu'il peut y avoir lieu d'entreprendre sans délai, les demandes fondées sur des calamités naturelles ou des catastrophes doivent être examinées d'urgence et en priorité par le Comité, qui doit disposer d'un fonds de réserve servant à de telles éventualités.

Avant de prendre une décision, le Comité procède aux études et aux consultations qu'il juge nécessaires.

Article 22

L'assistance accordée par le Comité du patrimoine mondial peut prendre les formes suivantes:

études sur les problèmes artistiques, scientifiques et techniques que posent la protection, la conservation, la mise en valeur et la réanimation du patrimoine culturel et naturel, tel qu'il est défini aux paragraphes 2 et 4 de l'article 11 de la présente Convention;

mise à la disposition d'experts, de techniciens et de main-d'oeuvre qualifiée pour veiller à la bonne exécution du projet approuvé;

formation de spécialistes de tous niveaux dans le domaine de l'identification, de la protection, de la conservation, de la mise en valeur et de la réanimation du patrimoine culturel et naturel;

fourniture de l'équipement que l'Etat intéressé ne possède pas ou n'est pas en mesure d'acquérir;

prêts à faible intérêt, sans intérêt, ou qui pourraient être remboursés à long terme;

octroi, dans des cas exceptionnels et spécialement motivés, de subventions non remboursables.

Article 23

Le Comité du patrimoine mondial peut également fournir une assistance internationale à des centres nationaux ou régionaux de formation de spécialistes de tous niveaux dans le domaine de l'identification, de la protection, de la conservation, de la mise en valeur et de la réanimation du patrimoine culturel et naturel.

Article 24

Une assistance internationale très importante ne peut être accordée qu'après une étude scientifique, économique et technique détaillée. Cette étude doit faire appel aux techniques les plus avancées de protection, de conservation, de mise en valeur et de réanimation du patrimoine culturel et naturel et correspondre aux objectifs de la présente Convention. L'étude doit aussi rechercher les moyens d'employer rationnellement les ressources disponibles dans l'Etat intéressé.

Article 25

Le financement des travaux nécessaires ne doit, en principe, incomber que partiellement à la communauté internationale. La participation de l'Etat qui

bénéficie de l'assistance internationale doit constituer une part substantielle des ressources apportées à chaque programme ou projet, sauf si ses ressources ne le lui permettent pas.

Article 26

Le Comité du patrimoine mondial et l'Etat bénéficiaire définissent dans l'accord qu'ils concluent les conditions dans lesquelles sera exécuté un programme ou projet pour lequel est fournie une assistance internationale au titre de la présente convention. Il incombe à l'Etat qui reçoit cette assistance internationale de continuer à protéger, conserver et mettre en valeur les biens ainsi sauvegardés, conformément aux conditions définies dans l'accord.

VI. PROGRAMMES EDUCATIFS

Article 27

Les Etats parties à la présente Convention s'efforcent par tous les moyens appropriés, notamment par des programmes d'éducation et d'information, de renforcer le respect et l'attachement de leurs peuples au patrimoine culturel et naturel défini aux articles 1 et 2 de la Convention.

Ils s'engagent à informer largement le public des menaces qui pèsent sur ce patrimoine et des activités entreprises en application de la présente Convention.

Article 28

Les Etats parties à la présente Convention qui reçoivent une assistance internationale en application de la Convention prennent les mesures nécessaires pour faire connaître l'importance des biens qui ont fait l'objet de cette assistance et le rôle que cette dernière a joué.

VII. RAPPORTS

Article 29

Les Etats parties à la présente Convention indiquent dans les rapports qu'ils présenteront à la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture aux dates et sous la forme qu'elle déterminera, les dispositions législatives et réglementaires et les autres mesures qu'ils auront adoptées pour l'application de la Convention, ainsi que l'expérience qu'ils auront acquise dans ce domaine.

Ces rapports seront portés à la connaissance du Comité du patrimoine mondial.

Le Comité présente un rapport sur ses activités à chacune des sessions ordinaires de la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

VIII. CLAUSES FINALES

Article 30

La présente Convention est établie en anglais, en arabe, en espagnol, en français et en russe, les cinq textes faisant également foi.

Article 31

La présente Convention sera soumise à la ratification ou à l'acceptation des Etats membres de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, conformément à leurs procédures constitutionnelles respectives.

Les instruments de ratification ou d'acceptation seront déposés auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Article 32

La présente Convention est ouverte à l'adhésion de tout Etat non-membre de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, invité à y adhérer par la Conférence générale de l'Organisation.

L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Article 33

La présente Convention entrera en vigueur trois mois après la date du dépôt du vingtième instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion mais uniquement à l'égard des Etats qui auront déposé leurs instruments respectifs de ratification, d'acceptation ou d'adhésion à cette date ou antérieurement. Elle entrera en vigueur pour chaque autre Etat trois mois après le dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation ou d'adhésion.

Article 34

Les dispositions ci-après s'appliquent aux Etats parties à la présente Convention ayant un système constitutionnel fédératif ou non unitaire:

en ce qui concerne les dispositions de cette Convention dont la mise en oeuvre relève de l'action législative du pouvoir législatif fédéral ou central, les obligations du gouvernement fédéral ou central seront les mêmes que celles des Etats parties qui ne sont pas des Etats fédératifs;

en ce qui concerne les dispositions de cette Convention dont l'application relève de l'action législatif de chacun des Etats, pays, provinces ou cantons constituants, qui ne sont pas en vertu du système constitutionnel de la fédération tenus à prendre des mesures législatives, le gouvernement fédéral portera, avec son

avis favorable, lesdites dispositions à la connaissance des autorités compétentes des Etats, pays, provinces ou cantons.

Article 35

Chacun des Etats parties à la présente Convention aura la faculté de dénoncer la Convention.

La dénonciation sera notifiée par un instrument écrit déposé auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

La dénonciation prendra effet 12 mois après réception de l'instrument de dénonciation. Elle ne modifiera en rien les obligations financières à assumer par l'Etat dénonciateur jusqu'à la date à laquelle le retrait prendra effet.

Article 36

Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture informera les Etats membres de l'Organisation, les Etats non-membres visés à l'article 32, ainsi que l'Organisation des Nations Unies, du dépôt de tous les instruments de ratification, d'acceptation ou d'adhésion mentionnés aux articles 31 et 32, de même que des dénonciations prévues à l'article 35.

Article 37

La présente convention pourra être révisée par la Conférence générale de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. La révision ne liera cependant que les Etats qui deviendront parties à la Convention portant révision.

Au cas où la Conférence générale adopterait une nouvelle convention portant révision totale ou partielle de la présente Convention et à moins que la nouvelle convention n'en dispose autrement, la présente convention cesserait d'être ouverte à la ratification, à l'acceptation ou à l'adhésion, à partir de la date d'entrée en vigueur de la nouvelle convention portant révision.

Article 38

Conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies, la présente convention sera enregistrée au Secrétariat des Nations Unies à la requête du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Fait à Paris, ce vingt-troisième jour de novembre 1972, en deux exemplaires authentiques portant la signature du Président de la Conférence générale, réunie en sa dix-septième session, et du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, qui seront déposés dans

les archives de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, et dont les copies certifiées conformes seront remises à tous les Etats visés aux articles 31 et 32 ainsi qu'à l'Organisation des Nations Unies.

Budapešťská deklarace o světovém dědictví / / Budapest Declaration on World Heritage /La Déclaration de Budapest sur le patrimoine mondial

Při příležitosti 30. výročí podepsání Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví přijal na svém 26. zasedání v Budapešti v červnu 2002 mezivládní Výbor pro světové dědictví tuto slavnostní deklaraci:

Budapešťská deklarace o světovém dědictví – Budapest Declaration on World Heritage

My, členové Výboru světového dědictví, uznáváme celosvětovou povahu Úmluvy o ochraně světového kulturní a přírodního dědictví (1972) a navazující nezbytnost dbát na to, aby se uplatňovala na dědictví v celé jeho rozmanitosti a stala se tak nástrojem trvale udržitelného rozvoje všech společenství, probíhajícího prostřednictvím dialogu a vzájemného porozumění.

Statky zapsané na Seznam světového dědictví představují bohatství, které je nám svěřeno, abychom ho předali budoucím generacím, jejichž je legitimním dědictvím.

Uvědomujíce si narůstající rozsah výzev k jednání ve prospěch našeho společně sdíleného dědictví:

– vyzýváme všechny země, které tak dosud neučinily, aby, jakmile to bude možné, přistoupily k Úmluvě stejně jako k dalším mezinárodním nástrojům vztahujícím se na ochranu dědictví,

– vyzýváme smluvní státy Úmluvy, aby vyhledaly a navrhly k zápisu na Seznam světového dědictví statky kulturního a přírodního dědictví v celé jeho rozmanitosti,

– budeme bdít nad udržením správné rovnováhy mezi uchováním, trvalostí a rozvojem tak, aby světové dědictví bylo chráněno vhodnými aktivitami, přispívajícími ke společenskému a ekonomickému rozvoji a kvalitě života našich společenství,

– spojíme naše úsilí o spolupráci při ochraně dědictví a uznáváme, že poškozování tohoto dědictví znamená zároveň poškozování lidského ducha a společné dědictví lidstva,

– budeme propagovat myšlenku světového dědictví prostřednictvím informačních prostředků, výchovou, výzkumných a vzdělávacích aktivit a nejširší popularizací,

– budeme hledat cesty k zajištění aktivního zapojování místních společenství na všech úrovních při identifikaci, ochraně a péči o naše statky náležející ke světovému dědictví.

My, Výbor světového dědictví, budeme spolupracovat ve prospěch světového dědictví a hledat pro tento cíl podporu všech partnerů. Za tímto účelem vyzýváme všechny zainteresované strany, aby spolupracovaly a podporovaly následující cíle:

– posilovat důvěryhodnost Seznamu světového dědictví jako reprezentativního a geograficky vyváženého dokladu o kulturních a přírodních statcích celosvětově výjimečné hodnoty,

– zajišťovat účinnou péči o statky náležející ke světovému dědictví,

– podporovat rozvoj efektivních opatření zajišťujících rozvoj kapacit pro pochopení a naplňování Úmluvy o ochraně světového dědictví a nástrojů s tím spojených, včetně pomoci při přípravě návrhů pro zápis statků do Seznamu světového dědictví,

– rozvíjet nejširší komunikaci s veřejností za účelem posilování obecného povědomí a participace v tématech světového dědictví.

Na našem 31. zasedání v roce 2007 vyhodnotíme aktivity, které byly provedeny k dosažení těchto cílů a respektování tohoto závazku.

Budapešť, 28. června 2002

(Překlad, který je zde uveden, je neoficiální verzí z internetových stránek Ministerstva kultury České republiky; upravila Věra Kučová.)

Indikativní seznam – obecná struktura tzv. malého pasportu

INDIKATIVNÍ SEZNAM

ČLENSKÁ ZEMĚ: **DATUM PŘEDLOŽENÍ:**

Předložení připravil:

Jméno: E-mail:
Adresa: Fax:
Instituce: Telefon:

JMÉNO PAMÁTKY:

Stát, země, kraj:

Geografické souřadnice:

POPIS:

ZDŮVODNĚNÍ VÝJIMEČNÉ UNIVERZÁLNÍ HODNOTY

Splněná kritéria a zdůvodnění:

(i) (ii) (iii) (iv) (v) (vi) (vii) (viii) (ix) (x)

Komentář k autenticitě/integritě:

Srovnání s jinými podobnými statky:

Nominační dokumentace – obecná struktura

Povinný obsah dokumentace, která je předkládána pro nominaci na zápis do *Seznamu světového dědictví*, je uveden v *Operačních směrnicích k naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví*.

Obsah je zařazen v přílohách a obsahuje i vysvětlivky pro jednotlivé rubriky. Pro účely této publikace je uvedena základní struktura povinných kapitol v českém překladu i v jejich anglické a francouzské verzi (podle originálního textu *Operačních směrnic*).

Podle povahy nominovaného statku je možné hlavní kapitoly dále dělit na subkapitoly, přičemž se doporučuje neměnit základní číselné označení povinných kapitol. Zároveň je možné za hlavním souborem textů připojovat přílohy, které prohlubují obsah jednotlivých kapitol, ale jejichž rozsah by základní informace mohl rozmělnit. Stejně tak je možné rozšířit oddíl 7 – Dokumentace – a do samostatné složky vázat přílohy, které obsahují grafickou dokumentaci, historické plány atd. V hlavním obsahu dokumentace je pak potřebné na příslušnou složku odkázat.

Od roku 2005 byl do struktury dokumentace zařazen úvodní oddíl *Souhrnný přehled*, ve kterém jsou přehledně shrnuty některé hlavní charakteristiky nominovaného statku tak, aby při technickém posuzování a operativní práci s dokumentací byly snadno k dispozici.

Souhrnný přehled / Executive Summary / Résumé analytique

česky	*anglicky*	*francouzsky*
Stát	State Party	Etat partie
Země, oblast nebo region (kraj)	State, Province or Region	Etat, province ou région
Jméno statku	Name of Property	Nom du bien
Geografické souřadnice s určením na sekundy	Geographical coordinates to the nearest second	Coordonnées géographiques à la seconde près
Slovní popis hranice nominovaného statku	Textual description of the boundary(ies) of the nominated property	Description textuelle des limites du bien proposé pour inscription
Mapa nominovaného statku ve formátu A4 (nebo „letter") s vyznačením hranic a hranic nárazníkové zóny	A4 (or „letter") size map of the nominated property, showing boundaries and buffer zone (if present)	Carte au format A4 (ou «lettre») du bien proposé pour inscription, montrant les limites et la zone tampon (s'il y a lieu)
Zdůvodnění výjimečné univerzální hodnoty (text by měl vysvětlit, co je pokládáno za výjimečnou univerzální hodnotu nominovaného statku)	Justification Statement of Outstanding Universal Value (text should clarify what is considered to be the outstanding universal value embodied by the nominated property)	Justification Déclaration de valeur universelle exceptionnelle (le texte doit préciser ce qui est considéré être la valeur universelle exceptionnelle incarnée par le bien proposé pour inscription)
Kritéria, na jejichž základě je památka navrhovaná k zápisu na Seznam světového dědictví	Criteria under which property is nominated (itemize criteria)	Critères selon lesquels le bien est proposé pour inscription (détailler les critères)
Jméno a kontaktní informace o oficiální odpovědné instituci/agentuře na místní úrovni Název organizace: Adresa: Tel: Fax: E-mail: Internetová adresa:	Name and contact information of official local institution/agency Organization: Address: Tel: Fax: E-mail: Web address:	Nom et coordonnées pour les contacts de l'institution/agence locale officielle Organisation: Adresse: Tél.: Fax: Courriel: Adresse Internet:

Obsah / Contents / Sommaire

číslo kapitoly	*česky*	*anglicky*	*francouzsky*
1.	**Identifikace statku**	**Identification of the Property**	**Identification du bien**
1.a	Stát (a členský stát Úmluvy, pokud se liší)	Country (and State Party if different)	Pays (et Etat partie si différent)
1.b	Země, oblast nebo region (kraj)	State, Province or Region	Etat, province ou région
1.c	Jméno statku	Name of Property	Nom du bien
1.d	Geografické souřadnice s určením na sekundy	Geographical coordinates to the nearest second	Coordonnées géographiques à la seconde près
1.e	Mapy a plány znázorňující hranice statku navrhovaného k zápisu a hranice navrhované nárazníkové zóny	Maps and plans, showing the boundaries of the nominated property and buffer zone	Cartes et plans indiquant les limites du bien proposé pour inscription et celles de la zone tampon
1.f	Plocha území statku navrhovaného k zápisu (v ha) a navrhované nárazníkové zóny (v ha) Plocha statku (ha): Nárazníková zóna (ha): Celkem (ha):	Area of nominated property (ha.) and proposed buffer zone (ha.) Area of nominated property (ha.): Buffer zone (ha.): Total (ha.):	Surface du bien proposé pour inscription (en hectares) et de la zone tampon proposée (en hectares) Surface du bien proposé (ha): Zone tampon (ha): Total (ha):
2.	**Popis**	**Description**	**Description**
2.a	Popis statku	Description of Property	Description du bien
2.b	Historie a vývoj	History and Development	Historique et développement
3.	**Zdůvodnění zápisu**	**Justification for Inscription**	**Justification de l´inscription**
3.a	Kritéria, podle nichž je zápis navrhován (a zdůvodnění těchto kritérií)	Criteria under which inscription is proposed (and justification for inscription under these criteria)	Critères selon lesquels l'inscription est proposée (et justification de l'inscription selon ces critères).

3.b	Navrhovaná definice výjimečné univerzální hodnoty	Proposed Statement of Outstanding Universal Value	Projet de déclaration de valeur universelle exceptionnelle
3.c	Srovnávací analýza (včetně stavu dochování obdobných památek)	Comparative analysis (including state of conservation of similar properties)	Analyse comparative (mentionnant l'état de conservation de biens similaires)
3.d	Autenticita/Integrita	Integrity and/or Authenticity	Intégrité et/ou authenticité
4.	**Stav dochování a péče o statek, faktory ovlivňující stav statku**	**State of Conservation and factors affecting the Property**	**Etat de conservation du bien et facteurs affectant le bien**
4.a	Současný stav dochování a péče o statek	Present state of conservation	Etat actuel de conservation
4.b	Faktory ovlivňující stav statku	Factors affecting the property	Facteurs affectant le bien
(i)	Tlaky podmíněné vývojem (např. narušení, adaptace, zemědělství, hornictví)	Development Pressures (e.g., encroachment, adaptation, agriculture, mining)	Pressions dues au développement (par exemple, empiétement, adaptation, agriculture, exploitation minière)
(ii)	Vlivy prostředí (např. znečištěné ovzduší, změny klimatu, změna území v poušť)	Environmental pressures (e.g., pollution, climate change, desertification)	Contraintes liées à l'environnement (par ex. pollution, changements climatiques, désertification)
(iii)	Přírodní hrozby a připravenost na rizika	Natural disasters and risk preparedness (earthquakes, floods, fires, etc.)	Catastrophes naturelles et planification préalable (tremblements de terre, inondations, incendies, etc.)
(iv)	Tlaky působené návštěvníky/turismem	Visitor/tourism pressures	Contraintes dues aux visiteurs/au tourisme
(v)	Počet obyvatel v rámci památky a nárazníkové zóny Odhad počtu obyvatel Nominované území: Nárazníková zóna: Celkem: V roce:	Number of inhabitants within the property and the buffer zone Estimated population located within Area of nominated property: Buffer zone: Total: Year:	Nombre d'habitants dans le périmètre du bien, dans la zone tampon Estimation de la population dans L'aire proposée pour inscription: La zone tampon: Total: Année:

5.	**Ochrana a řízení statku**	**Protection and Management of the Property**	**Protection et gestion du bien**
5.a	Vlastnické právo	Ownership	Droit de propriété
5.b	Ochranný právní status	Protective designation	Classement de protection
5.c	Ochranná opatření a prostředky jejich naplňování	Means of implementing protective measures.	Moyens d'application des mesures de protection
5.d	Přijaté plány týkající se obce a oblasti, v níž se nominovaný statek nachází (např. krajský a místní plán, plán ochrany, plán rozvoje cestovního ruchu)	Existing plans related to municipality and region in which the proposed property is located (e.g., regional or local plan, conservation plan, tourism development plan)	Plans actuels concernant la municipalité et la région où est situé le bien proposé (par exemple, plan régional ou local, plan de conservation, plan de développement touristique)
5.e	*Management plan* nebo jiný systém řízení péče o nominovaný statek (kopie v příloze)	Property management plan or other management system	Plan de gestion du bien ou système de gestion documenté et exposé des objectifs de gestion pour le bien proposé pour inscription au patrimoine mondial
5.f	Zdroje a úrovně financování	Sources and levels of finance	Sources et niveaux de financement
5.g	Zdroje kompetencí a vzdělávání v oblasti péče o statek a postupy řízení	Sources of expertise and training in conservation and management techniques	Sources de compétences spécialisées et de formation en techniques de conservation et de gestion
5.h	Zařízení pro návštěvníky a návštěvnické statistiky	Visitor facilities and statistics	Aménagements pour les visiteurs et statistiques les concernant
5.i	Politika a programy vztahující se k prezentaci a propagaci statku	Policies and programmes related to the presentation and promotion of the property	Politique et programmes concernant la mise en valeur et la promotion du bien
5.j	Údaje o zaměstnancích (sektor profesionální, technický, údržbářský)	Staffing levels (professional, technical, maintenance)	Nombre d'employés (secteur professionnel, technique, d'entretien)
6.	**Sledování statku (Monitoring)**	**Monitoring**	**Suivi**

6.a	Klíčové indikátory dovolující posuzovat stav památky	Key indicators for measuring state of conservation	Indicateurs clés pour mesurer l'état de conservation
6.b	Administrativní opatření, týkající se sledování statku	Administrative arrangements for monitoring property	Dispositions administratives pour le suivi du bien
6.c	Výsledky přechozích zpráv	Results of previous reporting exercises	Résultats des précédents exercices de soumission de rapports
7.	**Dokumentace**	**Documentation**	**Documentation**
7.a	Fotografie, diapozitivy a další audiovizuální materiály	Photographs, slides, image inventory and authorization table and other audiovisual materials	Photographies, diapositives, inventaire des images et tableau d'autorisation de reproduction, et autre documentation audiovisuelle
7.b	Texty vztahující se k vyhlášení ochrany, kopie *management planu* statku a ukázky z dalších plánů týkajících se statku	Texts relating to protective designation, copies of property management plans or documented management systems and extracts of other plans relevant to the property	Textes relatifs au classement à des fins de protection, exemplaires des plans de gestion du bien ou des systèmes de gestion documentés et extraits d'autres plans concernant le bien
7.c	Forma a data nejaktuálnější dokumentace statku	Form and date of most recent records or inventory of property	Forme et date des dossiersou des inventaires les plus récents concernant le bien
7.d	Adresy, kde se nachází dokumentace, archivy	Address where inventory, records and archives are held	Adresse où sont conservés l'inventaire, les dossiers et les archives
7.e	Bibliografie	Bibliography	Bibliographie
8.	**Kontaktní informace odpovědných subjektů**	**Contact Information of responsible authorities**	**Coordonnées des autorités responsables**
8.a	Zpracovatel dokumentace Jméno: Adresa: město, oblast/ kraj/země: Tel: Fax: E-mail:	Preparer Name: Title: Address: City, Province/ State, Country: Tel: Fax: E-mail:	Responsable de la préparation de la proposition Nom: Titre: Adresse: Ville, Province/ Etat, Pays: Tel: Fax: Courriel :

8.b	Oficiální instituce na místní úrovni	Official Local Institution/Agency	Institution / agence officielle locale :
8.c	Další místní instituce	Other Local Institutions	Autres institutions locales
8.d	Oficiální webová stránka http:// Kontaktní jméno: E-mail:	Official Web address http:// Contact name: E-mail:	Adresse Internet officielle http:// Nom du responsable: Courriel :
9.	**Podpis jménem státu**	**Signature on behalf of the State Party**	**Signature au nom de l'Etat partie**
	Přílohy	**Annexes**	**Annexes**

Do kapitoly 6.a se vkládá tabulka klíčových indikátorů a pro každý z nich se uvádí:

Periodicita sledování/ Periodicity / Périodicité

Místo uložení záznamů / Location of Records / Emplacement de dossiers.

Do kapitoly 7.a se vkládá tabulka s názvem SEZNAM VYOBRAZENÍ A TABULKA AUTORIZACE / / IMAGE INVENTORY AND PHOTOGRAPH AND AUDIOVISUALAUTHORIZATION FORM / INVENTAIRE DES IMAGES ET TABLEAU D'AUTORISATION DE REPRODUCTION. Pro každou položku tabulky se uvede:

Identifikační číslo / Id. No / N° d'id.

Druh záznamu (diapozitiv/fotografie/video) / Format (slide/print/video) / Format (diapo/épreuve/vidéo)

Popiska / Caption / Légende

Datum fotografování (měsíc/rok) / Date of Photo (mo/yr) / Date de la photo (mm/aa)

Fotograf/kameraman / Photographer/Director of the video / Photographe/Réalisateur

Držitel autorských práv (pokud je odlišný od fotografa/kameramana) / Copyright owner (if different than photographer/director of video) / Détenteur du copyright (si ce n'est pas le photographe/réalisateur)

Kontakt na držitele autorských práv /jméno, adresa, tel./fax, e-mail) / Contact details of copyright owner (Name, address, tel/fax, and e-mail) / Coordonnées du détenteur du copyright (nom, adresse, tél./fax et courriel)

Nevýhradní poskytnutí reprodukčního práva / Non exclusive cession of rights / Cession non exclusive des droits

Program Ministerstva kultury
Podpora pro památky UNESCO

Základní charakteristika programu a jeho principy[45].

Zásady pro užití neinvestičních prostředků z rozpočtu Ministerstva kultury stanovených pro program Podpora pro památky UNESCO byly schváleny ministrem kultury – jako dokument MK ČR čj. 1991/2008.

Program vychází z čl. 4 a 5 Úmluvy o ochraně světového dědictví, podle níž se každý smluvní stát zavazuje k povinnosti zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování světového kulturního a přírodního dědictví (definice v čl. 1 a 2 Úmluvy), které se nachází na jeho území, a jeho předávání budoucím generacím.

Pravidla pro poskytování dotací z Programu vycházejí z Příkazu ministra kultury ČR č. 13/2007, kterým se stanoví pravidla poskytování neinvestičních a investičních dotací Ministerstvem kultury podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), v platném znění, a dle Vyhlášky č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.

Dotace z Programu má za cíl podporovat rozvoj památek zapsaných na Seznamu světového dědictví nebo těch památek, u kterých byl podán návrh na nominaci mezinárodně předepsaným způsobem, nebo těch, u nichž Ministerstvo kultury (dále jen ministerstvo) rozhodlo o zpracování nominační dokumentace.

Dotace z Programu finančně podpoří pouze ty projekty, které budou rozvíjet hodnoty, pro něž byla památka zapsána nebo nominována k zápisu na Seznam.

1. Dotace se poskytuje na projekty, které naplňují některou z níže uvedených priorit:

Priorita č. 1 Management plan (zpracování nebo aktualizace existujícího)

Priorita č. 2 Prezentace a propagace památek, na které je Program zaměřen (např. označení památek a související základní informace; konference, semináře a workshopy tematicky spojené s prezentací, péčí či přípravou nominace, publikační projekty zaměřené na různé cílové skupiny návštěvníků památek a osvětově výchovné projekty týkající se těchto památek)

Priorita č. 3 Vědecko-výzkumné projekty vztahující se k památkám, pro něž

45 Zdrojem je informace Ministerstva kultury: http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2433, kde je plné znění programu a formuláře žádosti.

je Program určen, a prohlubující poznání o jejich historii a hodnotách, směřující ke kvalitní péči o ně (např. archivní výzkum, stavebně historické průzkumy, odborné expertizy).

2. Oprávněným žadatelem o dotaci je fyzická či právnická osoba, které lze poskytnout dotaci podle § 7 odst. 1 písm. d), e), f), g), j) a l) zákona č. 218/2000 Sb.

3. Dotace se poskytuje maximálně do výše 70 % celkových kalkulovaných nákladů projektu. Ve zvláště odůvodněných případech je možné procentní podíl dotace na celkových nákladech projektu zvýšit, podmínkou je schválení tohoto zvýšení ministrem kultury. Na základě návrhu odboru památkové péče ministerstva rozhoduje v takovém případě o podpoře projektu ministr kultury, včetně výše procentního podílu dotace na celkových nákladech projektu.

4. Příjemce dotace z tohoto Programu může v jednom kalendářním roce žádat finanční prostředky na akce spojené s dotčenou památkou i z ostatních programů ministerstva.

5. Dotace se poskytuje na základě Žádosti o poskytnutí dotace z programu Podpora pro památky UNESCO (dále jen Žádost). Formulář Žádosti je přílohou těchto Zásad. Dotace se poskytuje po provedení výběrového dotačního řízení ministerstva.

6. Dotace je poskytována na základě rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu (dále jen rozhodnutí) podle zákona č. 218/2000 Sb.

7. Poskytnutou dotaci lze použít výhradně na účel, na který byla určena. Dotaci lze použít jen v kalendářním roce, ve kterém byla poskytnuta.

8. Dotace se poskytuje na úhradu nákladů nezbytných pro realizaci projektu. Dotace může být poskytnuta na úhradu mzdových nákladů, které jsou odměnou za realizaci schváleného projektu, a to včetně zákonných odvodů zaměstnavatele. Na úhradu nákladů spojených se zahraničními cestami lze dotaci poskytnout jen v případě, pokud jsou zahraniční cesty součástí projektu a nezbytnou podmínkou pro jeho realizaci.

9. Dotaci nelze poskytnout na mzdy funkcionářů nestátních neziskových právnických osob vyjma mezd podle odstavce 9 tohoto článku; dotaci nelze poskytnout na úhradu nákladů na pohoštění a dary. Dotace se poskytuje přednostně na úhradu přímých nákladů projektu. V odůvodněných případech lze na základě doporučení příslušné komise dotaci poskytnout i na úhradu nepřímých (režijních) nákladů – například na nájem kancelářských prostor, nákup kancelářských potřeb, poštovné, telefony, poplatky za fax, internet, náklady na autoprovoz, účetní služby související s realizací projektu a další nepřímé náklady. Podíl nepřímých nákladů na celkové dotaci může činit maximálně 20 %.

10. V případě, že projekt nebo jeho část bude realizován dodavatelským způsobem, vztahují se na postup příjemce příslušná ustanovení zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. I když příjemce není zadavatelem veřejné zakázky podle ustanovení § 2 citovaného zákona, je při zadávání zakázek povinen dodržovat zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace.

11. Dotace právnickým osobám a fyzickým osobám jsou uvolňovány platebním poukazem na příjemcův bankovní účet nebo zřízením čerpacího výdajového účtu na základě Pokynu ke zřízení výdajového účtu státního rozpočtu nebo Pokynu k nastavení rozpočtového limitu. Způsob uvolňování dotace stanovuje ekonomický odbor Ministerstva kultury v návaznosti na informace Ministerstva financí o změnách ve vedení účtů státního rozpočtu ČR platných pro příslušný rozpočtový rok. Je-li příjemcem dotace obec nebo organizace zřízená obcí, je dotace poskytována prostřednictvím krajů. Je-li příjemcem dotace organizace zřízená krajem, plní funkci zprostředkovatele prostředků státního rozpočtu ve vztahu k organizaci kraj (§ 28 odst. 6 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, v platném znění).

12. Na poskytnutí dotace není právní nárok.

13. Všechny došlé žádosti a všechny jejich přílohy se archivují. Žadatelům se tyto dokumenty nevracejí.

Postup při výběrovém dotačním řízení

Výběrové dotační řízení vyhlašuje ministerstvo podle svých rozpočtových možností. Výběrové dotační řízení se vyhlašuje vyvěšením na úřední desce ministerstva, na internetových stránkách (www.mkcr.cz), případně prostřednictvím médií.

Kvalitu projektu z hlediska jeho obsahu a splnění účelu dotace posoudí odborná komise ministerstva. Komise je ustanovena na základě Příkazu ministra kultury ČR č. 42/2006, kterým se vydává statut a jednací řád komisí a subkomisí pro výběrová dotační řízení vyhlašovaná Ministerstvem kultury ČR. Jednání komise jsou svolávána podle potřeby.

Ministerstvo posoudí s využitím svého poradního orgánu, kterým je komise, předložený projekt. Všichni žadatelé jsou o výsledku výběrového dotačního řízení vyrozuměni a rovněž jsou tyto informace uveřejněny na internetových stránkách ministerstva.

Rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu

Rozhodnutí musí vedle náležitostí podle § 14 zákona č. 218/2000 Sb. zejména obsahovat:

a) účel, na který je dotace poskytována (identifikační údaje projektu),

b) výši dotace,

c) ujednání o povinnostech příjemce:

– vést řádné a oddělené sledování přijaté a použité dotace ve svém účetnictví,

– nakládat s peněžními prostředky dotace hospodárně, účelně a efektivně,

– předložit ministerstvu závěrečnou zprávu a vyúčtování poskytnuté dotace,

– vrátit nevyčerpané peněžní prostředky,

– poskytnout ministerstvu výstupy projektu ve stanoveném počtu exemplářů,

d) ustanovení, že příjemce souhlasí se zveřejněním svého názvu nebo obchodní firmy, popřípadě jména a příjmení, adresy, názvu projektu, na který byla poskytnuta dotace, a výše poskytnuté dotace,

e) ustanovení, že ministerstvo bude moci akci prezentovat jako akci, která vznikla s jeho podporou,

f) závazek příjemce viditelně uvádět na všech propagačních materiálech souvisejících s realizací schváleného projektu, jakož i při všech ostatních formách jeho propagace, skutečnost, že jde o projekt, který byl finančně podpořen ministerstvem,

g) závazek příjemce dostatečně a včas informovat ministerstvo o všech změnách týkajících se realizace projektu.

Závěrečná zpráva a vyúčtování poskytnuté dotace

Ministerstvo je oprávněno na příjemci dotace požadovat závěrečnou písemnou zprávu o čerpání dotace.

Národní památkový ústav
ústřední pracoviště

Odborné a metodické publikace, svazek 37

SVĚTOVÉ KULTURNÍ A PŘÍRODNÍ DĚDICTVÍ UNESCO

Ing. arch. Věra Kučová

Fotografie:
Ing. arch. Karel Kuča (obálka, 6–7, 8, 10, 16, 19, 20, 24, 31, 32, 33, 34, 44, 46, 48, 50–51, 52, 60, 63, 66, 73, 74, 82, 84–85, 90, 96–97, 98–99, 101, 106–107, 108, 114, 117, 119, 120, 122, 123, 126, 127, 132, 136),
Ing. arch. Věra Kučová (s. 12, 14, 23, 28, 40–41, 42, 54–55, 64–65, 76, 86, 92, 95, 104, 118, 121, 124, 125, 128, 130, 134),
Tomáš Hlaváček (s. 38, 58–59, 70–71, 78, 88, 103, 141),
RNDr. Olena Krušyns´ka (s. 27, 142)

Lektorovali: Mgr. Michal Beneš, CSc., Doc. PhDr. Josef Štulc

1. vydání

Vydal Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1-Malá Strana
v roce 2009.

Obálka, grafická úprava a sazba: Ing. arch. Karel Kuča
Tisk: EKON, družstvo, Srázná 1391/17, 586 01 Jihlava

Adresa redakce:
Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
Valdštejnské náměstí 3, 118 01 Praha 1-Malá Strana
e-mail: redakce@up.npu.cz

ISBN 978-80-87104-52-1